

קובץ לימוד מתורת הרבי

מאמרים • שיחות • התוועדויות
רשימות • מכתבים כללים • אגרות קודש

יוצא לאור ע"י

ועד תלמידי התמימים העולמי

770 Eastern Parkway, Brooklyn N.Y.11213

טלפון: 050-4730500

דוא"ל: vaadahtmimimil@gmail.com

החומר הנדפס בקובץ זה הינו בהסכמה וברשות מיוחדת של
'הוצאת ספרים - קה"ת' ועד הנחות בלה"ק'
ותודתנו נתונה להם על כך.

פתח דבר

יום ההילולא ג' תמוז – 30 שנה!

ככל שעוברים הימים מיום המר והנמהר, הנה – כלשון כ"ק אדמור"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע – "מתגברים הגעגועים כאשר כלה קיץ עובר חורף ואנחנו לא נושענו", אין חסיד שלנו לא מוצף ברגש עז של געגוע, וציפיה עצומה לשוב ולהתראות עם אבינו רוענו.

וכאשר מגיע זמן שכזה "ויהי בשלושים שנה", וכלשון ה'כותרת' לפרקו של הרבי "זמן ארוך ורב שעברו כבר בגלות" – מובן שרגש האהבה והגעגועים הינו ביתר שאת וביתר עוז, והזעקה לבורא עולם "חננו ה' חננו כי רב שבענו בוז" היא "זעקה הבוקעת עד לב השמים". ומובן, שזהו יחד עם האמונה והביטחון הגמור שודאי לא עזב ולא יעזוב הרועה צאן מרעיתו, ותיכף ומיד, כהרף עין ממש, נזכה לחזות בהתגלותו לעין כל בגאולה האמיתית והשלימה.

וכבר הורה לנו רבינו בריבוי שיחות, וכפי שמובא ג"כ ב'היום יום': "גודל התשוקה להתקשרות, יכול להשיע רק כאשר ילמוד מאמרי החסידות שאומר הרב וכותב, כי בראיית פנים בלבד לא סגי."

מובן שבימים אלו, בהם ודאי מחפש כל אחד להוסיף בכל ענייני התקשרות לאבינו רועינו, יש לשים דגש מיוחד לעיסוק בתורתו, אשר בה השקיע את עצמותו. ובה ועל ידה "אותי אתם לוקחים".

ואם הדברים אמורים בלימוד כל חלק בתורתו, על אחת כמה וכמה כאשר העיסוק הוא באופן שזוכים לעסוק בלימוד כל החלקים בתורת רבינו. מאמרים, לקוטי שיחות, התוועדויות, רשימות, מכתבים.

אשר על כן, כהכנה ליום הגדול והקדוש, יום ההילולא ג' תמוז, קבצנו בחוברת זו שני מאמרים, שתי שיחות, שתי התוועדויות, שתי רשימות, שני מכתבים כללים ושתי אגרות קודש.

בהדגשה על ב' עניינים: א. עניינים העוסקים בהתקשרות לנשיא הדור, כך שמלבד עצם הלימוד בתורת רבינו ישנו גם בתוכן הלימוד להביא לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמור"ר. ב. עניינים בתורת הגאולה, שזו הדרך הישרה לפעול התגלות וביאת המשיח.

ויה"ר שעיסוק זה, הנעשית מתוך תנועה של "אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים", וכביאור כ"ק אדמור"ר: "שיהודי נושא (מרים) את עיניו לשמים, ומבקש שיהי כבר סיום וקץ הגלות", אכן תפעל את פעולתה לחיזוק ההתקשרות לאילנא דחיי. והעיקר – שיחוס וירחם עלינו ה' יתברך, ונזכה כבר לקיום היעוד "קץ שם לחושך", ונזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן דא למטה אין א גוף ולמטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו! מיד ממש!!!

ועד תלמידי התמימים העולמי

תוכן עניינים:

	מאמרים
8	ד"ה 'באתי לגני' תשי"ב
19	ד"ה 'ויקהל משה' תשי"ב
	שיחות
30	קרח חלק ד'
38	חוקת חלק ל"ג (שיחה ב')
	התוועדויות
46	חג השבועות תשי"י
59	י"ד שבט תש"כ
	רשימות
88	חוברת י"א
95	חוברת מ"ד
	מכתב כללי
106	ג' תמוז תשי"י
108	י"ד כסלו תשי"ד
	אגרות קודש
112	מכתב א'
115	מכתב ב'
	הוספה
120	מאמר ד"ה 'ואתה תצוה'

מזמרים

בס"ד, יו"ד שבט, ה'תשי"ב*

באתי לגניא^א אחותי כלהי. ואיתא במדרש רבה (במקומו^ב) לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחוננים היתה, ועל ידי החטאים הנה על ידי חטא עץ הדעת נסתלקה השכינה מארץ לרקיע הא', ועל ידי שאר חטאים נסתלקה מרקיע לרקיע עד רקיע הז'. ואח"כ עמדו צדיקים והורידו את השכינה מרקיע לרקיע, עד שבא השביעי, וכל השביעין חביבין^ג, שהוא משה, והורידה למטה בארץ. וזהו צדיקים יירשו ארץ וישכנו לעד עלי^ד, דצדיקים יירשו ארץ שהוא גן עדן לפי שהם ממשיכים ומשכינים^ה את השכינה בארץ התחונה, דזהו תכלית הכוונה בבריאת והתהוות העולמות. ועיקר הגילוי מה שהמשיכו את השכינה למטה, הוא במקדש, כמ"ש^ו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. והנה דיין בזה רז"ל^ז, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל, היינו דבכל אחד ואחד מישראל, על ידי שעובד בעצמו אותם העבודות שהיו במקדש, על ידי זה שוכן בו עיקר שכינה, כמו שהי' בתחלת בריאת העולמות ועוד יותר מכבתחילה, ונעשה עיקר דירה בתחוננים^ח. והנה^ט

א) מאמר זה מיוסד בעיקרו על הפרק השני מד"ה באתי לגני ה'תשי"א — המאמר הניתן, ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע, ללמוד אותו ביום יו"ד שבט ה'תשי"א, יום בו נסתלק.

המאמר באתי לגני ה'תשי"א — מיוסד בעיקרו על הפרק הראשון מד"ה באתי לגני ה'תשי"א. ב) בכל הנאמר עד כאן — ראה ד"ה באתי לגני ה'תשי"א בארוכה.

* המאמר הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בשעתו ("מוצאי ש"ק, כ"ה אדר, ה'תשי"ב"), והואיל להוסיף בו הערות ומראה מקומות. בהוצאה זו ניתוספו ע"י המו"ל מראי מקומות לפסוקים מחז"ל וכו' (בהערות הממוספרות).

חלק מהמאמר נדפס בלקו"ש ח"א ע' 205 ואילך.

1) שה"ש ה, א.

2) שהש"ר עה"פ.

3) ויק"ר פכ"ט, יא.

4) תהלים לז, כט.

5) ראה מהרז"ו לבר פ"ט, ז. מ"כ ומהרז"ו לבמדבר פ"ג, ב.

6) תרומה כה, ח.

7) כ"ה בשם רז"ל בלקו"ת נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט,

א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב.

8) בהבא לקמן — ראה ד"ה באתי לגני ה'תשי"א פ"ב (סה"מ הישי"ת ס"ע 112 ואילך).

אחת עבודות העיקריות⁹ שהיו במקדש, היא עבודת הקרבנות, שהיא עבודה רוחניית. דגם עבודת הקרבנות שהיתה במקדש, שהקריבו בהמה גשמית, הנה גם זה היתה עבודה רוחניית, וראי' על זה מענין השתתפות הכהנים בעבודתם ולויים בשירם וזמרם בעת הבאת הקרבן, שהם ענינים רוחניים, וכמ"ש בזהר¹⁰ דכהני בחשאי וברעותא דלבא המשכה, ולוויים בשירה וזמרה שהוא ענין העלאה מלמטה למעלה¹⁰. הרי שגם עבודת הקרבנות במקדש היא עבודה רוחניית, ומכל שכן עבודת הקרבנות כמו שהיא בכל אחד ואחד מישראל, שהיא עבודה רוחניית, וזהו מה שכתוב בהתחלת פרשת הקרבנות¹¹, אדם כי יקריב מכם קרבן להוי', וידועי' פירוש כ"ק אדמו"ר הזקן בזה, שהי' צריך לומר אדם מכם כי יקריב, ומהו אומרו אדם כי יקריב מכם. אלא הפירוש הוא, אדם כי יקריב, כאשר האדם בא להתקרב לאלקות, דזהו ענין הקרבן, דאמאי¹² איקרי קרבן אלא מפני שמקרב, דקרבנות הוא ענין קירוב הכחות והחושים, הרי מכם קרבן להוי', איהר דארפט מקריב זיין פון אייך אליין. והיינו דכמו דענין הקרבנות בגשמיות הוא שלוקחים בהמה חי' ושלמה ושוחטין אותה, היינו שמוציאין ממנה החיות, ואחר כך הוא הקרבת האימורים, שהחלב נשרף באש שעל גבי המזבח, ועוד יותר מזה בקרבן עולה, התחלת הקרבנות, שהוא עולה כליל למזבח, הנה כמו"כ הוא בעבודת הקרבנות ברוחניות, שצריך להיות בהמה שלמה, היינו שצריך לבדוק עצמו שתי' הבהמה שבו שלמה, היינו גם הגוף ונפש הבהמית, והבדיקה צריכה להיות אדעתא דנפשי', לא בדרך מצות אנשים מלומדה¹², כי באופן זה לא תהי' בדיקה טובה ומספקת. אבל כאשר יודע שהדבר נוגע לו בחיי נפשו ממש, הנה אז הוא בודק עצמו בכל פינות נפשו, במוחי' ובמדות ובפרט בהג'

ג) חלק ג' לט, א. וראה ביאורי הזהר ר"פ ויצא [לאדמו"ר האמצעי קלג, א [מד, ב] ואילך. ולאדמו"ר הצי"צ ח"א ע' קב]. לקר"ת ואתחנן ד"ה וידעת (השני) פ"ב [ח, ב]. שם סוכות ד"ה ושאבתם (השני) פ"א [פ, א].

ד) ד"ה ושאבתם מים חה"ס תש"א פ"ג [קונטרס מג [סה"מ קונטרסים ח"ב תנ, א ואילך. נעתק ב"היום יום" יב אדר שני]]. וראה ג"כ קונטרס לימוד החסידות פ"ב [אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ג ע' שנד].

ה) ספר הבהיר סי' מו (קיא). ועייג"כ זח"ג ה, א. של"ה מסכת תענית (ריא, ב). פע"ח שער התפלה פ"ה.

9) ראה ד"ה באתי לגני תשכ"ח פרק ב (תוי"מ סה"מ שבת ע' שז). ד"ה הנ"ל תשל"ב פרק ד ובהערה 22 שם (תוי"מ סה"מ שם ע' שסט).

10) ראה גם ד"ה הנ"ל תשל"ב פרק ה ובהערה 24 שם (תוי"מ סה"מ שם ע' שע).

11) ויקרא א, ב.

12) ישע"י כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג, ב).

לבושים מחשבה דבור ומעשה, ואז ידע כל עניניו הדורשים תיקון. ולהיות שהדבר נוגע לו בחיי נפשו, יעשה ויקיים בפועל את התיקונים הדרושים שלא יהי' בו מום. ואחר הבדיקה אז ירצה להיות קרבן, ששוחטו, היינו שהבשר וכו' נשאר בשלימות אלא שמוציא ממנו החיות, שמוציא החיות מענינים גשמיים, והיינו שגוף הדברים הגשמיים נשאר, אבל משתמש בהם רק בכדי שיהי' לו תוספות כח בעבודת הוי', כמאמר¹³ חמרא וריחא פקחין, דלא¹⁴ אכלי בשרא דתורא לא דקדקתי טעמו של דבר. שכ"ז הוא בענינים שהם רשות, ובפרט בעניני מצוה, כמו אכילת שבת ויו"ט, או ציצית מצמר גשמי ותפילין מקלף גשמי, היינו דברים גשמיים שעושים בהם עצמם מצוה, ולא רק הציווי של בכל¹⁵ דרכיך דעהו¹⁶. וזהו עבודת הקרבנות, להוציא החיות מענינים הגשמיים, שישתמש בהם רק לעבודת הוי', דאז הוא מכם קרבן, פון אייך אליין. וכאשר האדם מקריב מכם קרבן, אז הוא קרבן להוי' שמתקרב ומתאחד עם הוי'.

ב) אמנם כאשר יתבונן במעמדו ומצבו ואדעתא דנפשי כנ"ל, הנה, לפעמים רבות, יראה ויוכח דגם אפילו אם כעת אינו בעל עבירה, מ"מ הנה וחסאתי נגדי תמיד¹⁷, דחטאותיו שעשה במשך ימי חלדו, ובהם גם אלו שעשה קודם בר מצוה, כמ"ש¹⁸ כ"ק אדמו"ר האמצעי, קיימים הם, כי לא תיקן אותם עדיין. וראי' מוכחת שלא תקן אותם, כי אם הי' עושה תשובה כדבעי, הרי אז, לא זו בלבד שלא הי' אצלו הענין דעבירה גוררת עבירה¹⁹, אלא, אדרבה, מצד זה שנעשה בעל תשובה, הנה עבודתו מכאן ולהבא היתה צריכה להיות בחילא יתיר²⁰ מכפי שהי' עד עתה, דזה שהי' מקודם בארץ צי' וצלמות²¹, הי' זה מעורר אצלו תשוקה ביותר לאלקות. אבל בהתבוננותו במעמדו ומצבו האמיתי, מבלי להקל לעצמו

1) ביאור הענין מובן עפ"שנ"ת בתו"א מקץ (לו, ג). הוספות לתו"א (קיא, ד). ועוד.

2) יומא עו, ב. עפ"י הגירסא שהובאה בתניא פ"ז ובכמה מקומות בדא"ח.

3) ב"ק עב, א.

4) ראה רמב"ם הל' דעות פ"ג. טור ושו"ע או"ח סרל"א.

5) פוקח עורים פרק כא"כב [מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' תפח ואילך]. ועייג"כ

שו"ע או"ח ס"ס שמי"ג (ושם נסמן). סנהדרין נה, ב.

13) משלי ג, ו.

14) תהלים נא, ה.

15) אבות פ"ד מ"ב.

16) ראה זח"א קכט, ב.

17) ירמי' ב, ו.

ומבלי להטעות את עצמו כלל ועיקר, הרי הוא מרגיש בנפשו ההיפך מזה לגמרי, דלא זו בלבד שמעמדו ומצבו הקודם לא הביאו להאבה רבה דודונות¹⁸ נעשו לו זכויות¹⁹, אלא, אדרבה, זה גרם לו והביאו לידי זה שהוא בעביות וגסות, עד שהוא בציור דעבירה גורת עבירה. אשר מכל זה ראי' מוכחת שאצלו הענין דוחטאתי נגדי תמיד אינו באופן שכבר עשה תשובה נכונה אלא שלפי מעמדו ומצבו עתה אין מספיק תשובה הקודמת וצריך כעת תשובה נעלית ביותר²⁰, כ"א שמלכתחילה לא תקן כלל את עניניו, והם מסך מבדיל בינו לבין אביו שבשמים²¹, ומפסיק ומונע מעבודת הוי'. הנה כשמתבונן בכל זה ויודע ג"כ גודל ענין הקרבנות שהוא קירוב הכחות והחושים, עד שנכלל באש של מעלה, ורזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס וכמשי"ת, הנה הוא מקשה לעצמו, איזה שייכות יש לו לענין הקרבנות, ואיך ירצה לקרבן להוי', והוא אין בו מתום, ולהסיר הקושיא מוסיף כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁹ על פירוש כ"ק אדמו"ר הזקן בתיבת מכס, ואומר, מכס היינו מכס ובכס הדבר תלוי, דאָס איז אָפּהיינגיק פון אייך אַליין, שמבלי הבט על מעמדו ומצבו ועל כל מה שעבר עליו עד עתה, שיודע נגעי לבבו, מ"מ בכס הדבר תלוי, עד שכל אחד ואחד יכול לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב²⁰. וזהו מכס קרבן להוי', בכס תלוי הדבר להיות קרבן להוי', להתקרב ולהתאחד עם הוי'. דקרבנות הם להוי' דוקא, לא לאלקים שהוא בגימטריא הטבע²¹, כ"א להוי' דוקא, וכמבואר בזהרי"י על פסוק זבח לאלקים יחרם, שענין הקרבנות הוא להוי' דוקא, למעלה משם אלקים. ובאמת מגיע עוד למעלה יותר, לפני הוי', דרזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס²¹, שהוא למעלה גם מהוי', דשם הוי' אף שהוא למעלה משם אלקים,

(יא) ראה תניא פ"ז.

(יב) ראה תניא פכ"ט. אגרת התשובה ספ"א.

(יג) ראה תניא פ"ז.

(יד) ח"ג ה, א, ח"ב קח, א. משפטים כב, יט. מהנ"ע (בז"ח) בראשית סד"ה אר"י א"ר נד, א. — ועפ"ז יומתק דיוק לשון רז"ל (מנחות קי, א): לבעל הדין לחלוק. — ומש"כ (מנחות שם) גם שם א"ל, יעוין זח"ג לא, א. קלב, א.

(טו) ראה זח"ב רלט, א. זח"ג כו, ב.

(18) יומא פו, ב.

(19) בדי"ה באתי לגני השי"ת פרק ב (סה"מ הישי"ת ע' 113).

(20) תדבאר רפכ"ה.

(21) פרדס שערי יב (שער הנתיבות) פ"ב. ר"ח שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב). של"ה פט, א. קפט, א. שח, ב. שו"ת חכם צבי סי"ח (הובא בלקו"ת ראה כב, ריש ע"ג). תניא שעהיה"א רפ"ו.

מ"מ ד' אותיותיו רומזות על צמצום התפשטות המשכה והתפשטות²², וואָס דאָס איז אַ סדר פון השתלשלות, אבל א"ס הוא למעלה מהוי', ולשם מגיע עבודת הקרבנות. וזהו שמסיים בענין ההקרבה לרצונו לפני הוי'. דמקודם לזה אומר קרבן להוי' ובסיום הענין, אחרי שאומר מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן, אומר לפני הוי', ופירש כ"ק אדמו"ר הצ"צ²³, לפני הוי' למעלה מהוי'. וזהו ענין הקרבנות, שהעבודה היא לא רק בנפש אלקית, כ"א מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן שהוא נפש הבהמית, ובפרט כמו שהי' במקדש, שהיתה יכולה להיות עבודת הקרבנות בבהמה גשמית ממש, שעל ידי זה הוא מגיע לפני הוי', רזא דא"ס.

ג) והנה בהקרבנות וכן בקירוב הכחות והחושים, הרי הקרבן הגשמי הי' נכלל בהאש שלמעלה, וכמו כן בעבודת הקרבנות שבכל אחד ואחד מישראל, מבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר²⁴, שהקרבנות צריכים להתכלל בהאש שלמעלה, והוא רשפי אש שבנפש האלקית, שהוא האש שלמעלה. וכמש"נ²⁵ רשפי' רשפי אש שלהבת י"ה. דרש האהבה שבנפש האלקית הוא מהאש שלמעלה שלהבת י"ה, ולכן גם האהבה שבנפש האלקית בהיותה למטה, נקראת אש שלמעלה. וביאור הדברים מה שקורא האהבה העליונה ודנפש האלקית שלהבת י"ה, הנה איתא בספר יצירה²⁶ דהעשר ספירות הם כשלהבת קשורה בגחלת, ומפרט כ"ק אדמו"ר מהר"ש²⁷ שיש בזה ב' ענינים, שלהבת שבתוך הגחלת ושלהבת שעל גבי הגחלת. והנה השלהבת שעל הגחלת יכולה להיות ג"כ בפני עצמה, אלא שאין בה מציאות וממשות, ולכן אמרו במשנה²⁸ דהמוציא שלהבת פטור, דמזה יודעים ב' הענינים, שישנה לשלהבת בפני עצמה ולכן שייך לדון בדין המוציא שלהבת (ויש איסור בהוצאתה²⁹), אבל אין לשלהבת מציאות

טז) לקו"ת ויקרא ד"ה לבאר כו' אדם כי יקריב [ג, ג].
יז) המשך מים רבים — תרל"ו פס"ב ואילך. ועייג"כ ביאור לד"ה ואולם חי אני הנדפס בסו"ס דרך מצותיך להצמת צדק [קפב, א ואילך]²⁶.
יח) ביצה לט, א. הובא ברמב"ם הל' שבת פ"ח ה"ה.
יח*) דכל פטורי דשבת פטור ואסור הוא — אף שמוזכרים במסכת אחרת — תוד"ה בר שבת ג, א. ולכן לשון הרמב"ם הוא פטור ולא מותר.

22) ראה ביאורי הוזהר פ' אחרי לאדמו"ר האמצעי (עו, ג [קנא, א] ואילך), ולאדמו"ר הצ"צ (ח"א ע' שג ואילך). ובכ"מ.
23) פרק ב (סה"מ הישי"ת ע' 113 ואילך).
24) שה"ש ח, ו. שהש"ר פ"ח, ו (ד).
25) פ"א מ"ז.
26) מיוסד על ד"ה להבין שרשי הדברי' כו' תקסט (מאמרי אדה"ז תקסט ע' קצא ואילך).

וממשות ולכן המוציא שלהבת פטור. והנה קודם שנברא העולם, שכולל בזה גם עד שלא נאצל כדאיתא בס' הקבלה²⁷, ה' הוא ושמו בלבד²⁸, ואחר כך נאצלו הספירות, דב' ענינים אלו, עשר ספירות הגנוזות במאצילן והעשר ספירות ווי זיי זיינען נאצל געוואָרן, הם בדוגמת ב' הענינים שבשלהבת. דשלהבת שבתוך הגחלת, אף שהיא בתוקף יותר²⁹, אבל כמו שהיא בתוך הגחלת, אין שם מציאות של שלהבת, וכל שכן שאין שם פרטי השלהבת. דאין ניכר שם מציאותה כי אם רק מציאות הגחלת. אלא שישנם ראיות והוכחות שישנה שלהבת גם בתוך הגחלת, ואדרבה היא בתוקף יותר, אבל מה שניכר הוא רק הגחלת. וכמו כן, ועוד יותר מזה, הוא בכללות ענין עשר ספירות הגנוזות במאצילן, דמה שישנו שם, הוא רק המאציל, אלא שישנם ראיות מענין עשר ספירות הנאצלות שישנם עשר ספירות הגנוזות במאצילן. ואחר כך נאצלו העשר ספירות, אבל גם לאחר אצילותן קשורים הם במקורם היינו העשר ספירות הגנוזות, וכמו השלהבת שעל הגחלת שהיא קשורה בהשלהבת שבתוך הגחלת. וזהו כל קיומה, וואָרום אויב זי ווערט נפרד ממקורה, תהי' אין ואפס, עס ווערט גאָר ניט. וזהו שלהבת י"ה, דכמו השלהבת אשר ישנה כמו שהיא בגחלת, כמו שהיא על הגחלת וקשורה בה, ושלהבת שעל הגחלת הרי יכולה להיות ג"כ בפני עצמה בפירוד, כמו כן הוא גם בסדר ההשתלשלות, דעשר ספירות הגלויות, אף שהם קשורים במקורם, דאיהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד²⁹, דוגמת השלהבת שעל הגחלת שהיא דבר אחד עם השלהבת שבתוך הגחלת שהיא חד עם הגחלת, מ"מ הנה מצד ריבוי ההשתלשלות אפשר להיות, סוף סוף, נתינת מקום לטעות על פירוד, וכמארז"ל³⁰ כתוב והרוצה לטעות יטעה, אַז דער אויבערשטער זאָגט והרוצה לטעות (ע"י הכתיבה) יטעה. היינו שמצד השלהבת יכול להיות מקום לטעות של פירוד. ושלהבת עצמה שלהבת י"ה, שהיו"ד יש בו גם קוצו של יו"ד³⁰, היינו ע"ס הגלויות וע"ס הגנוזות, שניהם הם שלהבת י"ה, שאין בהם פירוד, ח"ו. והאהבה שבנפש האלקית נקראת ג"כ שלהבת י"ה, דהנה

(יט) ראה ג"כ שער היחוד והאמונה לרבנו הזקן פ"ג.
 (כ) בראשית רבה פ"ח, ח.

(27) עבודת הקודש חלק א (חלק היחוד) פרק ב. וראה סה"מ עטר"ת ע' קצח. תרפ"ז ע' קנו. ובכ"מ.

(28) פרקי דר"א פ"ג.

(29) תקו"ז בהקדמה (ג, ב). תניא אגה"ק ס"כ (קכט, סע"א).

(30) ראה תניא אגה"ת פ"ד (צד, ב). לקו"ת תצא שבהערה כא.

בראשית בשביל ישראל שנקראים ראשית³¹, שכל ההשתלשלות הוא בשביל ישראל, מובן מזה שכל הענינים שבהשתלשלות יש דוגמתם ופועלים בישראל. וכמו"כ הוא גם בענין שלהבת י"ה שפועלת בישראל שיהי' בהם שלהבת י"ה, אהבה לאלקות. דהנה כתיב³² כי אהבך הוי' אלקיך, ואיתא הפי' בחסידות³³ ממשין להיות כך אהבה ואוהב אותך והא בהא תליא, ואהבך הוי' אלקיך קאי על עצמות א"ס ב"ה, אשר מצד השלהבת י"ה דלמעלה נעשה זה גם בישראל. ובזה יש, בכללות, ב' אופני אהבה³³. דכמו שלמעלה ישנם הע"ס כמו שהם בהמאציל וכמו שהם נאצלים, כמו כן באהבה ישנם ב' אופנים כאלו. דהנה המדות באים מהמוחין, דכאשר מתבונן בענינים המביאים לאהבתו ית' מוליד אהבת הוי'. אמנם כאשר הוא מעמיק את עצמו בהשכלה, כדבעי למהוי, און ער איז פאָרטרונקען און פאָראיינציקט בההשכלה, הנה אז אין מציאות להמדה, דהמדה היא כלולה בעילתה ואינה בפני עצמה. ורק כאשר ער טראָגט זיך אָפּ מהעילה און לאָזט זיך אַראָפּ אל העלול, הנה אז נעשה ההיפך מזה, שבעיקר נרגש מציאות המדה, שהיא בהתגלות, אלא שקשורה בההתבוננות שהולידה אותה, בפרטיות יותר בההתפעלות שכלי שבההתבוננות, וזה נותן חיות ותוקף בהמדה. וכמו במשל השלהבת שעל גבי הגחלת, שקשורה בהשלהבת שבתוך הגחלת דעל ידי זה יש קיום תמידי וחיות ותוקף בהשלהבת, כמו כן הוא באהבה שצריכה להיות קשורה עם האהבה כמו שהיא כלולה בהעילה. וזהו השלהבת י"ה שבה נכללים כל הקרבנות שמקריבים.

ד) **והנה** נתבאר לעיל דקרבנות הם לפני הוי' היינו למעלה מהוי'. ובמילא מובן שגם האש שלמעלה שבו נכלל הקרבן, הוא למעלה מהוי'. ובעבודה הוא, שהעבודה היא למעלה מן הטעם ודעת. דכמו בעבודת הקרבנות שהי' בבית המקדש הקריבו בהמה דוקא, כמו כן הוא גם עתה, שתפלות כנגד תמידין תקנו³⁴, הנה עבודת נפש האלקית צריכה להיות בנפש הבהמית דוקא³⁵, ולא עבודת הנשמה מצד עצמה. ודוקא עבודה זו מגיעה

כא) ראה לקו"ת תצא ד"ה ולא אבה [לח, ג ואילך]. ד"ה השקיפה [קין הש"ת] סה"מ הש"ת ע' 155 ואילך.

כב) יעו"ן חולין ה, ב: אדם ובהמה תושיע ה' וכו'.

31) בראשית א, א. פרש"י עה"פ.

32) תצא כג, ו.

33) ראה המשך מים רבים שם פרק ע ואילך. מאמרי אדה"ז שם ע' קצג ואילך. דרמ"צ שם קפג, א.

34) ברכות כו, ב.

למעלה מטעם ודעת, למעלה מסדר ההשתלשלות. ואף שגם עבודת הנשמה מצד עצמה הוא ע"י הגוף ובגוף, שהרי מתן תורה הי' דוקא לנשמות בגופים וקיום המצות הוא ע"י הגוף, ואפילו המצוות דחובות הלבבות כמבואר בכמה מקומות³², מ"מ אפשר שלא יהי' שייך להגוף, ולא יפעול בו. ועל דרך דוגמא, כשלומד תורה ומתפלל הנה בעת שהוא בד' אמות של הלכה וד' אמות של תפלה שטייט ער אין אָ איידעלקייט, אבל כשנעתק מזה, כשמסיים למודו ותפלתו, האַפט ער זיך אָז ער איז אין די זעלבע גראַבֿקייט כמו שהי' ולפעמים עוד נתוסף ישות מפני השביעת רצון שיש לו בעבודתו. וי"ל שהוא על דרך החילוק דקיום המצוות בדבר הנפרד לקיום המצוות בהגוף. דקיום המצוות בדבר הנפרד כמו ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי הרי לא ניכרי' לעין בשר הגשמי שום שינוי בהקלף והצמר, דהשינוים שצריך להיות בהקלף והצמר בכדי שיהיו מתאימים לקיום המצוה, הנה שינוים אלו הם ע"י מלאכת האדם, אבל השינוים הנעשים ע"י ההזמנה וקיום המצוה אינם נכרים. ועל דרך זה אפשר להיות בקיום המצוות ע"י הגוף ובהגוף, שיהי' כמו שמקיים עם דבר הנפרד, דהיינו שהגוף יהי' רק אמצעי שעל ידו הנשמה לומדת תורה ומקיימת מצוות. ולא זהו תכלית העבודה כי אם התכלית הוא העבודה בהגוף ונפש הבהמית להפכם מן הקצה אל הקצה, שיהי' ניכר בהגוף שהוא גוף שלומד תורה ומקיים מצוות ומכל שכן שבנפש הבהמית יהי' ניכר זה. אשר אז הרי, לא זו בלבד שלא יהי' שייך לדברים האסורים, אלא גם מדברי מותרות יהי' מושלל, שגם בדברי הרשות וועט זיך אים לייגן און וועלן נאָר דאָס וואָס איז מוכרח מצד בריאות הגוף כדי לעבוד השי"ת. אבל אם עבודתו היא עבודת הנשמה מצד עצמה, והגוף הוא רק אמצעי בלבד, הנה לא זהו תכלית הכוונה ואין זה קרבן לרצונו לפני הוי'. ולכן מוכרחת העבודה בהגוף ונפש הבהמית דוקא, ער זאָל אַרבעטן און איבעראַרבעטן את הגוף ונפש הבהמית. וכמ"שיהי' כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע דהנשמה התהוותה מהאורות, דכללות האורות הוא גילויים, והגוף התהוותו מעצמות שמציאותו³³ הוא מעצמותו ואין שום עילה וסיבה קודמת לו ח"ו, והנשמה, שהיא מכירה את מעלת הגוף בזה,

32) ראה ד"ה וכל העם תרצ"ז (קונטרס עט – חה"ש הישי"ת [סה"מ תשי"ז ע' 224. תרצ"ז ע' 283]).

33) ראה תניא קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח [קנה, א]. ומובן שאין סתירה לזה ממ"ש בתניא פל"ז [מו, ב]. בתו"א ריש מגלת אסתר [צ, ג-ד]. ועוד.

34) ראה שיחת שמח"ת תרס"ט אות ח (תורת שלום ע' קכז) ואילך בביאור היטב.

35) ראה תניא אגה"ק ס"כ (קל, ריש ע"ב).

וויל באַקומען עצמי, ומשום זה היא רוצה להתחבר עם הגוף ונפש הבהמית און איבעראַרבעטן איהם, לכן הנה רצון ושכל הנשמה עצמה מחייב, מאַנט, להתחבר עם הגוף, לא לעבוד על ידו כמו בדבר הנפרד, כי אם להתחבר עם הגוף, ולעבוד ביחד. אמנם באמת אין זה מספיק עדיין להיות לרצונו לפני הוי', דהרי כל זה הוא עבודה שמצד הטעם ודעת, שהנשמה מבינה העילוי דעצמי ולכן רוצה עצמי ולכך עובדת עם הגוף. ואף שהוא טעם ודעת דקדושה, מ"מ הוא טעם ודעת. אבל תכלית העבודה היא, שלא תהי' בשביל הטוב והעילוי שיקבל על ידי העבודה, כי אם בכדי לקיים רצון העליון, ורצון העליון הוא שיהי' לו ית' דירה בתחתונים³⁶, היינו בעולם הזה דוקא³⁷, ולכן הנשמה שהיא חלק אלוהי ממעל³⁸, בנים אתם³⁹, מרגשת, פילט, את רצון האב ומשום זה הוא עבודתה בהגוף דוקא. ובזה יש ג"כ מעלה אפילו לגבי בחי' עבד⁴⁰, דהנה העבד אף שעבודתו הוא ג"כ לא מצד הטעם והתענוג שיש לו בזה, מ"מ הרי העבד הוא רק מקיים את פקודת האדון, והיינו שהוא יודע פקודת האדון אבל אינו מרגיש את רצונו ואינו יודע למה הוא רוצה את זה, משא"כ הנשמה, בנים אתם להוי' אלקיכם³⁹, אף שעבודתה הוא ג"כ לא מצד הטעם, כי אם לקיים רצון האב, אבל היא מרגשת את הרצון ויודעת טעמו. וזהו שאחר אומרו מכם קרבן להוי' מסיים מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן, דמכם קרבן להוי' היינו הנפש האלקית, אבל להיות דרזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס, למעלה מהוי', הנה לזאת צריך להיות מן הבהמה העבודה עם הנפש הבהמית והגוף, וצריך להיות בזה עבודה פרטית דוקא, מן הבקר ומן הצאן, להתבונן ולהעמיק בפרטי עניני נפשו ועבודתו בהגוף ונפש הבהמית, ואז הוא לרצונו לפני הוי'.

(ה) **והנה** הקדמת פרשת הקרבנות הוא ויקרא אל משה, שהוא הנתינת כחי' על עבודת הקרבנות. דאף שמכם קרבן להוי', מכם ובכם הדבר תלוי להיות קרבן להוי', אבל להיותו בשפל המצב וכל מה

(ו) ראה לקו"ת ד"ה ויקרא פ"ב [א, ב].

(36) ראה תנחומא נשא טז. בחוקתי ג. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.

(37) תניא שם.

(38) תניא רפ"ב.

(39) פ' ראה יד, א.

(40) ראה ספר השיחות תורת שלום ע' 132. וראה תו"ח ויקהל תקפח, ב [שצו, א] ואילך.

המשך תרס"ו ע' שח [תי' ואילך].

שמתבונן יותר, רואה יותר את שפלותו וריחוקו ונופל ברוחו, הנה לזאת הפתיחה הוא ויקרא אל משה, שהוא נתינת יכולת וכח לכל איש ואיש להיות קרבן להוי', ואפילו לפני הוי'. ולכן⁴¹ לא נאמר מי הוא הקוראי כי הוא ממקום עליון ונורא מאד אור א"ס הסובב כל עלמין, אתה קדוש שלמעלה משמך קדוש. דהנה משה הוא רועה ישראל, ואיתא במדרש⁴² שניסו אותו בזה שטיפל עם קטנים ביותר, דמזה דוקא ראי' שהוא רועה כרבעי, וכמו כן הוא בכל דור ודור, דאתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא⁴², שהם רועי ישראל שבכל דור ודור⁴³, הנה הם הממשיכים כח על עבודת הקרבנות, להיותם ממוצע⁴⁴ המחבר, ממוצע בין הוי' וביניכם⁴⁴. שהוא ממוצע המחבר, פֿאַראייניקט, עולמות מיט אלקות על ידי נשמות. וזהו עשיית הדירה לו ית' בתחתונים, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוך כל אחד ואחד, המוטלת על כל אחד ואחד. ומעבודות העיקריות בזה היא עבודת הקרבנות, וכנ"ל, להתבונן במעמדו ומצבו אדעתא דנפשי' ניט גענאַרטערהייט, ומ"מ אומרים לו מכם ובכם הדבר תלוי לתקן שיהי' שלם בלי מום, ולהקריב מכם קרבן וקרבן מן הבהמה. והוא על ידי ההתקשרות, שמוסיף בה ועולה, בהאתפשטותא דמשה שבכל דרא ודרא, שבאתפשטותא זו נמצא גם העצמי, ועל ידי זה הוא מתקשר עם הויקרא אל משה, דלית מחשבה תפיסא בי' כלל, ונמשך שלהבת י"ה, אש של מעלה, דבזה נכלל הקרבן ועל ידי זה ושכנתי בתוכם. וכן גם בנוגע לדורונו, הנה רועה ונשיא ישראל שהוא הורה לנו את הדרך הישרה, אשר נלך בדרכיו ואורחותיו, את המעשה אשר יעשון ואת המעשה אשר לא יעשון, הנה על ידי זה ניתן והומשך הכת, אשר כל אחד ואחד בכל מצב ומצב שהוא נמצא בו, הנה בשעתא חדא וברגעא חדא⁴⁵, אפשר להכון להקריב מכם קרבן להוי', אשר הכחות והחושים שלו יוכללו בהאש של מעלה, ועוד יותר שגם הגוף ונפש הבהמית, מן הבהמה מן הבקר ומן

(כז) ראה זח"א קב, ב. לקו"ת ריש פ' ויקרא [א, ד].
 (כח) שמות רבה פ"ב, ב.
 (כט) ראה תורת שלום שיחת שמח"ת תער"ג (ע' קנח).

(41) ראה ד"ה ויקרא תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ס"ע תקיח [ח"ד ע' א'רמד]). ד"ה הנ"ל תשל"ב פרק ט (תוי"מ סה"מ ניסן ס"ע קכ ואילך). תשמ"ג. תשמ"ז.
 (42) תקו"ז תס"ט (קייב, רע"א. קיד, רע"א).
 (43) ראה תניא פמ"ב (נט, א).
 (44) ואתחנן ה, ה. וראה סה"מ תרנ"ט ע' קצ [רד] ואילך.
 (45) ראה זח"א קכט, סע"א.

הצאן, יקריב ועל ידי זה יהיו לרצון לפני הוי' למעלה מהוי'. וכמ"ש כ"ק אדמו"ר בהמאמר⁴⁶, דכד אתכפיא סטרא אחרא אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין⁴⁷, דסובב כל עלמין שהוא בשוה בכולהו עלמין, יומשך על ידי העבודה דאתכפיא סטרא אחרא, העבודה עם הגוף ונפש הבהמית. וכאשר כל אחד ואחד (יקיים זה, אזי גם כללות החיות של עולם הזה תעלה לקדושה, וימלא כבוד הוי' את כל הארץ⁴⁸, שזהו תכלית ימות המשיח ותחיית המתים תכלית ושלמות בריאת העולמות, במהרה בימינו.

ל) ראה תניא פל"ז. ל"ו.

46) פרק א (סה"מ ה'שי"ת ע' 111).

47) בתניא פכ"ז (לד, א) ובלקו"ת ר"פ פקודי מציינ לזוהר ח"ב קכח, ב (ובלקו"ת שם מציינ גם לזוהר שם סז, ב. וראה גם שם פקד, א). וראה גם תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג.

48) שלח יד, כא.

בס"ד. ש"פ ויקהל-פקודי, פרשת החודש, מבה"ח ניסן, ה'תשי"ב

(הנחה בלתי מוגה)

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם, ששת ימים תיעשה מלאכה וביום השביעי יהי לכם קודש שבת שבתון להוי'.¹ וידועים הדיוקים בזה,² מהו אומרו ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם, דלכאורה הול"ל רק ויאמר משה אל כל עדת בני גו',³ ומזה הי' מובן מעצמו שהקהיל אותם, וכמ"ש בכמה מקומות, וגם להלן לענין עשיית המשכן, ויאמר משה אל כל עדת בני, וממילא מובן שהקהיל אותם, ולמה הוצרך לומר ויקהל משה. גם צריך להבין מ"ש אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם, ולא פירש בכתוב מה הם הדברים. ומ"ש רוב המפרשים דקאי על ענין עשיית המשכן שנתפרש להלן בפרשה, אינו מובן, שהרי בענין תרומת המשכן ומלאכת המשכן מצינו אמירה מיוחדת, כמ"ש ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל זה הדבר אשר צוה ה' לאמר קחו מאתכם תרומה לה' וגו', וא"כ, אי אפשר לומר שמ"ש לפני"ז אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם, קאי על ענין עשיית המשכן. ועכצ"ל, שאלה הדברים גו' קאי על מש"נ מיד לאח"ז, ששת ימים גו' וביום השביעי גו'. ואינו מובן,⁴ הרי הציווי דשבת נשנה כבר כמ"פ לפני זה, ומה נתחדש בענין השבת בפרשה זו, עד כדי כך, שבשביל זה הוצרך משה להקהיל את כל ישראל כדי לומר להם מצות שבת. גם צריך להבין דיוק הלשון ששת ימים תיעשה מלאכה, תיעשה דייקא, שפירושו בדרך ממילא,⁵ וכדאיתא במכילתא עה"פ בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שעפ"ז נמצא, שכאשר משה הקהיל את

(1) ויקהל לה, א"ב.

(2) בכל הבא לקמן — ראה גם לקו"ש ח"א ע' 187 ואילך (ממאמר זה).

(3) ראה גם אוה"ת פרשתנו ס"ע ב'צב. ע' ב'קטז.

(7) ראה אלשיך עה"פ. הובא באוה"ת שם ע' ב'קטז. שם ע' ב'קכח. רד"ה ויקהל תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' תתקב [ח"ד ע' א'רית]).

(8) ראה ש"ך עה"ת ועוד מפרשי התורה עה"פ. וראה גם אוה"ת פרשתנו ע' ב'קטז. שם ע' ב'קמה. רד"ה ויקהל תרע"ה הנ"ל.

(4) רמב"ן וראב"ע עה"פ. ועוד.

(5) ראה גם כלי יקר עה"פ.

(6) ויקהל שם, ד"ה.

בנ"י התחיל מיד לדבר עמהם אודות דרגא נעלית ביותר בעבודת הוי', שהו"ע עושין רצונו של מקום. גם צריך להבין מ"ש וביום השביעי יהי לכם קודש שבת שבתון להוי', מהו כפל הלשון בזה, דמשמע שהו"ע של תוספת קדושה. גם צריך להבין הקשר והשייכות דכל פרטי הענינים שבכתובים אלה, ענין ויקהל משה, ענין אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם, וענין מצות שבת.

ב) ולהבין זה יש להקדים תחילה מ"ש בפירוש רש"י (וכ"ה במדרש⁹ ובזהר¹⁰) שענין ויקהל משה הי' למחרת יום הכיפורים כשירד משה מן ההר. דהנה, ביום הכיפורים אמר הקב"ה למשה סלחתי כדברך¹¹, שהו"ע הכפרה על חטא העגל¹² (לאחרי תפלתו של משה במשך ק"כ יום). וכיון שע"י חטא העגל חזרה זוהמתן [דבתחילה עולם על מילואו נברא¹³, ואח"כ בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא¹⁴, שזוה"ע חטא עה"ד, וכשעמדו ישראל על הר סיני פסקה זוהמתן¹⁴, ובחטא העגל חזרה הזוהמא¹⁵], הנה למחרת יום הכיפורים היו ישראל צריכים להסיר את הזוהמא, ולחזור להמעמד ומצב שלפני חטא העגל, כמו בתחילת הבריאה שעולם על מילואו נברא. וזהו ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם, שהו"ע סדר העבודה בתיקון החטא. והנה, משה אמר להם כמה ענינים בסדר התיקון, אבל הפרט העיקרי שנוגע לנו הוא מ"ש ששת ימים תיעשה מלאכה, תיעשה בדרך ממילא.

ג) וביאור הענין¹⁶, דהנה כתיב¹⁷ יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, פירשו רז"ל במשנה¹⁸ אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא, והיינו¹⁹, שכדי שיהי' אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא, צ"ל

9) מדרש לקח טוב עה"פ. וראה מכילתא יתרו יח, יג.
10) ח"ב קצה, א.
11) פרש"י תשא לג, יא. ועוד.
12) ראה אוה"ת שם ע' ב'קמה.
13) ראה ב"ר פי"ד, ז. וראה שם פי"ב, ו.
פי"ג, ג (וביפ"ת שם).
14) שבת קמו, א. זח"א נב, ב.
15) זהר שם.
16) בכל הבא לקמן — ראה תורת חיים ד"ה ויקהל משה הב' (תריט, ב [תיד, א] ואילך).
17) תהלים קכח, ב.
18) אבות פ"ד מ"א. ברכות ח, א.
19) ראה גם לקו"ת שלח מב, ד. ד"ה מים רבים תשל"ח פ"ב (תו"מ סה"מ חשון ע' רמו).

ההנהגה באופן דיגיטל כפיך דוקא, שהיגיעה בהעסק היא עם הכפיים בלבד, ולא עם הראש והלב, שמוחו ולבו של האדם צריכים להיות בד' אמות של תורה וד' אמות של תפלה וקיום המצוות, והיגיעה בעסק היא עם הכפיים בלבד, ואילו מוחו ולבו אינם טרודים בזה. וזהו תיעשה בדרך ממילא, שאינו טרוד בעסק המלאכה, אלא הרי זה כאילו המלאכה נעשית בדרך ממילא. דהנה, לפי האמת לא ה' האדם צריך להתעסק כלל בעניני העולם, שהרי להו' הארץ ומלואה²⁰, ומלא כל הארץ כבודו²¹, ואת השמים ואת הארץ אני מלא גו'²², אני דייקא, דקאי על עצמותו ית', וא"כ, כאשר האדם עוסק בעניני העולם, הרי זה בבחי' מאן דמחוי במחוג קמי' מלכא²³. אלא שהתורה נתנה רשות וגם ציוותה לעסוק בעניני פרנסה, כמ"ש²⁴ ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, זו מצות עשה²⁵, וכתב²⁶ וברכך הו' אלקיך בכל אשר תעשה. ומ"מ הרי זה רק באופן דיגיטל כפיך, היינו, שמוחו ולבו אינם טרודים בזה, אלא ההתעסקות בזה היא בכח המעשה בלבד, ובזה גופא רק כפי ההכרח, שיהי' כלי לברכת הו'²⁷, ויתירה מזה, שמשתמש בזה לעבודת הו', כמ"ש²⁸ בכל דרכיך דעהו. ואעפ"כ הרי זה נקרא בשם יגיעה, וטעם הדבר, לפי שמצד עצמו רצונו לעסוק רק בעניני תורה ומצוות, ועסק הפרנסה הוא רק מצד ההכרח, כאילו כופין אותו, והיינו, דאע"פ שהתורה נתנה רשות ועד שיש מצוה וציווי לעסוק בפרנסה, מ"מ, אינו חפץ בהעסק (אף שמשתמש בו לעבודת הו'), ועושה זאת רק מצד ההכרח, ולכן הוא מחשב כמה זמן הוא מוכרח לעסוק בזה ורק בשעות אלה הוא עוסק בזה, וגם אז הוא מחכה וממתין שכבר יעבור הזמן המוכרח לעסק הפרנסה ויוכל להתעסק בתורה ותפלה. וכיון שאינו חפץ בעניני העסק, לכן הרי זה נקרא בשם יגיעה. ונמצא שיש בזה ב' קצוות, אחד גיסא הרי העסק הוא באופן דיגיטל כפיך בלבד, שאינו מכניס בזה את מוחו ולבו, אלא רק כח המעשה בלבד, כפי

(25) מכילתא — הובאה בדרשות ר' יהושע

אבן שועב פרשת וישב, ובספר מנחה בלולה.

(26) ראה טו, יח. ספרי עה"פ.

(27) ראה לקו"ת תצא לו, סע"א ואילך.

סהמ"צ להצ"צ קו, א ואילך. סה"מ תרצ"ו ע'

115. ד"ה מים רבים תשל"ח שם.

(28) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות

ספ"ג.

(20) תהלים כד, א.

(21) ישע"י ו, ג.

(22) ירמ' כג, כד.

(23) חגיגה ה, ב. וראה סהמ"צ להצ"צ ח,

א. אוה"ת בראשית ח"ד תשכ, א-ב. המשך

תרס"ו ע' כב [לא]. ועוד.

(24) יתרו כ, ט. ואתחנן ה, יג.

ההכרח, אבל רצונו ומוחו ולבו אינם מונחים בהעסק, ועד שהעסק הוא באופן דתיעשה, כאילו נעשה מעצמו בדרך ממילא. ולא ידך גיסא הרי זה נקרא בשם יגיעה, והיינו, שעם היות שמכניס בזה רק את כח המעשה בלבד, עד כמה שמוכרח, ובדרך ממילא, מ"מ, להיות שאינו חפץ בזה, הרי גם ההתעסקות בכח המעשה בלבד נקראת בשם יגיעה.

וממשיך בכתוב וביום השביעי יהי' לכם קודש שבת שבתון גו', והיינו, שכאשר ששת ימים תיעשה מלאכה, בדרך ממילא, הנה אז דוקא יהי' ביום השביעי שבת שבתון, וכמארז"ל²⁹ מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת. דהנה, כאשר ההנהגה בששת ימי השבוע אינה כדבעי, היינו שעסק הפרנסה שלו אינו באופן דיגיע כפיך בלבד, אלא מכניס בזה גם את מוחו ולבו, ונעשה טרוד בעסק, אזי גם כאשר מנתק את עצמו לשעה מעניני העסק ורוצה לעסוק בתורה ותפלה, הנה גם אז מבלבלות אותו מחשבות זרות כו'. ולא זו בלבד שמצד המסירה ונתינה שלו להעסק הנה גם בעת התורה והתפלה נופלות לו המחשבות בעניני העסק שחשב בהם במשך כל היום, אלא עוד זאת, שמבלבלים אותו בנפילת מחשבות זרות כאלה שמצד עצמו אינו שייך אליהם כלל³⁰. והיינו, לפי שפתח פתח למחשבות זרות, וכשפותחים את הדלת אזי נדחפים שמה כו' (אז מען עפנט אַ טיר, שפאַרט מען זיך אַהין). ולכן, גם כאשר בא יום השבת, ורוצה לאסתכלא ביקרא דמלכא, אזי אינו יכול, והיינו, שלא זו בלבד שאין לו בחינת שבת שבתון, בחינת אז תתענג על הוי'³¹, אלא עוד זאת, שאפילו שבת סתם (שבת פעם אחת) אין לו. וזהו גם מה שאמרו רז"ל³² לעולם יראה אדם בשבת כאילו כל מלאכתו עשוי', והרי ענין זה אפשר להיות רק כאשר עסק הפרנסה הוא באופן דיגיע כפיך, שאינו מכניס מוחו ולבו בעסק הפרנסה, אבל כאשר הוא טרוד בעסק, אי אפשר שביום השבת יהי' אצלו כאילו כל מלאכתו עשוי', ומצד עניני העסק שעדיין לא סיים לפני השבת נעשה אצלו בלבול גם ביום השבת. ורק כאשר עסק הפרנסה הוא באופן דיגיע כפיך, שאינו טרוד בזה, שזהו"ע ששת ימים תיעשה מלאכה, בדרך ממילא, הנה אז וביום השביעי גו' שבת שבתון, שהו"ע

(29) ע"ז ג, סע"א.

(31) ישעי' נח, יד.

(30) ראה דרך חיים עער התשובה פט"ו

(32) מכילתא ופרש"י יתרו כ, ט. טוש"ע או"ח סש"ו ס"ח. שו"ע אדה"ז שם סכ"א.

(יט, ג). מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' שמב. סה"מ תרצ"ז ע' 269.

של תוספת קדושה, והיינו לפי שגם בימות החול הוא בדרגת שבת, שאינו טרוד בעובדין דחול, ולכן הנה בכוא יום השבת נעשית אצלו תוספת קדושה באופן נעלה יותר, שבת שבתון.

ד) **והנה** ענין זה נאמר למחרת יום הכיפורים, לאחר שאמר הקב"ה סלחתי כדברך, והותחל התיקון על חטא העגל, חטא ע"ז [ועד"ז בזמן הגלות שצריך לתקן חטא ע"ז שבגללו הי' חורבן בית ראשון³³], ועז"נ שהתיקון לזה הוא ע"ז שעסק הפרנסה יהי' באופן דששת ימים תיעשה מלאכה, בדרך ממילא. והענין בזה, דהנה, בענין עבודה זרה מבאר הרמב"ם³⁴ טעות דור אנוש, שאמרו, הואיל והאלקים ברא כוכבים אלו וגלגלים להנהיג את העולם כו' ראויין הם לשבחם ולפארם ולחלוק להם כבוד כו'. והיינו, שהשפעות מלמעלה הם ע"י ממוצעים, כמ"ש³⁵ ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים, ועם היותם ממוצעים בלבד, מ"מ עוברת ההשפעה על ידם, ולכן טעו והשתחוו לשמש ולירח, כדי לקבל מהם ההשפעה בלבושי הטבע³⁶. והיינו, שגם הם הודו שהקב"ה הוא מלך מלכי המלכים, אבל קרו ל"י אלקא דאלקיא³⁷, שהחשיבו אותם למציאות. אך האמת היא שאין להחשיב אותם למציאות כלל, משום שאינם אלא כגרון ביד החוצב בו³⁸. ומזה מובן שענין חטא ע"ז בדקות הוא כשנותנים איזו חשיבות ללבושי וגדרי הטבע³⁹. ולכן התיקון על זה הוא כאשר עסק הפרנסה הוא באופן דתיעשה, בדרך ממילא, בלי טרדת המוח והלב, שזהו היפך ענין ההשתחואה שהיא הרכנת הראש, שמשקיע את מוחו בלבושי הטבע דעסק הפרנסה, שזהו"ע של ע"ז בדקות, והתיקון על זה הוא תיעשה מלאכה, בדרך ממילא.

ה) **והנה** כל האמור לעיל ישנו גם במלאכה הרוחנית בעבודת הוי"ו⁴⁰. והענין בזה, כדאיתא במשנה⁴¹ אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הוו כעבדים המשמשים את הרב שלא

להצ"צ קו, א. סה"מ תרצ"ו ע' 114 ואילך.
 ד"ה מים רבים תשי"ז פ"ד (תו"מ סה"מ חשון
 ע' שכג ואילך). ובכ"מ.
 (40) ראה תורת חיים שם תרכא, סע"א
 [תטו, א] ואילך.
 (41) אבות פ"א מ"ג. וראה תורת חיים שם
 תקפט, ב [שצו, ג].

(33) יומא ט, ב.
 (34) הל' ע"ז פ"א ה"א.
 (35) ברכה לג, יד.
 (36) ראה סה"מ"צ להצ"צ ו, א. ס. א. ובכ"מ.
 (37) ראה מנחות בסופה.
 (38) ע"פ ישעי' י, טו.
 (39) ראה לקו"ת אחרי כו, ג. סה"מ"צ

על מנת לקבל פרס. והיינו, שיכול להיות אופן עבודה ע"מ לקבל פרס, שיודע ומבין את הטוב והעילוי שבלימוד התורה וקיום המצוות, ונרגש אצלו הנועם והעריבות והמתיקות בתומ"צ, ולכן עוסק בתומ"צ. אך על זה אמרו אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, והיינו, שעבודת הוי' לאמיתתה היא לא מצד הרגש הטוב והתענוג כו', אלא מתוך קבלת עול, שרוצה לקיים את הרצון העליון. והנה, כאשר העבודה היא באופן של קבלת עול, הרי זה בבחינת תיעשה, בדרך ממילא, ובאופן של יגיעה. והיינו, דכיון שהעבודה אינה באופן שנמשך לזה מצד רצון ותענוג וחשק כו', אלא מתוך קבלת עול בלבד, וכמו שאין לו תענוג בזה אלא עושה זאת כאילו כופין אותו, לכן נקראת עבודה זו בחינת יגיעה. וכמו"כ הרי זה כאילו העבודה נעשית בדרך ממילא, כי, כאשר העבודה היא מתוך הרגש כו', אזי אפשר שיחשוב שכחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה⁴², שמחמת טיב כשרונותיו וטיב מדותיו הרי הוא לומד תורה ונותן צדקה. אבל כאשר העבודה אינה מצד ההרגש שלו, אלא בקבלת עול בלבד, אזי מבין ומרגיש שאין זו העבודה שלו, אלא כל מה שנפעל הרי זה בסייעתא דשמיא, ובאופן שהסיוע מלמעלה הוא העיקר, כמארז"ל⁴³ פתחו לי כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, היינו, שהפעולה שלו היא בבחי' פתיחת פתח כחודו של מחט בלבד, ואז נעשה הענין בדרך ממילא, עי"ז שמסייעין אותו מלמעלה.

וענין זה הוא תיקון על חטא העגל, שעל ידו חזרה הזוהמא דחטא עה"ד⁴⁵. דהנה, חטא עץ הדעת הוא ענין ההרגש⁴⁴, כמ"ש⁴⁵ ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים, שהו"ע ההרגש כו'. והתיקון לזה הוא ענין העבודה מתוך קבלת עול, שהיא באופן דתיעשה, בדרך ממילא, ובאופן של יגיעה כנ"ל. וזהו גם מה שמצינו⁴⁶ שהנשמות שהיו בשיעבוד מצרים הן הנשמות דדור הפלגה, שאמרו נבנה לנו עיר ומגדל גו'⁴⁷, והתיקון על זה הי' שיעבוד מצרים שעבדו בחומר ובלבנים⁴⁸.

46 פרי עץ חיים שער חג המצות פ"א.
אוה"ת שמות ע' כד"כה. סה"מ תרנ"ה ע' צה
ואילך. ד"ה ויראו את אלקי ישראל תשי"ט
(סה"מ תשי"ט ע' קיח ואילך). ועוד.
47 נח יא, ד.
48 שמות א, יד.

42 עקב ח, יז.
43 ראה לקו"ש ח"א ע' 191 הערה 17.
44 ראה מאמרי אדה"ז אתהלך לאוניא ע'
נה ואילך. סה"מ עזר"ת ע' פט ואילך. עטר"ת
ס"ע צב ואילך. הישי"ת ע' 118. ד"ה לא תהי'
משכלה שנה זו (לעיל ע' רכד). ובכ"מ.
45 בראשית ג, ו.

והענין בזה, שחטא דור הפלגה שאמרו ונעשה לנו שם הו"ע ההרגש, והתיקון לזה הוא ע"י גלות ושעבוד מצרים בחומר ובלבנים, באופן של עבודת פרך ויגיעה דוקא, שזהו ההיפך מכמו שהי' בדור הפלגה, שאף שעבדו בחומר ובלבנים לבניית המגדל, מ"מ, לא היתה עבודתם באופן של יגיעה, כיון שהי' להם תענוג בזה, שהרי רצו לעלות לרקיע ולהלחם בו⁴⁹ וכו', ולכן הי' התיקון לזה ע"י שעבוד מצרים בחומר ובלבנים באופן של עבודת פרך, שמפרכת את הגוף⁵⁰ ואת הנפש. וכן הוא בענין תיקון חטא עה"ד ע"י העבודה דששת ימים תיעשה מלאכה, כי, חטא עה"ד הו"ע ההרגש, וכאשר העבודה היא מתוך הרגש, אין זו יגיעה, כיון שמתענג בעבודתו, ואין זה בדרך ממילא, כיון שחושב שעבודתו היא בכח עצמו, ולכן התיקון על זה הוא ע"י העבודה מתוך קבלת עול, שאז העבודה היא באופן של יגיעה (תמורת זה שהיתה עבודתו מתוך תענוג), ובאופן דתיעשה, בדרך ממילא, ע"י הנתינת כח מלמעלה (תמורת זה שהיתה מצד כחי ועוצם ידי גו').

ו) וזהו ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים גו'. דהנה למחרת יום הכיפורים, כשהוצרכו להסיר את הזוהמא, ולפעול שיהי' העולם כמו שהי' בתחלת הבריאה, קודם החטא, שעולם על מילואו נברא, הנה אז ויקהל משה גו' ויאמר גו' אלה הדברים גו', דקאי על ל"ט המלאכות דעובדין דחול, כדרשת רז"ל⁵¹ דברים הדברים אלה הדברים, אלו ל"ט מלאכות שנאמרו למשה מסיני, שעל ידם פועלים תכלית הכוונה בבריאת והתהוות העולמות, שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁵², דהיינו בעולם הזה הגשמי והחומרי שאין למטה ממנו. והענין בזה, כמבואר בתניא⁵³ שאי אפשר לומר שהכוונה דדירה בתחתונים היא לעולמות העליונים, שלגבי המאציל גם הם בכחי' תחתונים, הואיל ולהם ירידה מאור פניו ית'. וכמו עולם האצילות, שענינו הוא גילויי העולם⁵⁴, ובהיותו בהעלמו הוא במדריגה

53) שם. וראה סה"מ תרנ"ח ע' ל ואילך.
תרע"ח ע' קיב ואילך. ד"ה באתי לגני תשי"א
פ"ד-ה (לעיל ע' ז ואילך).

54) תו"א בראשית ג, א. וירא יד, א.
משפטים עו, א.

49) פרש"י נח שם, א.

50) פרש"י שמות שם.

51) שבת ע, א.

52) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.

54) ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

ובכ"מ.

נעלית יותר, שהרי כאשר הגילויים נמשכים למטה הם מתמעטים, ולכן אי אפשר לומר שהכוונה היא בעולם האצילות, להיותו רק בבחי' ירידה, ולא יתכן שינצלו (מזאָל אויסנוצען) ענין נעלה יותר בשביל ענין תחתון ממנו. אלא התכלית היא בעולמות ב"ע, ובבי"ע גופא בעוה"ז הגשמי והחומרי שאין תחתון למטה ממנו, והיינו לפי שירידה זו היא צורך עלי', דכד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין⁵⁵, שנמשך ענין כזה שהוא בכולהו עלמין בשוה⁵⁶, דהיינו עצומ"ה א"ס ב"ה, שהרי הגילויים מתמעטים בהמשכתם, כנ"ל, וא"כ אינם בכולהו עלמין בשוה, ודוקא העצמות הוא בכולהו עלמין בשוה, והמשכת העצמות היא כד אתכפיא סט"א, דהיינו בעוה"ז התחתון. ובפרטיות יותר, הנה בעוה"ז גופא יש ד' סוגים, דומם צומח חי ומדבר, ותכלית הכוונה היא בסוג הדומם דוקא. ולכן תכלית הכוונה היא בירידת הנשמה בגוף דוקא, שהרי נשתנה אופן יצירת גוף האדם מגופות שאר הנבראים⁵⁷, שכולם בצביון נבראו⁵⁸, וא"כ מתייחס גופם להנפש שבהם, משא"כ באדם כתיב⁵⁹ גלמי ראו עיניך, ואמרו רז"ל⁶⁰ שבתחילה צר אותו גולם, בחינת דומם, ורק אח"כ נפח בו נשמה, ודוקא בדומם זה נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים, המשכת העצמות. וענין המשכת העצמות נעשה ע"י נשמות ישראל, לפי שהנשמות אינם נפרדים, שהרי נש"י עלו במחשבה⁶¹, שהם בבחי' המחשבה, ובמחשבה גופא הם במדריגה היותר עליונה שבה, שזהו דיוק הלשון עלו במחשבה⁶², ועד שהם מושרשים בהעצמות, ובידיעת עצמו יודע את הנשמות. ומצד זה שבידיעת עצמו הוא יודע את הנשמות, הנה בכל מקום שהם, בכל סדר ההשתלשלות, וגם בגוף האדם, נרגש בהם ענין ידיעת עצמו שהוא ודעתו אחד, ולכן פועלים המשכת העצמות. והמשכה זו היא ע"י התורה, משום שגם התורה מושרשת בהעצמות. וכאשר נשמות ותורה באים יחדיו, אזי הם ממשכים את העצמות בגוף האדם, בחינת דומם, ובכל הדברים הגשמיים שבעולם, שזהו"ע אלה הדברים, ל"ט מלאכות דעובדין דחול, שהרי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון, וכוונת ירידתה

אוה"ת בראשית ח"ו תתרנא, א ואילך. ועוד.
 (58) ראה חולין ס, א. פרש"י בראשית א, כה.
 (59) תהלים קלט, טו.
 (60) סנהדרין לח, א.
 (61) ב"ר פ"א, ד.
 (62) ראה לקו"ת שה"ש יז, ג ואילך. סה"מ ה"ש"ת ע' 17. ובכ"מ.

(55) בתניא פכ"ז (לד, א) ובלקו"ת ר"פ פקודי מצייץ לזהר ח"ב קכת, ב (ובלקו"ת שם מצייץ גם לזהר שם סז, ב. וראה גם שם קפד, א). וראה גם תו"א פרשתנו פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג.
 (56) סה"מ ה"ש"ת ע' 111.
 (57) ראה ד"ה להבין הטעם שנשתנה בתו"א בראשית ג, ד ואילך. ועם הגהות —

למטה היא כדי לברר את הגוף ונה"ב וחלקו בעולם⁶³, שבוה נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים. וזהו אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם, צוה מלשון צוותא וחיבור, והיינו, שע"י ההתעסקות בדברים הגשמיים לעשות לו ית' דירה בתחתונים, מתקשרים ומתחברים עם העצמות.

ז) **והנה** ידוע שיסוד כל סדר ההשתלשלות הוא על ג' הענינים דעולם שנה נפש⁶⁴, ולכן נימנו כאן ג' ענינים אלה. דהנה, מ"ש ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, הו"ע בחי' נפש, שהקהיל את כל נפשות ישראל לבחינת האחדות האמיתית. וענין זה הוא בכחו של משה דוקא, לפי ששרשו הוא מהשמיטה הראשונה⁶⁵, למעלה מהשמיטה שבה נמצאים אנו, דהיינו למעלה מהשתלשלות. ומ"ש ויאמר אליהם אלה הדברים גו', שהם עובדין דחול, הו"ע בחי' עולם. וכיון שהחיבור דנפש ועולם הוא ע"י שנה, בחינת הזמן⁶⁶, הנה עז"נ ששת ימים תיעשה מלאכה וביום השביעי גו' שבת שבתון, שזהו סדר העבודה בגדר הזמן. וכשם שענין זה הוא בכללות כל ישראל, כן הוא גם בפרטיות בכאו"א מישראל, שצריך לעסוק בעבודתו בג' ענינים אלה. ויקהל משה את כל עדת בני ישראל היינו שצריך לאסוף ולהקהיל את כל עניניו המפורזים⁶⁷, וענין זה הוא בכחו של משה שבכאו"א מישראל, שעל זה אמרו רז"ל⁶⁸ אין לגבי משה מילתא זותרתא היא, דקאי על בחינת משה שבכאו"א מישראל⁶⁹. וענין אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם קאי על העסק בעובדין דחול באופן דצוה מלשון צוותא וחיבור, דהיינו לחבר את עניניו הגשמיים עם אלקות, שזוהי תכלית כוונת ירידת הנשמה בגוף. וכל זה הוא ע"י העבודה בזמן, שזהו"ע ששת ימים תיעשה מלאכה, שע"ז באים לבחי' שבת שבתון. וסמך ענין שבת למלאכת המשכן, כי, ע"י העבודה הנ"ל יהי' בנין בית המקדש השלישי, במהרה בימינו.

תרנ"ה (סה"מ תרל"ד ע' קמו ואילך. תרנ"ה ע' קלט ואילך). ד"ה אלה פקודי תש"כ (סה"מ תש"כ ע' קכד).

66 אמרי בינה שם. סה"מ פר"ת שם ע' נו. ובכ"מ.

67 חסר קצת (המור"ז).

68 ברכות לג, ב.

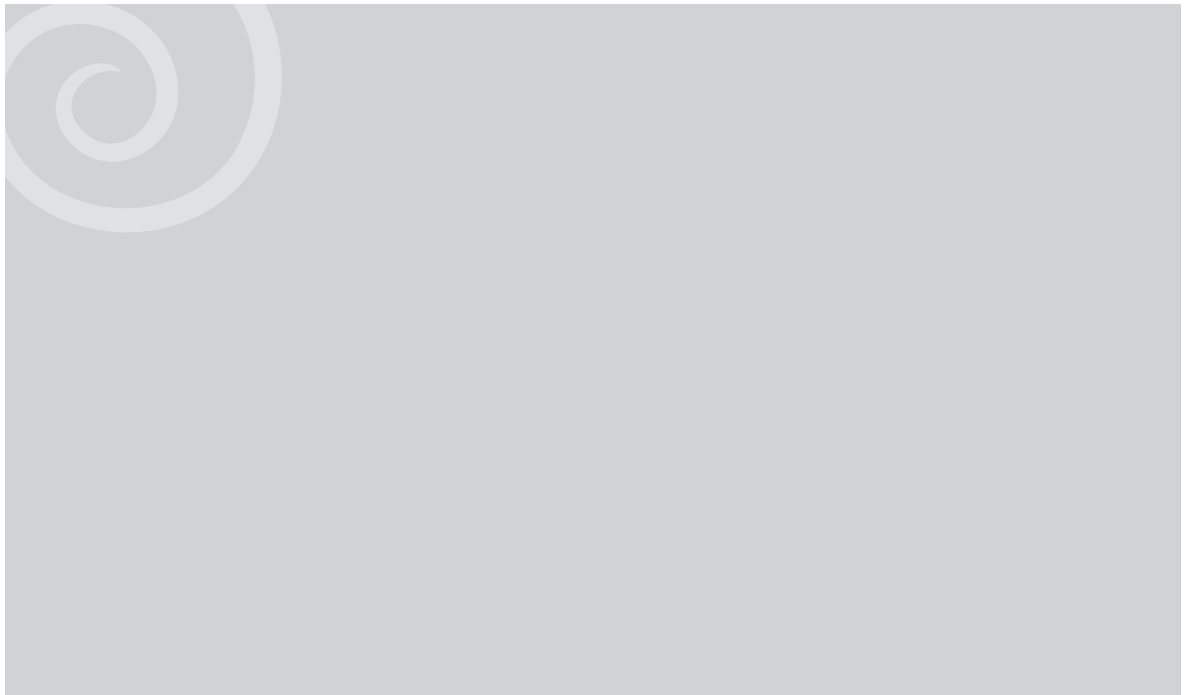
69 תניא רפמ"ב.

63 תניא פל"ז (מת, ב) מעץ חיים שער כו ספ"א.

64 ראה הקדמת הראב"ד לספר יצירה קרוב לתחילתו (ב, ג). אמרי בינה שער הק"ש פל"ח. סה"מ פר"ת ע' נד. ד"ה ויקח ה"א שנה זו (לעיל ע' קנה ואילך). ובכ"מ.

65 תוי"א שמות נב, א. וראה אוה"ת

פרשתנו ע' ב'פו ואילך. ד"ה ויקהל תרל"ד,

שיחות

קרח

היתה בגלל מינויו של אליצפן בן עוזיאל לנשיא על בני קהת⁵, הרי גם מינוי זה היה זמן רב לפני כן – בעת שהלויים נימנו (מנין בני ישראל היה בתחילת חודש אייר) – ואילו קרח החל במחלוקתו רק לאחר תשעה באב. הכרח לומר, איפוא, שהמחלוקת של קרח היתה קשורה עם מעשה המרגלים.

ב. טענת המרגלים – כאמור לעיל⁶ – היתה, שצריכים להתבדל מן העולם; ולכן רצו שבני ישראל ישארו במדבר, כדי שהעולם לא יפריע להם בדבקותם בהקב"ה על ידי לימוד התורה. אבל משה רבנו השיב להם, כי המעשה הוא העיקר ותכלית העילוי הוא דוקא על ידי מעשה המצוות בגשמיות.

ההבדל שבין תורה למצוות הוא: בתורה, שענינה הוא הרי הבנה והשגה, ישנן מדרגות שונות: לזה – יש השגה פחותה, ולזה – השגה גדולה יותר; מה שאין כן במעשה המצוות, כל בני ישראל שווים: מעשה הנחת התפילין שקיים משה רבינו היה שווה למעשה שמקיים איש פשוט. הבדלים מצויים בכוננת המצוות, אבל במעשה המצוות כל בני ישראל שווים.

א. נאמר בסדר עולם¹, שמחלוקת קרח ועדתו על משה ואהרן אירעה לאחר פרשת המרגלים (וההוכחה לכך מובאת מטענת דתן ואבירם: "אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו וגו'" שמשה רבינו הוציאם ממצרים להמייתם במדבר כו'. טענה זו מוכיחה, שזה היה אחר גזירת "במדבר הזה יתמו")².

צריך להבין, מדוע המתין קרח במחלוקתו עד אז? ציווי הקב"ה, ליטול את העבודה מהבכורים ולהעבירם לאהרן ולבניו, היה בשעת מתן תורה, או משהוקם המשכן³, ותחלתה בפועל של הכהונה הגדולה של אהרן – שעוררה את המחלוקת של קרח – החל לכל הדעות, בשמיני למילואים⁴, (התאריכים הנ"ל הם, אם כן: ו' סיון (יום מתן תורה) שנה לפני כן, כ"ג אדר (יום הקמת המשכן) ראש חודש ניסן (יום השמיני למילואים)), ואילו פרשת המרגלים היה מאוחר יותר, והסתיים רק בתשעה באב. מדוע, אם כן, המתין קרח לחלוק על משה ואהרן רק לאחר פרשת המרגלים?

גם אם נאמר, שעיקר מחלוקת קרח

(1) רבא פ"ח. הובא ברשב"ם ותוס' בבא בתרא קי"ט, א.

(2) שלח יד, לה.

(3) זבחים קטו, ב. וראה בחיי לשמות יט, כב.

(4) ירושלמי יומא פ"א, ה"א.

(5) במדב"ר ותנחומא ר"פ קרח. הובא ברש"י שם.

(6) ראה לעיל ע' 24.

(7) עירובין נד, ב.

ג. בכך תתורץ קושיה נוספת: כיצד יכלו קרה עם "חמישים ומאתים נשיאי העדה" לטעון כלפי משה ואהרן "ומדוע תתנשאו", מחמת ש"כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה'" – הרי גם הם עצמם היו "נשיאי עדה", וכך גם כל שבט לוי היה נעלה מכל השבטים (והרי כוונת טענותיהם לא היתה כדי לוותר על עליונותם העצמית, אדרבה, הם בקשו לעצמם גם כהונה, כפי שמוכן ממענה משה רבינו "ובקשתם גם כהונה") – כיצד איפוא, באו בטענה כזו השוללת את מעלתם הם?

הכרח, איפוא, לומר, שב"ומדוע תתנשאו" לא התכוונו לבטל את ההתנשאות בכלל, כי אם לבטל רק את סוג ההתנשאות של משה רבינו, התנשאות שבבחי' מלך⁹. הם טענו: הן אמת שישנן חילוקי מדריגות בין בני ישראל, ושבעלי המדריגה הנעלים ביותר יכולים וצריכים, מחמת עליונותם, להיות נשיאים על בעלי המדריגה הנחותים מהם, אך מאחר ש"כל העדה כולם קדושים", הרי שיש יחס של ערך בין כל הדרגות השונות שבבני ישראל – כי העליונות שבין אחד לשני מתבטא רק בהשגות רוחניות, שהן טפלות (לגבי "המעשה הוא העיקר"), ואילו בהעיקר כולם שווים כנ"ל – ממילא, אין מקום כלל שמשא רבינו יהיה מלך, כי זוהי

ולכן באה מחלוקת קרה רק לאחר פרשת המרגלים: קרה ידע שבלימוד התורה, משה רבנו ואהרן הכהן נעלים ביותר מכל שאר בני ישראל. משה רבנו הרי היה מקבל ראשון מהקב"ה, אחר כך לימד את התורה לאהרן, אחר כך – לבני אהרן, לאחריהם – לזקנים, ורק אחר כך – לכל בני ישראל⁷, משמעות הדבר היא גם, שלימוד התורה של משה ואהרן לא היה רק קודם בזמן אלא גם קודם במעלה, בדרגה נעלית יותר מערך לימוד התורה של כל שאר בני ישראל. טענת קרה "מדוע תתנשאו" היתה בנוגע למעשה (שהוא העיקר) של מצות מעשיות, שבענין זה שווים כל בני ישראל. ולכן החל במחלוקתו רק לאחר פרשת המרגלים: לאחר שהמרגלים בקשו להתמסר רק לתורה ועבודה רוחנית, להשאיר במדבר ולהסתגר מן העולם, ועל-כך השיב להם משה רבינו בשם הקב"ה, כי חובה להכנס לארץ ישראל, כדי לקיים מצוות בגשמיות ולשם כך כדאי לנטוש את המדבר, את ההסתגרות מהעניינים הגשמיים, מקום שאפשר להשיג בו השגות נעלות, משום שהמעשה הוא העיקר – ואי יצא קרח בטענתו: למה תתנשאו – מהי כל כך גדולתם של משה ואהרן, יתרונם לגבי כל שאר האנשים הרי הוא רק בעניינים הרוחניים ובלימוד התורה, אבל בהעיקר, במעשה המצוות בגשמיות, כולם שווים⁸.

מעשה המצוות (וראה לעיל ע' 26 הערה 20).
 (9) זבחים קב, א. שמו"ד פ"ב, ו. תנחומא
 בהעלותך ט. ראה הערה 5. זח"ג פג, א. ועוד.

(8) וזהו שאמרו ובתוכם הוי' ומדוע תתנשאו על קהל הוי', כי הוי' הוא שם העצם, שנמשך ע"י

התעלות של באין ערוך¹⁰; ומאחר שבדבר העיקרי כל בני ישראל שווים, אי אפשר שיהיה ביניהם הבדלים כאלו, שאחד יהיה נעלה באין ערוך מאחרים¹¹.

ד. עוד התכוונו בטענתם על מלכות משה רבינו: הקשר שבין אנשי המדינה לבין מלכם אינה דומה לקשר אחר, לדוגמא – קשר שבין תלמיד לרבו. קשר זה הוא רק לגבי אותם ענינים (של תורה) שהוא זקוק לקבלם מרבו; אבל הקשר של אנשי המדינה למלך הוא בכל מציאותם: לא רק שהם מקבלים ממנו ענינים הקשורים למלוכה, אלא שכל מציאותם משועבדת למלך¹².

בדוגמת המסופר בגמרא¹³ על אחד ש"מחזה במחוג קמי מלכא" (רמז על דבר מסוים בנוכחות המלך), ודנו אותו למיתה, כי בכך גילה את מציאותו שלו בסביבת המלך, זוהי מרידה במלכות. למרות שעל ידי "מחזה במחוג" הוא גילה רק את מציאותו, דבר שאינו פוגע בעניני המלוכה (לא כמו אצל תלמיד שאסור לו להיות "מורה הלכה בפני רבו" – כי הדבר קשור עם הענינים שהוא מקבל מרבו) – מכל מקום הרי זוהי כבר מרידה במלכות. כי מלוכה צריכה לחבוק? את כל מציאותם של כל אחד מבני המדינה, גם בדברים הפשוטים שלהם, מחווי (תנועות ידיים) וכו'.

כך היה גם אצל משה רבינו, שעל ידי התנשאותו קיבלו בני ישראל על ידו לא רק השגות נעלות וכדומה, אלא גם את כל עניניהם, עד לענינים פשוטים ביותר¹⁴ (וכן הוא גם

10 ועד"ו בנוגע לאהרן שה' כהן גדול (ראה סד"ה כה תברכו תרנ"ד). וראה ג"כ תוספתא סוף כריתות. אה"ת וארא עה"פ הוא אהרן ומשה.

11 ראה תניא פמ"ד: ואף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת להשיג אפי' חלק אחד מני אלה ממדריגת אהבת רעיא מהימנא. – דיוק לשון אשר ערב לבו, יש לומר, עפ"י מ"ש בתניא פ"כ אשר תשוקת וחמדת הלב היא למעלה מבחי' מחשבה ואינה אלא מקור להמחשבה (השתחלתה היא לאחר ש"חורה ועלתה מהלב למוח). והוא אומר מי הוא כו' אשר ערב לבו, להורות שאין שום מקור כלל למחשבה כזו.

12 ולכן כל המורד במלך ישראל יש למלך רשות להרגו (רמב"ם הל' מלכים פ"ג, ה"ח), כי העונש הוא לפ"ע הפגם (תניא פכ"ד), והמלוכה (ומרידה בה) – נוגעת בכל מציאותו, עד לעצם חיותו.

ובזה יש לבאר הענין, דאף שמלך בן מלך שהיתה מחלוקת עליו מושהין אותו (רמב"ם שם ספ"א), לא מצינו אשר משהו את רחבעם אף שהי' עליו מחלוקת ירבעם (ועוד) – שהיתה מאושרת ע"י אחי' השילוני; והוא לפי שהמחלוקת עליו היתה אחרי שישב כבר על כסא מלכותו, ואז אינה מצריכה משיחה – לפי שבישב על כסא מלכותו, כל העם נגויים לו בכל עצמותם, והמחלוקת אינה אלא

בכחות הגלויים (ובדוגמת הפושעים ומורדים בתלמידי חכמים – שגם הם יונקים חיות מהת"ח. תניא פ"ב). שלכן, גם המורד במלך וכבר פרק עולו – יש למלך רשות להרגו – כי גם בו, נוגעת המלוכה בכל מציאותו.

13 חגיגה ה, ב. ומה דמסיים שם גברא דלא ידע כו' – היינו שבאם הי' יודע כו' וראוי לזכות זה – הי' בה' מחווי במחוג" – ענין המלך ושירותו לו (וכידוע בסיפורי חז"ל ששאל לריב"ח כמה פעמים בעניני אמונה וכו'). וק"ל. ובה מתורץ ג"כ מה שלא ענשו לריב"ח על דמחוי.

14 ולכן כשאמר משה (במדבר יא, יג) מאין לי בשר, שלא יכול לצמצם עצמו בהשפעת הבשר (ראה לקו"ת בהעלותך לא, ד). אמר לו הקב"ה (שם טז) אספה לי שבעים איש מקניי ישראל גו' ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם גו', וההשפעה צריכה להיות מרוחו של משה דוקא, להיות הוא

זו היתה טענת קרח: "כי כל העדה כולם קדושים" – באותם דברים שכל בני ישראל קדושים בשה, בקיום המצות "מדוע תתנשאו"¹⁹ – מדוע בנוגע לאותם עניינים בהם כולם שווים, העניינים הפשוטים – גם אותם צריכים בני ישראל לקבל באמצעות משה רבינו?

ה. על כך ענה להם משה רבינו: "בקר וידע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו", בבוקר יודיע הקב"ה "את אשר לו – לעבודת לוויה, ואת הקדוש – לכהונה"²⁰.

רש"י מבאר²¹ את הטעם לציוויו של משה רבינו להמתין עד בקר: (א) כדי שיוכלו בינתיים לחזור בתשובה; (ב) להראות, שכשם שאיש לא יוכל לטשטש את הגבולות שבהם הבדיל הקב"ה בין ערב לבוקר, כך לא יוכל אדם לבטל את "יבדל אהרן להקדישו קודש קדשים"²².

שני הטעמים דורשים ביאור: לטעם הראשון ודאי אינו מובן, מדוע היה

באתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא¹⁵, בנשיאים, ראשי בני ישראל שכל¹⁶ אנשי דורם¹⁷ צריכים לקבל את חיותם על ידי הנשיאים¹⁸.

המשיע בדורו (ד"ה בריש הורמניא תרצ"ה נדפס בקונטרס כח) סעיף ט).
(15) נסמן בלקוטי שיחות ח"ג [המתורגם] ע' 193 הערה 14.

(16) כי כל ישראל הם קומה אחת שלימה וראשי הדור כוללים את הגשמות של כל אנשי הדור (כמו שהראש כולל חיות כל אברי הגוף – תניא פנ"א), ולכן ההשפעה שממשיכים לאנשי דורם הוא בכל מציאות אנשי הדור, וגם בענייניהם הפשוטים, כמו שאברי הגוף מקבלים כל חיותם, גם החיות שבצפרנים, מהמוח שבראש. וראה תניא פ"ב. לקו"ת שה"ש לה, ד.

(17) גם הפושעים ומורדים בהם (תניא פ"ב). כי מכיון שהם ראשי בני ישראל, הרי חיות כל האברים מוכרח להיות נמשך מהראש דוקא. וכן בענין המלכות, שם המלך נקרא ונתפשט לא רק על מין המדבר (גם על אנשים הכי פחותים) אלא גם על סוגי דצ"ח. וע"ד שגם גמל ואילן של עמלק צריך למחותם (מכילתא ס"פ בשלח. מדרש תהלים ט, ז). ואם בעמלק חוצפא שהיא מלכותא בלא תגא (סנה' קה, א) כן – בקדושה (ושמורבה מדה טובה) על אחת כמה וכמה.

(18) ועל פי זה יש לבאר מ"ש בספר קהלת יעקב (לבעה"מ מלא הרועים) מע' רבי, שנשיא הוא ר"ת ניצוצו של יעקב אבינו: היתרון דיעקב אבינו על אברהם ויצחק, אשר ענייניהם של אברהם ויצחק לא נמשכו בכל יוצאי הצליחה, שהרי אברהם יצא ממנו ישמעאל ויצחק יצא ממנו עשו. משא"כ יעקב (אשר שופר' מעין שופר' דארם הראשון (ב"מ פד, א. זח"א לה, ב) שכל הגשמות היו כלולות בנשמת אדם הראשון) מטתו שלימה (ראה בארוכה לקו"ש ח"ג פ' יצא ובהנמקן שם): וכן נשיאי ישראל, ענייניהם נמשכים בכל אנשי דורם.

וכשם שבנוגע אנשי דורם, ההמשכה נוגעת בכל ענייניהם ועל לעצם מציאותם כנ"ל, כן מצד הנשיאים, כל ענייניהם (בתור נשיאים) גם הנעלים ביותר, פועלים על אנשי דורם. (ראה תניא פמ"ד (אשר גם במדריגת משה אשר מי הוא זה כו' אשר

ערב לבו (ראה לעיל הערה 11): אפס קצתו ושמן מנהו מרב טובו ואורו מאיר לכללות ישראל.

(19) עד"ז פירוש הגאון הרגזובי (בצפנת פענח על התורה) אשר "אף דבר שהלוחים דומים על הכהנים היינו גבי מצוות שמירה מ"מ כהן למעלה והם למטה". אלא שפירושו הוא שטעות קרח הוא שלא ידע שדבר שהם דומים יש לזה מנעלה על זה, ובהשיחה מבואר (שלא רק שיש מעלה כו' אלא) שהתחתון צריך לקבל גם את מעלתו זו – מהעליון.

(20) רש"י במדבר טו, ה.

(21) רש"י שם. והוא במבמד"ד ותנחומא שם.

(22) דהיי"א כג, יג.

בנוגע לטענה אודות המלוכה וההתנשאות של משה רבינו).

צריך איפוא, לומר, שבציווי להמתין עד בוקר, ישנו גם ההסבר מדוע קורח אינו צודק.

1. אדמו"ר הוקן מדייק²⁴ בלשון "תשובה ומעשים טובים" המובא לעתים תכופות בדברי חז"ל (ולא – תשובה ומצוות) ומבאר: מעשה המצוות יכולים להיות באופן כזה שהן אינם "טובים" (מאירים) – אף שגם אז הן מצוות – לכן מדייקים חז"ל לומר "תשובה ומעשים טובים", שעל ידי תשובה נכונה המעשים הם טובים ומאירים.

המשל על כך הוא מאבנים טובות המכוסות בבוק, שאז לא רק שהאבנים הטובות אינן מאירות, אלא שהבוק שעליהן אף מסתיר על האור והן היפך האור, למרות שגם כאשר הן בבוק יש בהן בהעלם כל התכונות של אבנים טובות.

על דרך זה הוא גם במצוות: ענינם הוא להוסיף אור בעולם. אך יתכן שלפעמים, ולפי שעה, בגילוי הם היפך ענינם. לימוד התורה וקיום המצוות של רשע, לא זו בלבד שאינם מאירים, אלא אדרבא, הם מגבירים את החושך וההעלם בעולם, הם מוסיפים חיות בקליפות²⁵. ולא רק

צריך להמתין כל הלילה עד הבוקר, הרי אפשר לעשות תשובה ברגע אחד, "בשעתא חדא וברגעא חדא"; ואם אחרים אינם מתעוררים מיד בתשובה – הרי אין לכך שיעור; אחד עושה תשובה בו במקום, אצל השני נמשך הדבר עד בוקר, ואצל השלישי זמן רב יותר.

גם לטעם השני אינו מובן מדוע היו צריכים להמתין עד למחר בבוקר, הרי די בכך שהיו ממתינים עד הלילה²³, שאז כבר קיימים הגבולות המבדילים בין בוקר לערב?

גם צריך להבין, מה היה באמת המענה לטענת קרח "מדוע תתנשאו", מאחר ש"כולם קדושים" והמעשה הוא העיקר. על ידי "קחו לכם מחתות" רצה משה רבינו רק להוכיח (ואכן הוכיח) שקרח אינו צודק והכל עשה משה רבינו בציווי הקב"ה, אבל בכך לא הסביר מדוע קרח אינו צודק. (גם מעשה הקטורת נוגע לכאורה רק לטענה אודות כהונת אהרן, אבל לא

23 שהרי מחלוקת קרח היתה ביום, וכמו שאמרו רז"ל (סנהדרין קט, סע"ב): "אותבה על בבא כו' כל דאתא חזי, שהי' בזמן שרואין. כן מובן שהי' ביום שהרי שאל קורח או טלית שכולה כו' – והעם עומד "על משה מן הבקר עד הערב" (יתרו יח, ג).
לכאורה אפ"ל דא"א לחכות רק עד הערב ואז "יודע הוי" – כיון שצ"ל הקרבת הקטורת (וגם ע"י אהרן) דאינה אלא ביום – אלא דא"כ: (1) העיקר חסר בפירש"י. (2) מנ"ל הטעמים דפירש"י, כיון שבלא"כ מוכרח לחכות עד הבוקר. ועכצ"ל דס"ל לרש"י (מיסוד על הדגשת הכתוב "בוקר – יודע הוי") הדהודעה תלו' ב"בוקר". ולולא הטעמים שמביא – היתה באה ההודעה בהקדם – וגם בלילה אלא שעי' ענין אחר ולא – הקטורת.

24 ראה לקרית דרושים לטמע"צ פה, א. שה"ש

י, ג.

25 הל' ת"ת לאר"ה פ"ד, ה"ג.

עלול הוא לחשוב בקרבו: מה איכפת לי אם מצוותי מאירות או חשוכות – האור שבמצוות או הפכס, הוא ענין הקשור רק ל"גילויים" – ואילו המשכת העצמות היא על ידי מעשה בפועל, המעשה הוא העיקר, ועל ידו נעשית דירה לעצמותו; רצון העליון הוא הרי (כפי שנפסק בשולחן ערוך) שילמד תורה ויקיים מצוות – וכך הוא עושה. ואם על ידי זה מתווסף חיות בקליפות – אין זה עסקו, ענינו הוא – "לשמש את קוני" 31 לקיים את רצון העליון, ורצון העליון הוא, שגם הוא יקיים תורה ומצוות.

המענה לזה הוא: רצון העליון אינו רק בקיום המצוות גרידא, כי אם גם בכונת המצוות. שכן ב"דירה לו בתחתונים" ישנם שני ענינים 32: צריך לעשות דירה לעצמותו, (וגם) שהעצם יהיה שם בגילו, שתהיה דירה מאירה, בכדי שהדירה תהיה מוארת צריכים להיות מצוות מאירות, מצוות המאירות ומזככות את האדם ואת העולם שמסביבו.

ז. זו היתה תשובת משה רבינו לטענת קרה ועדתו: הן אמת שהמעשה הוא העיקר, אבל קיום המצוות צריך להיות באופן של "בוקר", שיהיו מצוות מאירות, שיביאו לידי "יודע הוי", לידיעת וגילוי 33 אלקות. אפשר אמנם לקיים מצוות גם ללא הכוונה האמיתית, אבל אז אין אלו מצוות

בתורה ומצוות של רשע, אלא כן הוא גם בתורה ומצוות שלא לשמן, לשם פניות 26. וכנראה גם במוחש, שכאשר חסרה הכוונה האמיתית בתורה ומצוות, יכול האדם לבוא מזה לידי ישות וגאווה 27, תוך שהוא מרגיש את מעלתו העצמית שהצליח לעמוד בפני קשיים ולקיים את המצוה, ובפרט כשמקיים אותה בהידור. דבר זה הנו היפך ענין המצוה: "מצוה" היא מלשון צוותא וחיבור 28, על ידי מצוה מתחברים עם הקב"ה, אבל על ידי ישות וגאווה מתנתקים מהקב"ה, הקב"ה אומר 29 על בעל גאווה "אין אני והוא יכולים לדור".

בהעלם ובפנימיות גם אז הרי הן תורה ומצוות, שלכן נפסק בשולחן ערוך 30, שאפילו רשע גמור צריך ללמוד תורה ובודאי שצריך לקיים מצוות, אף שבינתים הוא מוסיף על ידי התורה ומצוות שלו בקליפה, אבל אחר כך, כשיעשה תשובה – והוא בודאי יעשה תשובה, שהרי "לא ידח ממנו נדח" – יוצאו ניצוצות הקדושה, מהתורה ומצוות שלו, מהקליפה ויתחילו להאיר. אבל כל עוד שלא עשה תשובה הרי התורה ומצוות שלו – הם כאבן טובה שבבוץ, והם מגבירים עוד יותר את החושך בעולם.

26 תניא פלי"ט.

27 עד שאפשר שיקיימו מצוה כדי לרמות כו' ומהעובדא המובא בתור"ה כאלישע (שבת מט, א).

28 לקו"ת בחוקותי מה, ג.

29 סוטה ה, א.

30 הל' ת"ת שם.

31 קדושין פב, א.

32 ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 15-214.

33 ראה תניא ספ"ג.

ובזה מצויה גם המענה לטענת "ומדוע תתנשאו": הן אמת ש"כל העדה כולם קדושים ובתוכם הוי", שכל יהודי הוא קדוש ולא רק מצד נשמתו כי אם גם מצד גופו, ועל ידי קדושתו יש לו בכח (על ידי מצוותיו) להמשיך עצמותו ית' – "ובתוכם הוי". שם העצם – אך מאחר שמצוות הרי ענינם, שיאירו, שיהיו מעשים טובים ומאירים, אם כן, הרי א' ישנו עילוי גם במעשה המצוות של משה רבינו על המצוות של כל שאר בני ישראל, והעילוי הוא עילוי של אין ערוך. ב) צריכים לקבל את כל ההשפעות ממשה רבינו, ואתפשוטותיה דיליה שבכל דרא ודרא, לא רק בנוגע לעבודת המוח והלב, כי אם גם בנוגע למעשה המצוות³⁵, ובפרט – שיהיו מעשים טובים ומאירים.

ח. ההוראה עבורנו משתי הפרשיות, שלח וקרח, היא:

ישנם כאלו הטוענים, שמעשה המצוות בפועל אינו חשוב כל כך, העיקר הוא – שיהיה לב יהודי, "רחמנא ליבא בעי"³⁶; ישנם כאלו הטוענים, שצריכים את מעשה המצוות בלבד, אבל לימוד החסידות ועבודה שכלב אינם נחוצים כל כך, כי המעשה הוא העיקר. מלמדת אותנו כאן

מאירות ("בקר") ואינן מביאות לידי ידיעת (גילוי) אלקות ("וידוע הוי").

וזאת גם מרמז רש"י בשני הטעמים מדוע ציוה משה רבינו להמתין עד "בקר":

א) "שמא יחזרו בהם", כדי שתהיה להם שהות לעשות תשובה. ואף שאפשר לעשות תשובה "בשעתא חדא וברגעא חדא", אך משה רבינו, רמז להם, שנדרשת תשובה של "בקר", תשובה מאירה, שכן אז פועלת התשובה שה"מעשים" (מצוות) יהיו "טובים". גם כאשר תשובתו נובעת מיראת העונש, מוחלים לו על עוונותיו, אך עדיין אינה מזככת את האדם; הוא נשאר בישותו. התשובה צריכה להיות מאירה, עד – לתשובה מאהבה רבה, שרק אז "זדונות נעשים לו כזכיות", היא משפיעה על הזדונות ממש ובודאי על המצוות שהיו בגלות (כ"זדונות") בתוך הקליפות, שיתהפכו לזכיות, ויתחילו להאיר.

ב) "בקר", א"ל משה גבולות חלק הקב"ה בעולמו כו". משה רבינו רמז להם את מעלת המצוות המאירות על המצוות שהן בגלות בתוך הקליפות, אף שגם הן מצות ה', וזאת – במשל של ערב ובוקר: ערב ובוקר הם שניהם ברואי הקב"ה, ודוקא מערב ובוקר ביחד נעשה "יום אחד", ורו"ל אומרים³⁴ שזוהו יום הכיפורים, ואף על פי כן הרי הערב הוא – חושך, והבוקר – אור.

35) להעיר מתניא פמ"ב (ס, ב) דיראה המביאה לקיום המצוות וזוטרתי היא לגבי משה כו'.

36) סנהדרין קו, ב ושם הקב"ה. אבל כן הוא ברש"י שם. זח"ב קטב, ב. זח"ג רפא, ב. יסוד מורא לראב"ע שער ז. ספר חסידים ס' תקק. בהקדמת חובת הלבבות.

34) ב"ר פ"ג, ח.

זה מסר הרבי את נפשו, שיהודי זה יקיים לכל הפחות מצוה אחת); ובו בזמן התמסר הרבי בכל כוחותיו ומסר נפשו להפיץ תורה, פנימיות התורה עד לעבודת התפלה כדבעי.

זוהי הדרך אשר הורה הרבי לכל השייכים אליו וההולכים בעקבותיו, שיעסקו בב' הקוים: כשם שצריך לעסוק ב"המעשה הוא העיקר", יש גם להשתדל, שהמעשה יהיה נקי וזך, וזה נפעל על ידי לימוד פנימיות התורה ועבודת התפלה.

ועל ידי העבודה בשני הקוים יחדיו עושים דירה לו יתברך בתחתונים, דירה בשני הדברים: שתהיה דירה לעצמותו ושהעצם יהיה בהתגלות.

(משיחת ש"פ קרח תשכ"ב)

התורה, שסדר העבודה צריך להיות לא כשיטת המרגלים, שאפשר לצאת ידי חובה ברוחניות לבד, ולא כשיטת קרח ועדתו, שאפשר לצאת ידי חובה במעשה בלבד, אלא חייבים את שני הדברים יחדיו.

וכפי שראו את הנהגתו של כ"ק מורי וחמי אדמו"ר, בעל השמחה של י"ב תמוז, שמסר נפשו על שני הדברים: הוא התמסר בכוחות גדולים ביותר, עד למסירת נפש בפועל, לענינים של מעשה, שילד יהודי ילמד אל"ף בי"ת; שיהודי יקיים אפילו עוד מצוה אחת (אף שהלה עדיין לא היה שייך לגמרי לכוונת המצוות ולזיכוך הפנימי הנפעל על ידה, ואפילו מקיום מצוות בפועל היה עדיין רחוק, עם כל

חוקת ב

השליחות למלך אדום, וישלח משה מלאכים" – וכדי לבאר שינוי זה מבאר רש"י, ובמקום אחר כו", שעיי"ז מתיישב (גם) שינוי זה.

ב. אמנם לכאורה יש להבין פרטי לשון רש"י, הכתובים הללו צריכים זה לזה זה נועל וזה פותח שמה הוא ישראל וישראל הם משה לומר לך שנ- שיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל":

(א) מהו תוכן ההקדמה, הכתובים הל- לו צריכים זה לזה זה נועל וזה פותח"?

[ואף שלשון רש"י מקורו במדרש, הרי: א) כבר נת' כמ"פ שענינו של רש"י לפרש פשטו ולא להעתיק ולהודיע ל' המדרש, ובמקום שמעתיק דברי רז"ל במדרש וכיו"ב, הוא משום שלשון זה נוגע להבנת פשוטם של כתובים. וזהו גם כשכותב בפירוש, רבותינו דרשו" וכיו"ב, ופשיטא שכן הוא כאשר מפרש הכתוב בלי לכתוב שמקור הפירוש הוא בדברי חז"ל. ב) ועיקר: במדרש מתחיל הדרשה כאן, כל דברי תורה צריכין זה לזה שמה שזה נועל זה פותח", היינו

א. בפירושו על הפסוקי, וישלח ישראל מלאכים אל סיחון מלך האמורי, מעתיק רש"י, וישלח ישראל מלאכים, ומפרש: ובמקום אחר תולה השליחות במשה שנאמר² ואשלח מלאכים ממדבר קדמות וכן וישלח משה מלאכים מקדש אל ארץ אדום³ וכיפתח הוא אומר⁴ וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו' הכתובים הללו צריכים זה לזה זה נועל וזה פותח שמה הוא ישראל ויש- ראל הם⁵ משה לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל.

ונהגה אף שלפי המשמעות השטחית כוונת רש"י בפירוש זה היא לתווך הס- תירות בין הכתובים (אם השליחות לסי- חון או לאדום היתה ע"י משה או ע"י ישראל), הרי כבר נת' כמ"פ בארוכה שאין זו דרכו של רש"י לתרץ ולתווך סתירות ואי-הבנות שבכתובים אלא לא- חרי, במקום שבו מתעוררת הסתירה וכיו"ב. ולפי זה, עכצ"ל שכוונת רש"י כאן היא לבאר קושי המתעורר בפסוק דנן, אלא שלצורך זה עליו לבאר את כל הכתובים שמביא ומיישב בדרך אגב.

ויש לומר, שהקושי בכתוב כאן הוא – השינוי בין כתוב זה שבשליחות לסיחון (שנאמר בו, וישלח ישראל מלאכים) לכ- תוב שלפניו (המובא ברש"י כאן) גבי

(6) ראה גם משכיל לדוד כאן.
(7) והיינו דהתחלת פירש"י, ובמקום אחר כו", הוא התחלת התירוק.
(8) להעיר שכל זה (מהתיבות, הכתובים הללו) עד, הם משה" ליתא בדפוס ראשון ובב' כתי" רש"י (שתח"י).
(9) תנחומא פרשתנו כג. במדב"ר פי"ט, כח. ועד"ז הוא בתנחומא (באבער) שם נב. ילקו"ש פר- שתנו עה"פ (רמז תשסד קרוב לסופו).

(1) פרשתנו כא, כא.
(2) דברים ב, כו.
(3) פרשתנו כ, יד.
(4) שופטים יא, יז.
(5) בדפוס שני וכמה כתי" רש"י (שתח"י): הוא משה.

שאינו רק „ככל הדור“ בכ”ף הדמיון, כ”א „הכל” ממש?

ג. ויש להקדים ביאור דיוק לשון רש”י „ובמקום אחר תולה השליחות במשה שנאמר ואשלח כו”’, דלכאורה הו”ל לקצר ולומר „ובמקום אחר נאמר ואשלח” וכיו”ב.

ויש לומר, שבלשון זה מודגש הקושי בכתוב כאן ע”פ פשטו, שאותו בא רש”י ליישב בפירושו.

והביאור בזה:

זה שבכתוב דידן (בשליחות לסיחון) כתיב „וישלח ישראל מלאכים”, ובכתוב הקודם (בשליחות למלך אדום) נאמר „וישלח משה מלאכים” – אין לפרש הכוונה בזה שהמשלח למלך אדום הי’ משה והמשלח לסיחון הי’ עם ישראל. כי

פשוט ששילוח המלאכים אל מלך אדום הי’ בשליחות עם ישראל, כהמשך כל הפרשה שם¹⁶, „כה אמר אהיד ישראל גו”¹⁷ וירדו אבותינו מצרימה גו’ ונצעק אל ה’ וישמע קולנו גו”’, דכל תוכן הדיבורים הוא בנוגע עם ישראל¹⁸, ומה שנאמר „וישלח משה” מובן בפשטות, כי כל מעשיהם של עם ישראל היו ונעשו על ידי משה, והוא הוא ששלח את המלאכים בפועל¹⁹;

ולאידך – גם כשנאמר „וישלח ישראל” פשוט שהשילוח בפועל הי’ על ידי

(16) כ, יד.טו.

(17) וראה פרש”י שם: מה ראה להזכיר כאן אחוה כו’.

(18) וראה שם גם בההמשך (כ, יט) „ויאמרו אליו בני”.

(19) וראה עין הדעת טוב (להרח”ו) שם (כ, יד) להיפך, כי ישראל הם השולחים אמנם לפי עצת משה כו’.

שתוכן מאמר המדרש הוא ביאור כללי¹⁰ בדרך „כל דברי תורה”¹¹, אבל בפרש”י שכוונתו רק לבאר פרטי פסוקים אלה, למאי נפק”מ ההקדמה ש„הכתובים הללו צריכים זה לזה זה נועל וזה פותח”?

ב) מהו כפל הלשון (והענין) „שמשה הוא ישראל וישראל הם משה”¹² (לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור)?

ג) כשם שבפרטי הענין כותב את שני הצדדים, „שמשה הוא ישראל וישראל הם משה”, כך הו”ל לכאורה לפרט בסי’ כום פירושו, לא רק „שנשיא הדור הוא ככל הדור” אלא גם „וכל הדור הוא כמו הנשיא” וכיו”ב?

ד) מהו תוכן הטעם „כי הנשיא הוא הכל”¹³, ומהי ההוספה בזה על מה שאמר לפני”ז „שנשיא הדור הוא ככל הדור”¹⁴? ויתירה מזו – לכא’ ה”ז סתירה מיני’ ובי’: בתחלה משמע שנשיא הדור הוא רק כונו כל הדור¹⁵ (ולא ממש „כל הדור”), ובהמשך כותב „כי הנשיא הוא הכל”.

(10) להעיר גם ממרו”ל (ירוש’ ר”ה פ”ג ה”ה. תוס’ כריתות יד, סע”א) „ד”ת עניים במקומן ועשיריים במא”א”.

(11) ולכן מסיים (בתנחומא ושמו”ר שם) וכותב עוה”פ „הכתובים אלו צריכים זל”ז”.

(12) ראה בהנשמן בהערה 8, שליתא שם תיבות אלו (ורק ממשיך – אחרי הביאור הפסוקים: אלא לומר לך שנשיא כו’).

(13) וליתא בדפוס שני דרש”י. וכן ליתא במדרש שים הנ”ל.

(14) בא’ מכת”י רש”י (שתח”י) – אחרי הבאת הכתובים – „ללמדך שנשיא הדור הוא הכל” ותו לא.

(15) כ”ה בדפוסים שלפנינו וכ”ה בדפוס שני (אלא שליתא שם ההמשך, כנ”ל הערה 13). אבל בדפוס ראשון וכמה כתי’ רש”י (שתח”י) „הוא כל הדור” (כמו בתנחומא ושמו”ר שם. ובתנחומא בא’ בער) ויל”ש שם – כברש”י שלפנינו.

וזהו טעם החילוק שבאדום תולה הכ־
תוב השליחות במשה, וכאן – בישראל,
כי שאני השליחות למלך אדום מהשלי-
חות למלך סיחון²²:

גבי אדום היתה השליחות ע"פ ציווי
ה²³, ולכן תולה הכתוב השליחות במשה,
שהוא עבד ושליח השם ששומע הוראת
הקב"ה ומקיימן בפועל (ועד שאין הכתוב
צריך לכתוב שהשם ציווה על כך, כי
מובן מאליו שכן הוא, וכדמצינו²⁴ בכמה
מקומות שלא נאמר בתורה ציווי

איני מצוה לך אם תרצה שלח, ה"י זה תלוי ברצונו
של משה, ולכן נקי על שמו (ראה דברים א, כג
ו"יטב בעיני הדבר ואקח גוי"). ועוד ועיקר: שלי-
חות ראשי י"ב שבטים, "ראשי בני ישראל המה" (שלה
יג, ג) – אין מתאים לייחסה לבני"י, כ"א למשה,
נשיא הראשים. וראה המשך הכתוב דברים (שם)
מכאן עשר אנשים גר".

22) כמושב זקנים עה"ת כאן, דמה שלא שלח
משה כאן (בסיחון) כמו בראשונה בהשליחות למלך
אדום הוא, "כי ידע שיש לו למות" (וצ"ע במ"ש שלא
שלח משה, והרי מפורש ששלח בפ' דברים. ואולי
כוונתו שלכן לא נאמר כן מפורש בתורה כאן). ובכל
אופן מ"ש בטעם שלא שלח, "כי ידע שיש לו למות"
הוא היפך פרש"י מטות לא, ג, "אע"פ ששמע שמית-
תו תלוי בדבר עשה בשמחה וכו'" (ובנ"י לא רצו
ללכת – ראה פרש"י שם, ה). ועד"ז הוא כמושב
זקנים מטות שם, ב (אלא – וספר זה הוא ליקוט
מכמה מפרשים). וראה מדרש הגדול ופנים יפות
כאן.

23) בעץ הדעת טוב שם: הש"ת לא ציווה בכך
כי אין רצונו ית' להכניסו לארץ אבל משה בעצמו
ביקש לשלחם לטיבה הניל" (שיוכל ליכנס לארץ).
אבל ע"ד הפשט אין הכרח לפרש, דמה שנאמר
בתורה בהליכת בני"י אל א"י – כוונת משה בזה
היתה לפעול ביטול שבועת ה' (פרשתנו כ, יב) "לא
תביאו". ובפשטות ה"י זה חלק מהנהגת משה את
בני"י במדבר בדרך (שהח"י יכנסו לארץ). וראה פנים
יפות שם, יד.

24) ראה לקו"ש ח"ג ע' 72. וש"נ.

משה, ומה שנאמר "וישלח ישראל" הוא
לפי שהשליחות היתה בשביל ומכל עם
ישראל, ונעשית בפועל על ידי משה –
ככל הדברים הנוגעים לכלל ישראל
שהיו ע"י משה²⁰.

ועפ"ז – השליחות לסיחון והשליחות
למלך אדום אין ביניהם הבדל, אלא רק
שינוי בלשון הכתובים.

וזהו מה שמדייק רש"י – "ובמקום
אחר תולה השליחות כו", שכוונתו, שה-
שאלה בשינוי לשון הכתובים כאן אינה
בנוגע למה שאירע בפועל (אם משה
שלח המלאכים או ישראל), כ"א רק במי
תולה הכתוב השליחות, כלומר, מה טעם
לשינוי לשון הכתוב – דגבי אדום תלה
הכתוב השליחות במשה, וכאן תלה הכ-
תוב השליחות בישראל,

ובפרט שלכאורה איפכא מסתברא,
דאם בהשליחות למלך אדום, שבה
מודגש בהכתובים שהשולח הוא כלל
ישראל ("כה אמר אה"ח ישראל"), נאמר
שם "וישלח משה", עאכ"כ שהי' צריך
לומר כן בשליחות לסיחון (שאינן בה
הדגשה זו).

ד. והנה לכאורה ה"י מקום לבאר
שתל"ית השליחות במשה או בישראל
אינה רק ענין צדדי (– בלשון הכתוב),
אלא זה מבאר מי ה"י יוחם השליחות
(דמכיון שהשליחות באה ביוזמתו, הרי
שהשליחות תלוי' בו)²¹.

20) משא"כ ע"פ המדרש (ראה מדרש לק"ט
כאן), שלמלך אדום שלח משה, משא"כ למלך סיחון
שלחו ישראל (ברשות משה), אבל לא משה עצמו.
ע"ש הטעם. ובאו"א – ראה ש"ך עה"ת כאן.

21) וזה שבשילוח המרגלים מפורש בכתוב
"וישלח אותם משה" (שלה יג, ג. טו. יד, לו), אף
שטיבתו ה"י מצד זה, שבאז"ל ישראל ואמרו (דברים א,
כב) שנלחה אנשים לפנינו" (רש"י ר"פ שלח) – י"ל
כי מכיון שהקב"ה אמר לו, "שלח לך – לדעתך, אני

הכתוב תלתות השליחות רק במשה (ולא בבני³¹), שהרי מפורש „וישלח ישראל“ וזהו שממשיך רש"י „הכתובים הללו צריכים זה לזה זה נועל זה פותח שמשה הוא ישראל וישראל הם משה“:

אם בשליחות לאדום הי' כתוב רק „וישלח משה“, הי' „זה נועל“, כלומר, זה הי' נועל (בפני הפירוש) ושוולל שהשליחות לאדום היתה (גם) של בני³², כ"א משה עשה זאת בתור שליח השם ואין לתלות השליחות בישראל (אף שתוכן השליחות הוא בשבילים)³⁰; וכן לאידך – אם בשליחות לסיחון הי' כתוב רק „וישלח ישראל“ הי' „זה נועל“ הפי' דשליחות משה בזה, כי השליחות לסיחון יש לתלות רק בישראל ולא במשה.

ולכן בא הכתוב השני „פותח“ ומגלה – „שמשה הוא ישראל וישראל הם משה“, דמ"ש „וישלח משה“ הרי זה כאילו נאמר „וישלח ישראל“ (כי „משה הוא ישראל“), ומש"נ „וישלח ישראל“ הוא כאילו נאמר „וישלח משה“ (כי „ישראל הם משה“).

ה. אלא שצריך ביאר – איך אפשר לומר „שמשה הוא ישראל וישראל הם משה“? ומבאר רש"י „לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל“ –

די"ל שב' הענינים בפרש"י „נשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל“, הם כנגד שני הענינים שלפנ"ז³¹ – „משה הוא ישראל וישראל הם משה“:

(30) ומה שנאמר שם (ב, ט) „ויאמרו אליו בני ישראל במסלה נעלה“ – בפשטות אינה שליחות חדשה, כ"א המשך השקוט של המלאכים שלוחי בני³² ומלך אדום. וראה לקו"ש ח"ח ע' 144 ואילך ובהערות שם.

(31) וצ"ע בלשון רש"י „כי הנשיא כו“. ולהעיר שכרוב כתי' רש"י (שתח"י) ליתא לתיבה זו.

השם אל משה²⁵; משא"כ גבי סיחון, הרי מפורש ברש"י כאן²⁶ שהקב"ה לא צוה לפתוח לו בשלום²⁷, וא"כ יש מקום לומר, שמטעם זה נאמר „וישלח ישראל“, ללמד דנו, שבני³² הם הם שתבעו שליחות זו, ומשה הסכים על ידם²⁸, ולכן נאמר „וישלח ישראל“.

וכדי לשלול פירוש זה מתחיל רש"י פירושו – „ובמקום אחר תולה השליחות במשה שנאמר ואשלח מלאכים ממדבר קדמות“, היינו שמפורש (גם) שליחות זו – דמשה, ואין לייחס ולתלות אותה (רק) בישראל²⁹; ואח"כ ממשיך רש"י „וכן וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום וביפתח הוא אומר וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו'“ – כלומר, גם בשליחות למלך אדום אין כוונת

(25) וראה פנים יפות שם דישראל לא רצו לשלוח אלא משה שלח בשבילים ולא חש שמיתתו תלוי בזה, כמו שפרש"י (שבהערה 22) גבי מלחמת מדין. ועד"ז הוא באלשיך שם. וראה גם צרור המור וש"ך עה"ת שם.

(26) כא, כב.

(27) ולהעיר מילקוט כאן (רמז תשסד קרוב לסוף פ) שהקב"ה א"ל „אני אמרתי החל רש והתגר בו מלחמה ואתה משלח שלוחי שלום“ (אלא שבילקוט הוא להפירוש דמשה שלח, כהפסוק בדברים ובפרש"י שם).

(28) ראה מדרש לקח טוב כאן.

(29) ובהו גם סותר פי' החזקוני כאן, דשתי אגרות כתבו אחת של משה לשלום וא' של ישראל למלחמה. ומה שלא ס"ל לרש"י כן, ובפרט ששם נאמר בכתוב „מדבר קדמות“* – כי בפשטות, במשנה תורה חזור על דברים שאירעו לפניו ולא ענינים חדשים לגמרי (אם לא שיש הכרח גמור לומר כך). ועצ"ע.

(* ומפרש בפטושו שמי' (בדברים שם) שאינו שם מקום (ראה מלבי"ם כאן), אלא „למדת“.. שקדמה.. שקדמת כו'.

וזהו ש„הכתובים הללו“ – שתולים השליחות פעם במשה ופעם בישראל – באים „לומר לך“, ששליחות שלכאורה יש לייחס ולתלות רק במשה (בתור שליח השם), הנה היא שייכת לכל ישראל, וכן לאידך, ששליחות שלכאורה היא של ישראל, תולה אותה הכתוב במשה – לפי „שנשיא הדור הוא ככל הדור . . הנשיא הוא הכל“.

ו. מה „ענינים מופלאים“ שבפירושו רש"י:

במדרש³⁷ (מקורו של פרש"י) הלשון הוא „ראש הדור הוא כל הדור“, ורש"י משנה וכותב „נשיא הדור הוא ככל הדור“³⁸.

ויש לומר, שזהו בהתאם לחידושו של רש"י (הנ"ל): „ראש הדור“ פירושו (ע"ד

ישראל³⁹, כי (נוסף לזה שכאן למדים משניו הכתובים שאין זה ענין השייך רק למשה ולישראל בדורו כ"א לכל נשיא הדור, הרי) זה שמשו שקול כנגד כל ישראל הוא ענין בגדלותו וחשיבותו של משה, וכאן – המדובר הוא בשייכותו לדורו. ולהעיר מגויא לפרש"י שם.

37 שבהערה 9. וראה לעיל הערה 15 (ובהערה הבאה).

38 ואולי י"ל, שדברי רש"י „נשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל“ – הוא פירוש ופירוט לשון קצר דהמדרש „ראש הדור הוא כל הדור“. וראה להלן בפנים.

* במכילתא יתרו שם ממשיך „וישראל כמשה שקול רב כתלמיד ותלמיד כרב“. אבל לכאורה אינו פשוטו של מקרא. ולהעיר ממכילתא בשלח (ר"ט פ"ה ה"ה), „משה שקול כנגד ישראל וישראל שקולין כמשה בעשה שאמרדו שירה“. ושם, מניח שאמרדו משה שירה כנגד כל ישראל. ושם טו, יג, „משה שנשקל כנגד הכל . . שהי' משה שקול כנגד הכל“. וראה גם ספרי מטות לא, ו. וגם שם הביא רש"י רק צד א' – שהי' פירוש שקול כנגד כולם. ואכ"מ.

זה ש„משה הוא ישראל“ הוא לפי „שנשיא הדור הוא ככל הדור“, כלומר – אין פירוש הדברים, דכאשר המדובר בה – תעסקותו של משה בענין השייך לצרכי כלל ישראל אין הוא איש פרטי בזה, אלא הוא עושה זאת עבור הכלל, ובמילא אפשר לכתוב „משה“ (העושה בפועל) או „ישראל“ (שבשבים נעשה) – אלא שנעצם מציאותו של משה, להיותו „נשיא הדור“, הוא „ככל הדור“. היינו דנשיא הדור הוא (איש) צבורי בעצם מהותו, ובמילא מה שהוא עושה ה"ז עשיית ישראל.

וכן לאידך – זה „שישראל הם משה“ הוא לפי „שהנשיא הוא הכל“: כאן לא כתב רש"י „כל הדור“, כי אין כוונתו כאן שמהותו של נשיא הדור היא – כל אנשי הדור, אלא שהכלל³² – כל צרכי הכלל – הם (צרכיו ובאים על ידי) הנשיא³³, דכל מה שיש אצל בני"ב בא (מכת) הנשיא [כמו שמצינו בנוגע לבני"ב במדבר, שכל צרכיהם הגשמיים (אכילה מן ובשר)³⁴ וש"ת³⁵] קיבלו על ידי משה, וכן כל התורה נמסרה להם (וכמה ציווים וכיו"ב) על ידי משה]. ומכיון שכל עניני וצרכי בני"ב באים ממשה (הנשיא), נמצא ש„ישראל הם משה“³⁶.

32 להעיר מהלשון „שלום שקול כנגד הכל“ (פרש"י בחקתי כו, ו).

33 להעיר מהג"ב בדפ' ראשון „שעל פי הנשיא הוא הכל“.

34 כפשוטו הכתובים בפ' בשלח – טו, ב ואילך. וראה פרש"י שם, לה. וראה לקו"ש חי"ח ע' 260. וראה שם בנוגע ענני הכבוד.

35 ראה שם טו, כ"ה. פרשתנו כ, ז ואילך. וראה פרש"י פרשתנו כא, כ. וראה לקו"ש שם.

36 ועפ"ז יש לבאר ההוספה והחידוש כאן לגבי פרש"י (ר"פ יתרו) „שקול משה כנגד כל

והחידוש שכדבר הוא בשני הקצוות:
מחד גיסא, מכיון שעניניו ה"ה חלק
ממציאותו בתור נשיא, הרי מובן, שפעור
לותיו ומעשיו, שלכאורה ה' מקום לומר
שהם „בשוה“, עכ"פ „בערך“ למעשי שאר
בנ"י, גם בהם הוא שונה ומנושא⁴², לגבי
כל העם.

ולאידך, מכיון ש„נשיא הדור הוא
ככל הדור“, הרי גם עניניו הכי נעלים של
הנשיא, שלכאורה הם בבחי' „משכמו
ומעלה גבוה מכל העם“⁴³ ואינם בערך
לאנשי הדור, הרי מכיון שגם הם חלק
ממציאות הנשיא (הנשיא הוא הכל) –
הרי הם פועלים ונמשכים באנשי הדור⁴⁴.

ז. פ' חוקת חלה בכמה שנים בין ג'
תמוז (היום אשר „חופשה ניתנה לו“,
התחלת הגאולה) וי"ב"ג תמוז – יום
גאולת כ"ק מ"ח אדמו"ר, נשיא הדור,
ממאסרו אשר נאסר על הרבצת התורה
וחיזוק הדת.

ויש למצוא רמז לעבודתו ואופן
נשיאותו בפרש"י הנ"ל – כי אצלו ה'
נראה בגלוי, ובפרט בעבודתו הנ"ל,
ש„נשיא הדור הוא ככל הדור . . הנשיא
הוא הכל“:

„העבודה הגדולה“ אשר עבד כ"ק

ראש (כפשוטו) שהוא מנהיג את כל הדור;
משא"כ „הנשיא“ הוא לשון נשיאות
והרמה, היינו שהוא שם התואר לאדם
מרומם ומנושא.

ולכן: בלשון המדרש „ראש הדור
הוא כל הדור“ אפשר לפרש הכוונה,
דמכיון שהוא הראש המנהיג את כל
הדור, ועל ידי הנהגה אחת ואחידה של
הראש – נעשים כל אנשי הדור למציאות
אחת, מציאות הראש, לכן „ראש הדור
הוא כל הדור“,

[ולהעיר משו"ת הרשב"א³⁹ בענין
מלך „המלך כצבור וצבור וכל ישראל
תלויין בו“⁴⁰, שהטעם שהמלך הוא כצ-
בור, הוא לפי שהצבור וכל ישראל תל-
ויים בו“⁴¹].

ולפ"ז נמצא, דמה ש„ראש הדור הוא
כל הדור“ ה"ז (רק) בענינים הצבוריים
שלו, והיינו בענינים שעושה עבור כל
ישראל וכיו"ב, שעיי' מתאחדים כל
ישראל כמציאות אחת.

אבל בלשונו של רש"י „שנשיא הדור
הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל“, י"ל
שבוה מודגש ש„נשיא“ הדור, גם כמו
שהוא מרומם ומנושא (כפני עצמו), הרי
הוא ככל הדור.

39 ח"א סי' קמח.

40 ראה בארוכה לקו"ש ח"ט ע' 165 ואילך.
ושם נת' החילוק בין ללשון הרמב"ם (הל'
מלכים פ"ג ה"ז) בנוגע למלך „שלבנו הוא לב כל
קהל ישראל“.

41 להעיר מתניא אגה"ק סכ"ט (קמח, ב) מ"מ"ש
הארי"ל"ל בניאור הטעם ש„מצות התלויות במלך . .
מוציא כל ישראל כי הוא כללות כולם“, ומשנה מל'
המשנת חסידים (מסכת חיוב הנשמות פ"ב מ"א)
„שמפני חשיבותו כל המצות הראויים לו עולים לכל
ישראל כו"ו. וראה לקו"ש ח"ח ע' 192 סוף הערה
55.

42 להעיר ממצע"נ ר"פ קרח, שמפרש מחלוקת
קרח וטעונו, היפך האמת אשר גם בדבר שהלויים
דומים לכהנים, היינו גבי מצות שמירה, מ"מ כהן
למעלה והם למטה. עיי"ש בארוכה.

43 ל' הכתוב (בנוגע לשאול) ש"א ט, ב (וראה
גם שם י, ג). וראה אוה"ת בראשית (כרך ד) ע'
1528. שה"ש (כרך ב) ע' תיד"ט. ועוד.

44 ראה תניא פמ"ד, ואף כי מי הוא זה ואיזה
אשר ערב לבו לגשת להשיג אפי' חלק אחד מני
אלף . . מ"מ הרי אפס קצהו ושמץ מנהו מרב טובו
ואורו מאיר לכללות ישראל כו"ו. וראה בכל הנ"ל
בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1051 ובהערות שם.

וגם הפצת רזי דרזין דאורייתא; והן הצלת נפשות כפשוטה, בפדיון שבויים, עזר וסיוע גשמיים לעניים וכל הזקוקים לזה (כידוע פרשת הימים ההם, ומה שיִדוע הוא – מעט מזעיר, מטעמים מובִנים).

ובכל עבודות אלו, שחלוקות מן הקצה אל הקצה, היתה התעסקותו בזה במסירה מוחלטת, עד למסירת נפש בפועל.

וכך ראו במוחש אצלו הענין ד„נשיא הדור הוא ככל הדור“ – ובמילא – „הנשיא הוא הכל“, שכל עניני צרכי בני־הרוחניים והגשמיים באים ונמשכים ממִנו.

(משיחת ש"פ חוקת תשמ"א)

מו"ח אדמו"ר „בהרבצת תורה וחיזוק הדת“⁴⁵ במדינה ההיא (שבדרך הטבע – היא שגרמה להמאסר) – וכן בכל מקום מגורו לאחר צאתו ממדינה ההיא⁴⁶ – לא היתה מוגבלת בתחום מסויים של יהדות, כ"א עסק בכל השטחים⁴⁷ – הן בכל השייך לחיזוק הדת: שילוח רבנים ושוח־טים למקומות שהיו זקוקים להם, בנין מקוואות, יסוד ישיבות וחדרים בשביל תשב"ר, עד להרבצת התורה לכל ישראל,

(45) ל' כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו לחגיגת י"ב תמוז הראשונה – בשנת תרפ"ח (נדפס בשה"מ תש"ח ע' 263. אג"ק שלו ח"ב ע' פ. ועוד).

(46) ראה לקו"ש ח"ח ע' 302 ואילך.

(47) ראה גם מכתב ג' תמוז הש"ת (לקו"ש ח"א ע' 209 ואילך. ועוד).

התוועדות

בס"ד. משיחת* יום ב' דחג השבועות, ה'שית.

בלתי מוגה

א. במאמר דחג השבועות, ד"ה ויספו ענוים בה' שמחה, מבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ השייכות שבין ענוה לשמחה, שלא זו בלבד שאינם הפכיים זמ"ז, אלא אדרבה, שהם מסייעים זל"ז.

ונקודת הביאור בזה — ש"כעצם מהותו הנה העניו הוא תקיף בדעתו וכל מה שהוא עושה הכל הוא בדעת חזקה", כי, "שפלות העניו אינה ענין הכנעה וביטול מצד שהוא שפל בעצם, דהעניו יודע מעלת עצמו, ויודע דמעלות הללו הם חשובים ביותר, אבל להיותו מכיר את האמת אינם חושבם למעלה ומדריגה שלו", ש"מכיר את האמת דכל ענין הטוב שיש לו אינו מצ"ע כ"א מה שבא בירושה מאבותינו, ומשו"ז הוא הביטול, אבל ביטול זה אינו ענין השפלות כ"א הנחת עצמותו מהכרת האמת", ועד ש"אינו מתחשב עם עצמו כלל", לפי שנחשב בעיני עצמו לאין, וביטול זה (ענוה) הוא כלי לשמחה העליונה.

ב. ויש לבאר הקשר והשייכות דענוה לחג השבועות:

אודות החידוש דמתן־תורה איתא במדרש: "משל למה"ד למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, כך כשברא הקב"ה את העולם גזר ואמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם³, כשביקש ליתן התורה בטל גזירה ראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים", היינו, שקודם מ"ת הי' הפסק (גזירה מלשון הפסק, "א שניט") בין עליון לתחתון, שזהו"ע ד"רומי" ו"סוריא", ש"רומי" מורה על רוממות העליון, וסוריא מורה על התחתון, ובמ"ת בטל הפסק שבין העליון לתחתון, ובמילא, נעשה התחתון קשור ושייך עם העליון⁴.

ובפרטיות יותר — כמבואר במאמר הראשון דחג השבועות (ד"ה

(* עד סוס"ה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידית), במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.
 (1) קונטרס חג השבועות שנה זו (סה"מ תש"י ע' 237 ואילך).
 (2) תנחומא וארא טו. שמו"ר פ"ב, ג. ועוד.
 (3) תהלים קטו, טז.
 (4) ועייג"כ ד"ה וירד הוי' ש"פ יתרו תרמ"ג (סה"מ תרמ"ג ע' עה ואילך). לך לך תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' מח ואילך). ועוד.

וכל העם רואים) שבמ"ת נתחדש ענין העלאה מלמטה למעלה, כי, עד מ"ת היו כל הגילויים בדרך אתערותא דלעילא מצ"ע, ולא באתערותא דלתתא, מצד עבודת התחתון, כי, להתחתון לא הי' כל קשר (פארבונד) לזה. ואפילו האבות שקיימו כל התורה כולה עד שלא ניתנה, הי' קיומם ברוחניות, היינו, שגם המצוות שקיימו בגשמיות לא פעלו המשכת הקדושה בגשמיות (בגשם הדבר שבו קיימו המצוות) ממש, שלכן נשאר הגשמי, לאחר עשיית המצוה, כמו שהי' לפני עשייתה, וההמשכה היתה ברוחניות בלבד⁷; ובמ"ת שניתנו התומ"צ בגשמיות, נתחדש ענין העלאה מלמטה למעלה, שבאתערותא דלתתא דוקא אתערותא דלעילא, שהתחתון נעשה שייך וקשור עם העליון.

אמנם, גם לאחר החידוש דמ"ת בעליית התחתון, צריכים לידע שאין זה מצד מעלת התחתון, כי אם מצד העליון (באופן של מתנה או ירושה), שעלה ברצונו ית' שע"י אתעדל"ת תהי' אתעדל"ע⁸ — שזהו תוכן ענין הענוה, ש"מכיר את האמת דכל ענין הטוב שיש לו אינו מצ"ע כ"א מה שבא בירושה כו".

ג. וההוראה מזה בנוגע אלינו:

צריכים אנו לידע שהמעלות והכחות שיש לנו אינם אלא מה שניתן לנו ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר, ובמילא, צריכים אנו להיות בתכלית הביטול, למלא את השליחות של הרבי בכל התוקף, כאמור, שהעניו בעצם מהותו הוא תקיף בדעתו, מבלי להתחשב בשום הפרעה, העלם והסתר.

את השליחות של הרבי יש למלא מבלי להתחשב בשום דבר. אין להתחשב בכל השאלות והקושיות: למה אומרים קדיש, למה כותבים "הכ"מ" וכו'. יש להתנהג כמו עניו שהוא תקיף בדעתו ואינו מתחשב בשום דבר.

— כתב לי חסיד א' שמאז ההסתלקות הוא שבור מאד, ולפעמים, כשהוא לעצמו, מתפרץ בבכי...

השאלה היא, אבל, מה פעל ע"י הבכי שלו? וכי זו היא כוונתו של הרבי שביקש ממנו לבכות? — קרוב לודאי שבבכיותו אינו פועל מאומה, מלבד הענין שאמרו חז"ל⁹ "כל המוריד דמעות על אדם כשר

(5) קונטרס הנ"ל (סה"מ שם ע' 223 ואילך).

(6) יומא כת, ב. וש"נ.

(7) ראה סה"מ תשו"ע ע' 95 ואילך. ועוד.

(8) ראה תו"א ס"פ ויצא. תו"ח שם. ד"ה

(9) שבת קה, ב. ועיי"ש בחדא"ג מהרש"א.

(ועל אחת כמה וכמה בנידון דידן) הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנזיו", אבל בינתיים לא נעשית עבודת השליחות של הרבי!

ובלשונו של הרבי בשיחה דחג השבועות¹⁰: "אויף וואָס וואָרט מען, מען איז דאָך מעכב די גאולה. עס איז שוין ערב שבת נאָך חצות".
ע"י העדר העבודה ה"ה מעכב ח"ו את הגאולה, מעכב את הקב"ה, מעכב את הרבי, ובגלל זה נשארים בני"י רגע נוסף בגלות!

ד. והוראה נוספת בנוגע לקיום השליחות של הרבי מבלי להתחשב בשאלות וקושיות כו' — מהמעלה המיוחדת ביו"ט שני של גלויות דחג השבועות לגבי יו"ט שני של גלויות דשאר המועדים:

יו"ט שני דשאר המועדים הוא כדי לקיים מנהג אבותינו שהיו עושין ב' ימים יו"ט מצד ספיקא דיומא, שלא היו יודעים באיזה יום קבעו ר"ח בארץ ישראל, משא"כ חג השבועות, כיון שקביעותו אינה תלוי בימי החודש (כדאיתא בגמרא¹¹ ש"עצרת פעמים ה' פעמים ששה פעמים שבעה", בהתאם להקביעות דר"ח אייר ור"ח סיון), אלא בחמישים יום לעומר, ואז כבר נודע ונתפרסם בכל מקום היום שנקבע בו ר"ח ניסן וחג הפסח, ובמילא, יודעים בכירור הקביעות דיום החמישים לעומר, והסיבה שעושין ב' ימים יו"ט הוא מתקנת חכמים שלא לחלוק במועדו¹².

כלומר: יו"ט שני דשאר המועדים הוא מפני הספק, משא"כ יו"ט שני דחג השבועות הוא (לא מפני הספק, אלא) לכתחילה יו"ט ודאי (מתקנת חכמים), היינו, שקדושת היו"ט אינה מצד הספק, אלא היא קדושה ודאית¹³.

וע"ד החילוק שבין יו"ט שני של גלויות ליום שני של ראש השנה — שיום שני של ר"ה אינו מפני הספק, אלא מפני ש"אף¹⁴ הב"ד עצמן שהיו מקדשין ע"פ הראי' היו עושין לפעמים ב' ימים .. אלו ב' הימים הן קדושה א' וכיום א' ארוך¹⁵".

ויש לומר, שיו"ט שני דחג השבועות (ועד"ז יום ב' דר"ה) הוא יו"ט בפ"ע שאינו תלוי ביו"ט ראשון (מצד ספיקא דיומא), ונפק"מ לענין

(10) יום ב' דחג השבועות תש"ט סי"ט — קונטרס חג השבועות שנה זו (סה"מ תשי" ע' 245). ולאח"ז בסה"ש תש"ט ע' 331.
(11) ר"ה ו, ב.
(12) ראה רמב"ם הלי' קידוה"ח פ"ג הי"ב. שו"ע אדה"ז שם.
(13) ראה שו"ת חת"ס או"ח סו"ס קמה. וראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1030.
(14) שו"ע אדה"ז או"ח סת"ר ס"ד.
(15) וראה צפע"נ על הרמב"ם שם — שמדמה חג השבועות לראש השנה. ועיין שו"ע אדה"ז שם.

קטן שהגדיל ביו"ט שני: אם יו"ט שני תלוי ביו"ט ראשון — כיון שפטור מיו"ט ראשון פטור גם מיו"ט שני [וכמו קטן שהגדיל בין פסח ראשון לפסח שני, שפטור מפסח שני להדעה שהוא תשלומין לפסח ראשון]¹⁶, ואם יו"ט שני הוא יו"ט בפ"ע שאינו תלוי בראשון — חייב ביו"ט שני. וענינו בעבודת האדם — ע"פ הידוע¹⁷ ש"ספק" בגימטריא "עמלק", שענינו לקרר ולהטיל ספקות בקדושה, וצריך לבטל קליפת עמלק, שלא להתפעל משאלות וקושיות שמעוררים ספקות, אלא לעסוק בעבודה בכל עניני קדושה (ובנדרו", במילוי השליחות של הרבי) בתוקף הוודאות, כמודגש ביו"ט שני דחג השבועות שקדושתו קדושה ודאית.

ה. ועוד ענין בזה:

גם היו"ט שני דחג השבועות שאינו מספיקא דיומא אלא בתור ודאי, אינו מן התורה, אלא תקנת חכמים, ואעפ"כ, יש בו קדושה כמו ביו"ט מן התורה, כיון שקיום תקנת חכמים היא מצוה מן התורה, כמ"ש¹⁸ "על פי התורה אשר יורוך", "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך", וכמ"ש¹⁹ "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך".

ועד"ז בנוגע לקיום הציווי של הרבי, שאף שלכאורה יש לחקור אם זהו חיוב מן התורה, מדרבנן, דקדוקי סופרים או הידור מצוה, הרי, כשם שגם דקדוקי סופרים והידור מצוה נכללים בציווי התורה "על פי התורה אשר יורוך", "לא תסור גו'", "שאל אביך גו'", כן הוא גם בנוגע לציווי של הרבי, ובמילא, ה"ז כמו חיוב מן התורה²⁰.

*

ו. לקראת חג השבועות ה'ש"ת, כתב כ"ק מו"ח אדמו"ר מכתב מיוחד לתלמידי הישיבות²¹, ומהענינים שכותב שם²²:

"חג השבועות הוא זמן עת רצון למעלה, והשי"ת מטריד את המקטרג על עם ישראל²³ כדוגמת הטרדתו בשעת התקיעות בראש השנה ויום הקדוש דצום הכיפורים. זאת אומרת, אשר חג השבועות הוא זמן המוכשר לעשות הכל לטובת לימוד התורה והעבודה ביראת שמים, וכן

(16) פסחים צג, א. ראה גם לקמן ע' 164. וש"נ.

(17) ראה כתר שם טוב בהוספות סק"ח. (21) אג"ק שלו ח"ה ע' עו ואילך.

(22) ע' עח (נעתק ב"היום יום" ג"ד סיון). ובכ"מ.

(18) פ' שופטים יז, יא. וראה רמב"ם ריש (23) ראה תוד"ה תורה היכן היא — שבת

הל' ממרים. פט, א.

(19) האזינו לב, ז. וראה שבת כג, א.

להתעסק בתשובה בהנוגע לתורה באין מפריע משטן המקטרג, כדוגמת זמן התקיעות בראש השנה ויום הקדוש דצום הכיפורים. עכ"ל.

ולהוסיף, שבענין זה יש הפרש בין ר"ה ליוהכ"פ — שבר"ה השי"ת רק מטריד ומבלבל את השטן המקטרג, ואילו ביוהכ"פ אין מציאות של שטן המקטרג כלל, כדאיתא בגמרא²⁴ "שטן ביומא דכיפורי לית לי רשותא לאסטוני. . השטן בגימטריא תלת מאה ושתינ וארבעה הוי, תלת מאה ושתינ וארבעה יומי אית לי רשותא לאסטוני, ביומא דכיפורי לית לי רשותא לאסטוני".

וע"פ מ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר שחג השבועות הוא בדוגמת ר"ה ויוהכ"פ, יש לומר, שבחג השבועות מטריד השי"ת את השטן המקטרג באופן כזה שאין מציאות של שטן המקטרג כלל. מכתב הנ"ל — צריכים ללמדו, וגם לפרסמו בין אלה שאין יודעים אודותיו.

ז. ועוד וג"ז עיקר — שלימוד מכתבו של הרבי (ועד"ז כל עניני תורתו) צ"ל באופן ד"כל האומר שמועה מפי אומרה יהא רואה בעל השמועה כאילו הוא עומד כנגדו"²⁵.

ובהקדמה — שהצ"צ מפרש²⁶ שמארז"ל זה קאי על כללות הענין דלימוד התורה, כי, "התורה היא שמועותיו של הקב"ה", וצ"ל "בעל השמועה (הקב"ה) עומד כנגדו", שיזכור שהתורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, וכל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו²⁷. אבל, הפירוש הפשוט הוא בנוגע להרב שבשמו אומרים ענין זה, שצריך לצייר פני הרב "כאילו הוא עומד כנגדו".

ולהעיר גם מהסיפור הידוע²⁸ שהצ"צ צוה לנגן הניגון בעל ארבע כבות של רבינו הזקן, באמרו, שכל האומר דבר בשם אומרו יראה כאילו בעל השמועה עומד כנגדו, והתחיל בעצמו לנגן, וכל המסובים חיפשו סביבם את רבינו הזקן...

ומזה מובן גם בנדו"ד — שכאשר לומדים מאמר, שיחה, רשימה או מכתב מהרבי, צריכים להתבונן ולהזכר בהציור של הרבי נכולל גם

תתלד.

(24) יומא כ, א. ועוד.

(28) לקו"ד ח"ג תק, ב. וראה שם ח"א

(25) ירושלמי שבת פ"א ה"ב. שקלים

קב, ב. סה"ש תרפ"ח ס"ע 11 ואילך. תרצ"ו

ספ"ב. קידושין פ"א ה"ז.

ס"ע 90. תש"ב ע' 138. אג"ק אדמו"ר

(26) יהל אור ע' קמח.

מוהרי"צ ח"ב ע' רי ואילך.

(27) ראה תדאב"ר רפ"ח. יל"ש איכה רמז

אלה שלא ראוהו, שיציירו לעצמם את הרבי באמצעות תמונה²⁹ כמו שעומד כנגדו!

— פעם שאל אדמו"ר הזקן את בנו אדמו"ר האמצעי באיזה התבוננות התפלל בראש השנה, והשיב, שהתפלל בהתבוננות ד"וכל קומה לפניך תשתחוה". ואתה, שאל אדמו"ר האמצעי את רבינו הזקן, באיזה התבוננות התפללת, והשיב, אני התפללתי עם ה"סטענדער"³⁰. — אנו לא שייכים לעינים כאלה, אבל, יכולים אנו לכל הפחות להסתכל על ה"סטענדער" שעליו התפלל הרבי!...

ה. ויש להוסיף בנוגע לכללות הענין דלימוד תורתו:

אמרו חז"ל³¹ "כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעוה"ז שפתותיו דובכות בקבר", ואיתא במאור עינים³² בשם הבעש"ט ש"אפשר לומר כי זה בחי' השתטחות על קברי הצדיקים, כי דיבורי הצדיק שם הוא קבור וטמון החיות שלו ("אין זיין תורה ליגט ער מיט זיין גאנצע עצמיות"), וזה הלומד, בהכנסו עם החיות ומוחין שלו לתוך החיות ומוחין של הצדיק שטמן בדבריו, נקרא אתדבקות רוחא ברוחא ושפתותיו דובכות בקבר כו".

ועפ"ז יש לפרש מ"ש במשה רבינו "ולא ידע איש את קבורתו"³³ "אותן שעומדים למעלה נדמה להן למטה למטה נדמה להן למעלה"³⁴ — שאף אחד (לא העומדים למטה ולא העומדים למעלה) לא לקח העצמיות שלו ("קבורתו"), והיכן נמצא הוא בעצמו (כמ"ש³⁵ "ויקבור אותו") — ה"ז בתורה, כדאיתא בזהר³⁵ "קבורתא דילי' משנה".

ענין זה נוגע במיוחד לאלה שמסיבות שונות אינם יכולים לילך על הציון הק' — שידעו, שלימוד תורתו הוא בדוגמת ענין ההשתטחות. ועוד ועיקר — שכיון שהכניס את עצמותו בתורתו, הרי, ע"י לימוד תורתו מתקשרים אליו.

— יכול מישהו לחשוב איזו שייכות יש לו אל הרבי, והמענה לזה, שהשייכות היא אינה מצדו (בכחו), אלא מצד הרבי, שבכל תיבה וענין שאמר או כתב "הכניס את עצמותו", ולכן, ע"י לימוד תורתו מתקשרים אליו.

(29) ראה גם שיחת פסח שני ס"ח (לעיל ע' 51). וש"נ. דנודע.

(32) בלקוטים למס' שבת בתחלתו (ד"ה

33) ברכה לד, ו.

34) סוטה יד, רע"א.

35) ח"א כז, סע"ב.

(30) קונטרס תורת החסידות ע' 7. אג"ק

אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תצא. ח"ד ע' שטו.

(31) יבמות צו, רע"א.

ולהוסיף, שבענין ההתקשרות ע"י לימוד תורתו נכלל גם קיום הוראתו של הרבי — לאלה שצוה אותם — ללמד אל"ף ביי"ת, שלימוד א"ב בגלל ציווי הרבי נחשב כלימוד תורתו (אף שבודאי אין להסתפק בכך, אלא צריכים גם ללמוד תורתו ממש³⁶).

ט. ענין ההתקשרות אל הרבי הוא לא בגלל מעלה זו או אחרת, אלא בגלל היותו "רבי".

פעם שאלו אצל הרשב"ץ³⁷ אודות אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע אם הוא בעל רוח הקודש, והשיב: מה נוגע לי רוח הקודש? אני יודע שהוא רבי, ובמילא, אם רבי זקוק לרוח הקודש, בודאי יש לו, ואם אינו זקוק לרוח הקודש, מהי ההתפעלות מרוח הקודש? ...!

דוגמא לדבר: בנוגע לאדה"ר ואברהם אבינו, אף שמצינו בדברי חז"ל גודל מעלת אדה"ר עד כדי כך ש"הי" עקבו מכהה גלגל חמה³⁸, מ"מ, אמרו חז"ל³⁹ "עד אברהם הי' העולם מתנהג באפילה ומשבא אברהם התחיל להאיר"⁴⁰, וכיון שנוגע לנו הענין ד"התחיל להאיר", נוגע לנו ענינו של אברהם אבינו, ולא אדה"ר, אף ש"עקבו של אדה"ר הי' מכהה גלגל חמה". ועד"ז בנוגע לרבותינו נשיאינו שעל ידם "התחיל להאיר" גילוי פנימיות התורה, ובמילא, לנו נוגע ההתקשרות אל הרביים, ולא נוגע לנו אם ישנו מישהו ש"עקבו מכהה גלגל חמה".

"רבי" — הוא זה שמקושר עם עצמות ומהות א"ס ב"ה, ובמילא, לנו לא נוגע אלא ההתקשרות אל הרבי בלבד, ועל ידו מתקשרים אנו עם עצמות ומהות א"ס ב"ה.

— כותב לי אחד מכתב עם שבחים ועילויים על הרבי. בין השבחים כותב גם שפעם בהיותו אצל הרבי בלענינגראד, עמד הרבי, ולפתע הי' נראה לו שעומד לנגדו אדמו"ר מהורש"ב נ"ע. — כשהרבי הי' בארץ ישראל, נכנס אליו יהודי זקן שזכה לראות את אדמו"ר מהר"ש, ובראותו את הרבי... התעלף, וכשהעירו אותו מעלפונו ושאלוהו לפשר הדבר, אמר, שבהכנסו אל הרבי ראה בו את אדמו"ר מהר"ש...

אותו חסיד שהי' שייך לאדמו"ר מהורש"ב או אדמו"ר מהר"ש, ראה עילוי בכך שראה ברבי את אדמו"ר מהורש"ב או אדמו"ר מהר"ש.

(36) ראה גם לקמן ע' 169.

(39) ראה בר"פ כ"ב, ג.

(40) ראה בארוכה בהרשימה שנדפסה בקונטרס חה"ש שנה זו (סה"מ תש"י ע' 248 ואילך). ולאח"ז בסה"ש תש"י ע' 389 ואילך.

(37) ראה אודותיו — סה"ש תש"ו ע' 12 הערה 1. וש"נ.

(38) ויק"ר פ"כ, ב.

אבל, האמת היא, שלא נוגע הדמיון וההשוואה של הרבי אל אדמו"ר מהורש"ב או אדמו"ר מהר"ש; כל מה שנוגע אינו אלא שהוא הרבי, שמקושר עם עצמות ומהות א"ס ב"ה, וע"י ההתקשרות אליו מתקשרים עם עצמות ומהות א"ס ב"ה.

סיפר⁴¹ לי מישוהו — בהתפעלות — שכ"ק מו"ח אדמו"ר אמר לו: תהי' מקושר אלי, ועל ידי תהי' מקושר אל מי שאני מקושר. — הלה חשב שבאמרו "אל מי שאני מקושר" התכוון הרבי לאביו אדמו"ר מהורש"ב נ"ע וכיו"ב, ומזה היתה התפעלותו כו', אבל, האמת היא, שכוונת הרבי היתה להתקשרות עם עצמות ומהות א"ס ב"ה!

*

י. בהמשך להמדובר בכ' אייר⁴² ע"ד ההצעה בנוגע לחיזוק ההתקשרות עי"ז שכאו"א יקבל על עצמו ב' דברים, בנוגע לעצמו, ובנוגע לזולת — הנה, כל אלה שקיבלו על עצמם⁴³, יאמרו עתה "לחיים". ואלה שעדיין לא קיבלו על עצמם — יאמרו גם הם "לחיים", ויקבלו על עצמם מכאן ולהבא.

יא. ביי"ב תמוז השתא ימלאו שבעים שנה להולדת כ"ק מו"ח אדמו"ר (תר"מ — תש"י).

וכיון שבגיל שבעים מתחילה תקופה חדשה, "בן שבעים לשיבה"⁴⁴, צריכה להתחיל תקופה חדשה בכל עניני העבודה דכ"ק מו"ח אדמו"ר, שהולכים ונמשכים כל זמן שעדיין לא נסתיימה שליחותו, שזהו"ע ד"בין⁴⁴ מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם⁴⁵.

ולכן, צריכים לנצל את הזמן שנותר עד י"ב תמוז ולפעול בעניניו של הרבי, ולקראת י"ב תמוז יצטרכו ליתן דין וחשבון.

יב. בין הענינים שהי' רצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שהבחורים יעסקו בהם — הנסיעה בשליחות ה"מל"ח" (מרכז לעניני חינוך) בתקופת הקיץ⁴⁶.

(41) ראה גם שיחת ב' אייר ס"ד (לעיל ע')

(39) וש"נ. (44) אבות ספ"ה.

(45) ראה אוה"ת חיי שרה קי, ב. לקו"ש ח"ה ע' 87. ועוד.

(42) ס"ח (לעיל ע' 42).

(46) ראה שיחת אחש"פ תש"ט סמ"ד — קונטרס חה"פ שנה זו (סה"מ תש"י ס"ע 191 ואילך), ובהערה 19 שם. ולאח"ז בסה"ש תש"ט ע' 324, ובהערה 61 שם.

(43) ברשימה אחרת: בער"ח סיון, לפני הנסיעה לאוהל הק', בקשת, שכל אלה שכבר קיבלו על עצמם כהנ"ל, יכתבו זאת בהפ"נ שיתנו לכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

בשנה שעברה, מצד טעמים שונים, היתה חלישות מסויימת בהנסיעה בשליחות זו, ובמילא, יש להשתדל שבשנה זו ישלימו גם מה שהחסירו בשנה שעברה.

האמת היא, ששליחות זו אין לה תשלומין, כשם שלא שייך תשלומין בתלמוד תורה, כיון שהחיוב דת"ת הוא בכל יום ובכל רגע, ובכל עת שלומד מקיים את החיוב שישנו בזמן זה מצד עצמו, ולא בתורת תשלומין על חיוב בזמן שלפנ"ז, כמדובר לעיל⁴⁷.

אבל, אין צועקין על העבר; התביעה היא בנוגע למילוי השליחות בשנה זו כדבעי, וה"השלמה" על שנה שעברה תבטא בכך שיעסקו בתוקף גדול יותר, ובמשך זמן ארוך יותר.

*

ג. דובר אודות החילוק בין ג' הענינים דחג השבועות: (א) "זמן מתן תורתנו", שהוא בתקפו בכל הזמנים (התורה היא נצחית⁴⁸), (ב) "יום הביכורים", שמצוות ביכורים (אף שאינם קרבים על המזבח כשתי הלחם, אלא נאכלים לכהנים) שייכת רק בזמן הבית, (ג) יום החמישים לספה"ע, שתלוי בפלוגתא אם ספה"ע בזמן הזה היא מן התורה או מדרבנן⁴⁹ — בקשר ובשייכות לעבודת האדם⁵⁰.

ד. דובר אודות העובר את קו התאריך באמצע ימי הספירה, שאע"פ שבנוגע לשבת פשיטא שאינו מונה לעצמו ("ששת ימים תעבוד גו' ויום השביעי שבת"⁵¹) אלא סומך על מנין הימים במקום זה, מ"מ, בנוגע לספה"ע יש להסתפק אם הספירה צ"ל כפי שסופרים כל בני"ב במקום זה, או שצריך להמשיך בהספירה שלו⁵². ונתבאר תוכן הענין בעבודת האדם.

*

טו. בימי הספירה נוהגים⁵³ ללמוד מסכת סוטה, דף ליום דף ליום: התחלת המסכת, דף ב', לומדים ביום ראשון של חול המועד, יום ב' דספה"ע (ולא ביום שני של יו"ט שהוא יום ראשון לספה"ע), וביום שני

47 שיחת ל"ג בעומר סי"ג (לעיל ע' 65).

48 תניא רפי"ז. ובכ"מ.

49 ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתפ"ט ס"ב.

50 ראה גם "רשימות" חוברת לח ע' 26

51 יתרו כ, ט"ו"ד.

52 ראה גם שיחת ל"ג בעומר סי"ד

53 (לעיל ע' 65).

54 (4) "היום יום" ד' אייר.

של חול המועד לומדים דף ג', וכן הלאה, עד לערב שבועות שבו לומדים דף מ"ט, סיום המסכת.

[נתבאר תוכנה של מסכת סוטה — "ונקתה ונזרעה זרע"⁵⁴, "אם היתה עקרה נפקדת" (כדעת ר"ע), והקושיא (דר' ישמעאל) "אם כן יסתרו כל העקרות ויפקדו", והמסקנא ש"אם היתה יולדת בצער יולדת בריוח כו' שחורים יולדת לבנים"⁵⁵ — בעבודת האדם, בשייכות לספה"ע].

בסיום מסכת סוטה שנינו⁵⁶: "משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא. אמר לי' רב יוסף לתנא לא תיתני ענוה דאיכא אנא (שאני ענוותן — פרש"י), אמר לי' רב נחמן לתנא לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא".
וצריך להבין:

א) רב יוסף ורב נחמן הם אמוראים, ואיך יכולים הם לחלוק על התנא ולומר לו: "לא תיתני ענוה", "לא תיתני יראת חטא"?

ב) המאמר "לא תיתני ענוה דאיכא אנא", ובלשון רש"י "שאני ענוותן" — הוא לכאורה היפך הענוה?

ג) מהו הטעם שרב יוסף מדגיש מעלת הענוה ורב נחמן מדגיש מעלת יראת חטא?

טז. ויובן בהקדם המבואר לעיל (ס"א) בענין הענוה — ש"העניו יודע מעלת עצמו, ויודע דמעלות הללו הם חשובים ביותר, אבל להיותו מכיר את האמת אינם חושבם למעלה ומדריגה שלו", ש"מכיר את האמת דכל ענין הטוב שיש לו אינו מצ"ע כ"א מה שבא בירושה מאבותינו כו"⁵⁷, ולא עוד אלא שעושה חשבון בנפשו ש"אילו היו אלו הכחות אצל אחר .. אפשר הי' מגלה את הכחות יותר"⁵⁷.

ועד"ז בנדו"ד:

רב יוסף בודאי ידע גודל מעלתו בלימוד התורה — כאמרו "אי לאו האי יומא דקא גרים (שלמדתי תורה ונתרוממתי) כמה יוסף איכא בשוקא"⁵⁸ — עד שנקרא בשם "סיני"⁵⁹, ע"ש ש"משניות וברייתות סדורות לו כנתינתן מהר סיני"⁶⁰, ואעפ"כ, לא החזיק טובה לעצמו, בידעו

57) סד"ה וירא העם — קונטרס חג

השבועות שנה זו (סה"מ תש"י ע' 236).

58) פסחים סח, ב (ובפרש"י).

59) ברכות והוריות בסופן.

60) פרש"י הוריות שם.

54) נשא ה, כח.

55) סוטה כו, א.

56) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ש ח"ג.

ע' 30 ואילך.

שכל מעלותיו ניתנו לו במתנה מלמעלה, ובלשונו: "אי לאו האי יומא דקא גרים".

ולכן הי' יכול לומר "אני ענוותן" — כיון שמדת הענוה אינה בסתירה כלל לידיעת מעלת עצמו, כולל גם מעלת הענוה עצמה.

יז. עפ"ז יש לבאר גם דבריו של רב יוסף — האמורא — לתנא, "לא תיתני ענוה":

מצד ענוותנותו של רב יוסף שהכיר שכל מעלותיו ניתנו לו במתנה מלמעלה — ייחס אותן (לא לעצמו, אלא) לרבי.

ויש לומר, שבאמרו לתנא "לא תיתני ענוה דאיכא אנא", לא התכוין לחלוק על דברי התנא ("משמת רבי בטלה ענוה") שללא רבי אין עוד מעלת הענוה, כי אם, שהעובדה ד"איכא אנא" (שאני ענוותן) מוכיחה ש"רבי לא מת".

ענוה אמיתית — ידיעת מעלת עצמו, מחד גיסא, ותכלית הביטול בידעו שמעלותיו אינם מצ"ע, לאידך גיסא — אפשרית רק ע"י רבי.

יח. ועד"ז יש לפרש בדברי רב נחמן "לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא":

ובהקדם החילוק שבין רב יוסף (ענוה) לרב נחמן (יראת חטא) — שרב יוסף, להיותו סגי נהור⁶¹, שיצה"ר פסק ממנו, לא הי' שייך לחטא⁶², ובמילא, אינו זקוק ליראת חטא, ולכן, מודגשת אצלו מעלת הענוה; משא"כ רב נחמן, מצינו בגמרא⁶³ ש"אימי' דר"נ אמרי לה כלדאי (חוזים בכוכבים) בריך גנבא הוה, לא שבקתי' גלויי רישי', אמרה לי' כסי רישיך כי היכא דתיהוו עלך אימתא דשמיא", ולכן מודגשת אצלו המעלה דיראת חטא.

[ויש לומר, שגם לאחר שכיסה ראשו שתהי' לו יראת חטא נשאר אצלו הענין ד"גנבא" — בקדושה. וע"ד מ"ש בהתחלת הסוגיא⁶⁴ "האי מאן דבמאדים יהא גבר אשיד דמא . . אי אומנא אי גנבא אי טבחא אי מוהלא", היינו, שמנצל התכונה ד"אשיד דמא" לקדושה].

והכח לזה — "דתיהוו עלך אימתא דשמיא" — הוא מרבי:

63) שבת קנו, ב ובפרש"י.

64) שם, א.

61) קידושין לא, א. וש"נ.

62) ראה ר"ן ורמב"ן קידושין שם. לקו"ש

ח"ה ע' 138.

אודות מעלתו של רבי מצינו ש"לא הכניס ידו תחת אבנטו"⁶⁵, היינו, שאצלו לא הי' חילוק בין ענינים נעלים ששייכים לשמים לענינים תחתונים ששייכים לארץ נכפי שמצינו ש"אל"ל ההוא אמגושא לאמימר מפלגך לעילאי דהורמיז מפלגך לתתאי דהורמין"⁶⁶, ש"הי"⁶⁷ נוטה למינות שמי שברא הרוחני לא ברא הגשמי, ולזה אמר מפלגך ולעילא ששם כלי הנשימה הרוחניים חלק הקב"ה הוא, ומפלגך לתתאי ששם כלים הגשמיים ("אוכלין ושותין כו' פרין ורביין"⁶⁸) חלק כח אחר הם⁶⁹], אלא, גם הענינים הגשמיים (מפלגך לתתאי) היו לשמים, ועד כדי כך, שאע"פ ש"לא פסק מעל שולחנו לא חזרת כו' לא בימות החמה ולא בימות הגשמים"⁶⁹, מ"מ, "בשעת פטירתו .. זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה אמר .. לא נהניתי (מעוה"ז) אפילו באצבע קטנה"⁷⁰.

ובכחו של רבי, שכל מציאותו וכל עניניו (גם התחתונים) היו לשמים — נעשה גם אצל רב נחמן (שמטבע תולדתו "גנבא הוה") הענין דיראת חטא.

ולכן אמר "לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא" — שבזה לא התכוין לחלוק על דברי התנא ("משמת רבי בטלה יראת חטא") שללא רבי אין עוד מעלת יראת חטא, כי אם, שהעובדה שיש לו יראת חטא (בכחו של רבי) מוכיחה ש"רבי לא מת".

יט. דובר אודות ב' הענינים דענוה ויראת חטא שהם יסודות העבודה.

בהמשך להענין דיראת חטא דובר גם אודות החילוק בין חסידות למוסר, שכשלומדים תורת החסידות שעוסקת בעניני אלקות, הרי, אפילו אם הלימוד לא פעל פעולתו, עסקו בינתיים בעניני אלקות, משא"כ בלימוד המוסר כו'.

*

כ. דובר אודות השייכות שבין הבעש"ט ודוד המלך שנסתלקו בחג השבועות — ע"פ מארוז"ל⁷¹ ע"ד בקשת דוד המלך שאמירת תהלים תחשב כמו העסק בנגעים ואהלות, שהם הענינים החמורים שבתורה (כפי

(69) ע"ז יא, א.

(70) כתובות קד, א.

(71) מדרש תהלים בתחלתו.

(65) שם קיח, ב.

(66) סנהדרין לט, א (כגירסת התוס').

(67) חדא"ג מהרש"א שם.

(68) חגיגה טז, א.

שאמרו לר"ע: "מה לך אצל הגדה כלך אצל נגעים ואהלות"⁷², ועד"ז בנוגע לתורת החסידות כו'.

*

פא. (בסיום ההתוועדות אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:) השי"ת יעזור שיבוא כ"ק מו"ח אדמו"ר, כפי שהוא מלובש בגוף [וועט מען פאַרשפּאַרן בעטן זאָגן חסידות]⁷³, ויוציאנו מהגלות!

— הסדר הוא אמנם שתחיית המתים תהי' לאחרי ביאת המשיח⁷⁴, אבל יחידי סגולה יקומו לתחי' קודם ביאת המשיח⁷⁵.

ולכל לראש — כ"ק מו"ח אדמו"ר, שיחזור ויתלבש בגוף, ויבוא ("קייז נפק"מ ניט אין וועלכן אופן, דורכן טיר, דורכן פענצטער אָדער דורכן דאָך"...) ויאסוף את כל בני"י ויכריז: הגיע הזמן לצאת מן הגלות, בואו ונלך לארצנו הקדושה!

(המו"2).
74) ראה זח"א קלט, א.
75) ראה שם קמ, א.

72) סנהדרין לח, ב. וש"נ.
73) כנראה, היתה הכוונה לבקשתם של זקני החסידים — במשך ההתוועדות — שכ"ק אדמו"ר שליט"א יאמר מאמר חסידות

בס"ד. שיחת* יום ב' פ' בשלח, יו"ד שבט, ה'תש"כ**.

בלתי מוגה

א. כבר נזדמן פעם¹ לחזור על מה ששמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר² — בעל ההילולא — תורת הבעש"ט³ אשר על פי' יש לפרש לשון המשנה⁴ "דע... לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון".

[ובהקדמה — שהתורות והאימרות של הבעש"ט, וביחוד אלה שנמסרו מדור לדור, יש בהם הוראה. ועאכ"כ תורה שנאמרה בפירוש דבר משנה, אשר, בנוגע לדבר משנה ישנו כלל ש"טעה בדבר משנה (אינו נחשב לטעות, ולכן) חוזר"⁵ (כהפס"ד בשו"ע חושן-משפט⁶), כיון שזהו דבר שצריך להיות פשוט וידוע לכל.

דהנה, ישנם ענינים בתורה שבהם יש מחלוקת, חילוקי דעות, אשר, להיותם דעות בתורה, הרי "אלו ואלו דברי אלקים חיים"⁷; אבל ישנם ענינים בתורה שבהם יש מלכתחילה רק דעה אחת, או שבתחילה היתה מחלוקת, אלא שבנוגע לפועל נפסקה הלכה פסוקה, ובמילא נעשה דבר ידוע ומפורט לכל.

ולכן, כשם שבזמן הגמרא אמרו שה"טועה בדבר משנה חוזר", כן הוא בזמן הגאונים ביחס לכל ההוראות שבגמרא, ועד"ז מדור לדור ביחס לפסקי-דינים של גדולי ישראל בדורות שלפניהם, שנעשים דבר פשוט ומוחלטי, שלא שייך בהם חילוקי דעות, אע"פ שבעתם וכזמנם היו בהם שיטות חלוקות⁸.

אמנם, מזה גופא שהתחלת ההוראה בזה היא בהלשון "טעה בדבר משנה חוזר", מוכח, שדבר משנה הוא נעלה מכל ספק יותר מכל הענינים הבאים לאח"ז בתורה].

(3) על המשנה (אבות פ"ג מט"ז) "ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו". והוא ע"ד מעשה נתן ודוד המסופר בשמואל ב' יב (הובא בלקוטי מהר"ן סי' קיג). שוב מצאתי ענין זה בכינה לעתים דרוש סג.
(4) אבות רפ"ג.
(5) כתובות פד, ב. וש"נ.
(6) ר"ס כה.
(7) עירובין יג, ב. וש"נ.
(8) ראה ה' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"א. וש"נ.

(* תוכן מהתועודות זו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, נדפס בשעתו בחוברת בפ"ע (ונשלחה לכו"כ — ראה מכתב ה' אדר שנה זו (אג"ק חיי"ט ע' רד"ח)). ואח"כ בסה"מ תש"א בסופו. לקו"ש ח"ד ע' 1207 ואילך, ובהוספות ללקו"ש ח"ו ע' 283 ואילך, 304 ואילך.
(** ההתועודות נערכה באולם "בילטמאָר".
(1) שיחת יו"ד שבט דאשתקד ס"ג (תו"מ חכה"ע ע' 18). וש"נ.
(2) ראה ג"כ סה"מ אידיש ע' 76. "התמים" ח"ז ע' קד.

לשון המשנה — שכל עניני' הם בדיוק, כולל גם סדר הענינים, קדימה ואיחור — הוא: "לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון", דין ואח"כ חשבון. ולכאורה הי' צריך להיות הסדר "חשבון ודין", שהרי"י אי אפשר לדון לפני שעורכים חשבון, אשר, לפי החשבון נקבע הדין לזכות או ח"ו להיפך?

והביאור בזה — ע"פ תורת הבעש"ט — שדינו של הקב"ה הוא דין צדק עד כדי כך שאינו שופט את האדם עד שהאדם פוסק תחילה מהו הדין על ענין שכזה (אלא שלא מספרים לו שהדבר שייך אליו, ולכן יכול לפסוק ללא נטי' ופני'), ולאחרי שפסק את ה"דין", אזי עורכים עמו "חשבון" ממעשיו ודיבוריו ומחשבותיו — שנרשמו בה"פנקס פתוח"¹⁰ — לבחון אם לפי חשבון זה מגיע גם לו ה"דין" שפסק תחילה על ענין שכזה.

ומובן, שדברי המשנה הם לא רק בנוגע לענינים של היפך הטוב, ח"ו, אלא גם — ואדרבה: כיון שהתורה היא תורת חסד, הרי זה בעיקר — בנוגע לענינים של טובה וברכה, ומרובה מדה טובה כו"¹¹.

ומזה מובן בנוגע להענינים של טובה וברכה שבעל ההילולא פסק את הדין — שבודאי ובפשיטות הגמורה כן הוא גם בנוגע אליו.

ב. ובנוגע לעניננו:

ישנו מכתב¹² שכתב בעל ההילולא בקשר ליום ההילולא של אביו (כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע),

— שהי' הנשיא בדורו, וכ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל ההילולא, הוא ממלא מקומו, וכמדובר כמה פעמים¹³ דיוק הלשון "ממלא מקום" (שהוא לשון בתורה¹⁴), שהוא ממלא ("ער פילט אויס") את כל המקום של קודמו, היינו, שכל הענינים שהיו לפניו הרי הוא ממלא אותם במילואם, ומלבד זה יש גם תוספת, שהרי בקדושה ישנו תמיד הענין ד"מעלין בקודש"¹⁵ —

וז"ל: "מסוגל הוא היום הזה להתקשר בעץ החיים .. אנ"ש ותלמידי התמימים .. עמדו הכן כולכם, אתם נשיכם בניכם ובנותיכם,

(9) ראה בזה תויו"ט אבות שם. נוצר חסד שלו ח"ב ע' קסו. ח"ד ע' רעה ואילך. שם.

(10) אבות שם מט"ז.

(11) ראה יומא עו, א. וש"נ.

(12) קונטרס ג. קונטרס לו. ולאח"ז באג"ק

(13) ראה גם תו"מ חכ"ג ע' 55. וש"נ.

(14) כתובת קג, ב. ועוד.

(15) ברכות כח, א. וש"נ.

לקבל ברכת ה' בשפעת חיים ופרנסה טובה ונחת מיוצאי חלצים, אשר ישפיע השי"ת לכם ולנו ע"י התעוררות רחמים רבים ממקור הרחמים והחסדים האמיתיים, ע"ד מכניסי רחמים [כלשון ה"פדיון"¹⁶] אשר יעורר כ"ק אאמו"ר בעל ההילולא, וברוכים תהיו בבני חיי ומזוני רויחא".

וע"פ ה"דין" שפסק כ"ק מו"ח אדמו"ר, הרי מובן וגם פשוט מעצמו — כהפסק ד"דבר משנה" — שכן הוא גם בנוגע ליום ההילולא שלו, אשר, יום זה הוא יום סגולה להתקשר בעץ החיים ולקבל ברכת ה' בשפעת חיים וכו' אשר ישפיע השי"ת ע"י התעוררות רחמים רבים שיעורר כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא.

ג. וההכנה הדרושה לזה — אינה ע"י ענינים מיוחדים, ועאכו"כ לא ע"י ענינים שלא כל מוחא סביל דא; התנאי היחידי הוא ההכנה שכותבה במכתבו — "עמדו הכן כולכם":

"עמדו" — עמידה והעכבה מהמרוצה בעניני העולם, הבלי הזמן¹⁷, וע"ד העמידה דתפלה, ד"אין עמידה אלא תפלה"¹⁸.

"הכן" — להתכונן לקבל את הברכה מתוך רגש של אהבה וחיבה אל מי שמעורר הרחמים רבים להמשיך הברכה עד למטה מטה, ע"ד שדרשו חז"ל¹⁹ (והובא להלכה בפועל²⁰) "כה תברכו"²¹, "פנים כנגד פנים".

"כולכם" — ההתכללות והאחדות של כל השייכים אליו, שכן, צדיקים דומים לבוראם²², והרי הכלי שמחזיק ברכתו של הקב"ה הוא השלום²³, שזהו"ע ההתכללות של כל בני יחדיו, "כולנו כאחד", שע"ז ישנו מן המוכן הענין ד"ברכנו אבינו .. באור פניך"²⁴.

וכאשר ישנם ג' ענינים אלו — שהם בכחו של כל אחד ואחת בנקל ביותר: העיכוב מהמרוצה בהבלי הזמן לכל-הפחות לשעה קלה; לכלול את עצמו עם כל אלה שהיתה להם שייכות אל בעל ההילולא, עכ"פ לאחד מעניניו; ולעמוד "פנים כנגד פנים", שיהי' הרצון לקבל את הברכה

16 ראה גם תו"מ ח"א ע' 39 ואילך. ואילך.

17 וש"נ. 21 נשא ו, כג.

17 ראה גם רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד. 22 רות רבה פ"ד, ג. וראה ב"ר פס"ז, ח.

18 ברכות ו, ב. ועוד.

19 סוטה לח, סע"א. וש"נ. 23 ראה עוקצין בסופה.

20 שו"ע אדה"ז או"ח סקכ"ח סט"ו 24 ראה תניא פל"ב.

בפנימיות ומתוך אהבה — אזי (ע"פ הפס"ד של בעל ההילולא בעצמו) נמשכת הברכה עד למטה מטה, לכולכם: אתם נשיכם בניכם ובנותיכם, בכל ענינים טובים, מרוח ועד בשר, בבני חיי ומזוני באופן דרויחי כפשוטם, למטה מעשרה טפחים.

* * *

ד. ידועה תורת הרב המגיד (שמביא אדמו"ר הזקן בקיצור בלקו"ת²⁵) בפירוש המשנה²⁶ "כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונכנסין בשיר", שכל ההעלאות מלמטה למעלה וההמשכות מלמעלה למטה הם ע"י שיר וניגון.

ובנוגע לעניננו:

כיון שהמשכת הברכות צ"ל באופן של "רויחי", הרי, כל זמן שהמשכת הברכה היא עדיין בגדר, מדידה והגבלה, אין זה "רויחי" לגבי מה שהי' יכול להיות באופן נעלה יותר. ולכן, אמיתית הענין ד"רויחי" הוא באופן של פריצת כל הגדרים, מדידות והגבלות.

וכיון שכל ענין (הן בהעלאה והן בהמשכה) צריך להיות קשור עם שיר — הרי ישנו ה"שיר" על הפסוק "ופרצת".

[ניגנו הניגון "ופרצת"].

* * *

ה. ידוע מאמר הבעש"ט שהובא בחסידות²⁷: "כשאתה תופס במקצת מן העצם אתה תופס בכולו". ויש לזה ענין משותף עם המאמר²⁸ "עצם אינו מתחלק".

ובאותיות פשוטות:

בכל ענין ישנם כמה פרטים וענינים התלויים בכמות, או שתלויים בצירוף כמה פרטים יחד, שלכן, כאשר נעשה שינוי בכמות, או שנעשה שינוי בהצירוף, אזי מתבטל ענין זה;

אבל ישנו בכל ענין (בכל פרט הכי קטן שבו) הדבר שהוא העצמיות שלו, ודבר זה לא ישתנה מצד השינוי בהכמות או בצירוף הפרטים כו'.

28 ראה סה"מ תרפ"ט ע' 49, ובהנסמן שם בהערה 330. וראה גם תו"מ ח"ד ריש ע' 91. חכ"א ע' 95. ועוד.

25 ברכה צח, א.

26 שבת נא, ב.

27 המשך תרס"ו בסופו. וראה כתר שם 91.

טוב בהוספות סרכ"ז. וש"נ.

ו. וכן הוא – ומוכן בנקל – בנוגע לאיש הישראלי, שהוא "חלק אלקה ממעל ממש"²⁹, חלק מן העצם, שעל ידו תופסים בהעצם: ישנם ענינים אצל בני"ש שמצד זה נקראים בשם צדיקים, או בינונים, או הסוג השלישי. ועד"ז ישנם ענינים שמצדם הם החילוקים דכהנים לויים וישראלים, ועד ל"עשרה יוחסין" שנימנו במשנה³⁰. וכן איתא בתקו"ז בתחלתו³¹ (ומרומז בפסוק³² "אתם נצבים גו' ראשיכם שבטיכם וגו' מחוטב עציך עד שואב מימך") שישנם עשרה סוגים בבני"ש, כפי שמביא אדמו"ר הזקן (בקיצור) בתניא פי"ד, בביאור הענין ד"משביעין אותו כו"³³, השבועה שמשביעין את כאו"א מישראל ללא חילוקים, אע"פ "שיש בנשמות ישראל כמה מיני מדרגות ובחי", מ"מארי תורה" עד בעלי מעשה.

אמנם, בענינים אלה יכול להיות שינוי, היינו, שכאשר נעשה שינוי בהאדם, אזי משתנה גם התואר שלו:

בנוגע לצדיק בינוני או הסוג השלישי – הרי זה תלוי בהנהגתו, במעשיו דיבוריו ומחשבותיו, וכאשר משנה אותם בסדר ובאופן אחר, אזי ניטל ממנו התואר הקודם וניתן לו תואר אחר במקומו. ועד"ז בנוגע לכהן לוי וישראל – שהכהן כשמחלל כהונתו אזי אינו בקדושת כהונה³⁴, ועד"ז נעשה שינוי בבת לוי עי"ז שנשאת לישראל או לכהן.

ומזה מוכח שענינים אלה אינם ה"עצם", כי אילו היו ה"עצם", לא הי' שייך בהם שינוי, לפי שהעצם הוא היפך המקרה, אינו מתחלף לעולם. אך ישנו ענין שהוא אצל כאו"א מבני"ש בשוה – מה שהוא "ישראל", שהרי כולם בשם ישראל (העצמי³⁵) נקראים: מי שהוא בסוג היותר פחות, הרי "אע"פ שחטא ישראל הוא"³⁶; וגם מי שהגיע להדרגות הכי עליונות, כפי שנשמתו חקוקה בכסא הכבוד³⁷, נקרא בשם ישראל – שזהו עצם הנשמה, שאינו מתחלק, ואינו תלוי בהחילוקים של המעשים

29) איוב לא, ב. ובתניא רפ"ב מוסיף "ממש". וראה שפע טל בהקדמה.

30) קידושין רפ"ד.

31) א, ב.

32) ר"פ נצבים.

33) נדה ל, ב.

34) בתו"כ אמור כא, ד: הרי הוא חולין.

וראה רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ו ה"ח"ט,

וצע"ק.

35) כי השם "ישראל" – לפעמים הוא שם המעלה (והונח רק על זה שהגיע בפרט, ע"י עבודתו, לדרגת "כי שרית גו'"), ולפעמים הוא שם עצם שישנו בכאו"א [לפי שבכח יש בכאו"א להיות בדרגת "שרית גו'". ראה תניא פ"ו, ספ"ג]. וראה בהפ"י לרמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ז.

36) סנהדרין מד, א, עי"ש.

37) ראה זח"ג כט, ריש ע"ב. הנסמן

בנצו"ז לזח"א ק"ג, א.

דיבורים ומחשבות, התחלקות השבטים וכו', כיון שזהו ה"עצם" שנמצא בשלימות אצל כאו"א מבנ"י.

וכיון שזהו ה"עצם" דבנ"י — אין זה בבעלותו של אף א', ואין זה משתנה ומתחלף לעולם, ועד כדי כך, שאפילו הקב"ה בעצמו, כביכול, אינו בעה"ב לשנות ולהחליף ענין זה, כמאמר רז"ל³⁸ "בין כך ובין כך בני הם, ולהחליפם באומה אחרת (ח"ו) איני יכול".

ז. ומזה מובן שבכל ענין של יהודי בהכרח שיבוא לידי ביטוי ה"עצם" שלו באיזה-שהוא מקום ("ערגען-וואו מוז אַרויסקומען זיין עצמיות"):

כיון שבכאו"א מישראל, יהי' מי שיהי', ישנו ה"עצם" — לכן, כל עניניו, אפילו מעשיו בפועל, שייכים ופועלים למעלה מעלה, ועד בעצמות ומהות א"ס ב"ה (עצמות דייקא, מלשון עצם שאינו מתחלק, שזוהי אחדות הפשוטה), והיינו, שמבלי הבט על כך ש"אם צדקת מה תתן לו ורבו פשעין מה תעשה לו"³⁹, הרי עשיותיו של יהודי, בין לטוב ובין להיפך, מוסיפות כח או להיפך (ח"ו) למעלה⁴⁰.

כלומר: אפילו ענין של עבירה כו' — מיהו זה שיכול להיות מורד ח"ו, ויהי' הדבר נוגע למעלה, הרי זה רק כאשר הדבר נעשה ע"י יהודי, דכיון שיש בו תוקף העצם, לכן אפילו עשייתו שלא לצד הטוב נוגע למעלה⁴¹, משא"כ אצל גוי, להבדיל, אין זה נוגע למעלה, כיון שאין לו שום ערך ושייכות כלל וכלל להקב"ה, כי אם בנ"י דוקא⁴², שבהם בחר הקב"ה, כמ"ש⁴³ "יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב" דוקא, ומהם מבקש הקב"ה "תמליכוני עליכם"⁴⁴.

ועאכ"כ שה"עצם" ישנו בכל פעולות טובות, ענינים של ברכה וקדושה,

— אפילו בפעולה שנעשית באופן ד"מצות אנשים מלומדה"⁴⁵, ואפילו לשם פני', או אפילו לקנתר ח"ו, דאף שע"ז מוריד את הענין

(42) ולכן "מהרסיך ומחריביך (אפשר באם) ממך יצאו" (ישעי' מט, יז). — ולהעיר מדין ע"ז של ישראל שאינה בטלה עולמית, משא"כ של נכרי (ע"ז נג, א). ואכ"מ.
(43) תהלים מז, ה.
(44) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.
(45) ישעי' כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג, ב). ובכ"מ.

(38) קידושין לו, א (שו"ת הרשב"א סי' קצד). רות רבה פתיחתא ג. פסחים פז, א ושם.
(39) ע"פ איוב לה, ויז.
(40) ראה בארוכה של"ה בהקדמה — שער הגדול (כט, ב ואילך).
(41) וענין זה מהוה הוראה יסודית בעבודת האדם לקונו: ידיעת גודל ותוקף פגם החטא (ראה תניא ספכ"ד).

ומוסיף כח בג' קליפות הטמאות לגמרי, הרי זה רק "לפי שעה", וסוף-סוף נעשה "חיל בלע ויקיאנו"⁴⁶, שמוציא מהקליפות את הכח שהי' שם לפי שעה, וחוזר לקדושה (כמ"ש אדמו"ר הזקן בהלכות תלמוד תורה⁴⁷) — שבמעשה פשוט בעולם למטה שנעשה ע"י יהודי — אפילו יהודי ששייך לסוג ד"חוטב עציץ ושואב מימין" — תלוי עשיית הדירה לו ית' בתחתונים, שעל זה נאמר "באתי לגני לגנוני כו"⁴⁸, שנתאוהה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁴⁹.

ח. וכמו כן בנוגע לאותם יהודים שנתעצמו עם התפקיד המיוחד שבשבילו ירדה נשמתם למטה — שהעצם שלהם נמשך בכל ענין ופרט שלהם.

וענין זה מודגש בנוגע להבעש"ט — שהשנה היא שנת המאתיים להסתלקותו:

ידוע שעצמיות ענינו ותפקידו של הבעש"ט היתה לעורר את עצם הנשמה שבכל אחד מישראל⁵⁰.

והמשל לזה — מאדם שנתעלף רח"ל בהתעלפות חזקה, ואי אפשר לעוררו ע"י רפואות כו', אזי העצה היא לקרותו בשמו, כי, ידוע⁵¹ שהשם מעורר את עצם הנשמה, ולכן, גם כאשר הגילויים והכחות של הנשמה הם בהתעלמות, הנה ע"י הקריאה בשם חוזר ונמשך עצם הנשמה ומתקשר עם הגוף.

וכן הוא בענין ירידת נשמת הבעש"ט לעלמא דין⁵²: לאחר הגזירות ושמדות שהיו בשנת ת"ח, ל"ע, היו בני" במצב של יאוש כו', כמו התעלפות רח"ל. ובאותה תקופה, בשנת נח"ת — שסימנה חת"ן, מלשון נחות דרגא, ונח"ת, שנעשה נחת רוח למעלה כו' — ירדה לעולם נשמת הבעש"ט שעל ידה חזר ונתקשר כאו"א מישראל (מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציץ" ו"שואב מימין") עם עצם הנשמה שזהו העצם דלמעלה.

וענין זה מרומז בשמו הקדוש של הבעש"ט — שנקרא (לא בשם "יעקב" או "ישורון", אלא) באותו שם שבו נקרא אפילו החוטא —

(46) איוב כ, טו. וראה תו"א תולדות כ, ג. וישלח כו, א. ובכ"מ.

(47) פ"ד ה"ג.

(48) שה"ש ה, א. ובשהש"ר עה"פ.

(49) ראה רד"ה באתי לגני הישי"ת (סה"מ

תשי"ע ע' 111).

(50) ראה בארוכה לקו"ש ח"ב ע' 472. תו"מ חט"ז ע' 228.

(51) ראה אור תורה — להרב המגיד — ס"פ בראשית.

(52) ראה שיחת (בעל ההילולא) מכ' כסלו תרצ"ג (לקו"ד ח"א לא, א ואילך).

"אע"פ שחטא ישראל הוא", שם העצם שהוא בשלימות אצל כאו"א מישראל.

ועצמיות ענינו של הבעש"ט, לעורר את העצם⁵³, עצם הנשמה שבכאו"א — מתבטאת בכללות תורת הבעש"ט (תורת החסידות) — כי היא מבארת ומסכרת גודל מעלת נשמות ישראל, שהם חלק אלקה ממעל ממש⁵⁴.

וזהו גם יסוד התורה והוראה של הבעש"ט (שנמסרה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר)⁵⁵ שהפשיטות של אנשים פשוטים מקשרת אותם עם פשיטות העצמות, שפשיטות זו ישנה אצל כאו"א מישראל, אפילו אצל אנשים פשוטים, והיא מקשרת את העצם למטה עם העצם למעלה.

ט. ועד"ז בנוגע לתורת הבעש"ט הנ"ל בענין "דין וחשבון" — שעם היותה תורה שלמה בפני עצמה בנוגע לאופן ההנהגה עם יהודי, מתבטא וניכר בה גם ה"עצמיות", עצם התפקיד והענין של הבעש"ט:

לכאורה אינו מובן: מהו הצורך למצוא הזדמנות שבה יפסוק האדם את ה"דין" בנוגע לזולתו, ועפ"ז יעשו עמו "חשבון" גם בנוגע אליו, כמעשה נתן ודוד⁵⁶ — הרי הקב"ה יודע שהמשפט שלו הוא "משפט צדק", ומהו הצורך בפסק-דין של האדם?

אך הענין הוא — שזוהי תוצאה מובנת מצד התורה הכללית שהיא כללות ועצם ענינו של הבעש"ט שמציאותו של יהודי (מקטן ועד גדול בגשמיות ומקטן ועד גדול ברוחניות) היא עצמותו של הקב"ה כפי שנמצא כאן למטה... וכאמור, שהפשיטות של אנשים פשוטים מגעת בפשיטות העצמות, אשר, שם אין לאף א' שליטה וממשלה, ומי יאמר לו מה תעשה⁵⁷, שהרי הוא כל יכול, ולכן, אין שום דבר (אפילו מלאכים הכי עליונים) שיכול להיות שולט ומושל על יהודי, כביכול, כמו שאף א' לא יכול להיות שולט ומושל על הקב"ה!

וכיון שכן, הרי אין שום כח שיכול לשפוט יהודי... — כל זמן שהוא בעצמו אינו פוסק את הדין!

כלומר: גם כאשר יש צורך להעביר את ה"בוץ" ("די בלאטע")

54 ראה הערות הצמח צדק לחניא רפ"ב.
55 ראה כתר שם טוב בהוספות סקנ"ה ואילך. וש"נ.
56 כנ"ל הערה 3.
57 ע"פ איוב ט, יב.

53 בזה יש להסביר, בדרך אפשר, פתגם רבנו הזקן "שהה"מ נ"ע הי' יכול להמשיך יראה עילאה בתינוק בן יומו כו' והבעש"ט נ"ע הי' יכול להמשיך גם בדומם כו'" (כתר שם טוב בהוספות שם"ח. וש"נ).

שנדבק על יהודי, ע"ד מ"ש⁵⁸ "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" — אין עצה אחרת שיהודי יניח לרחוץ אותו ("ער זאָל זיך לאָזן אָפּוואַשן") אלא עי"ז ששיגו את "הסכמתו" שהוא בעצמו פסק את דינו; הוא בעצמו — יש לו כח על עצמו, להיותו כביכול "כל יכול"; אבל לולי זאת, לא יכול אף א' לפסוק דין על יהודי!

י. וזהו גם תוכן ההוראה ש"אתה עתיד ליתן דין וחשבון" — דלכאורה, למאי נפק"מ לידע אופן ההנהגה עם האדם קודם שמגיע זמן ה"דין וחשבון", הלא די' בשעתה? אך הענין הוא, שיש צורך והכרח בהבהרה ("באָוואַרעניש") זו:

כאשר מגלים ומפרסמים שנפש האלקית שנמצאת אצל היהודי בהיותו כאן למטה מעשרה טפחים היא "חלק אלקה ממעל ממש", והחלק כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו — עלול מישהו לטעון שיכול הוא להתנהג כפי שעולה ברוחו, ובסופו של דבר יאמר שאינו מסכים על העונש!...

ולכן צריכים להבהיר ולומר לו, שכבר ימצאו דרך שהוא בעצמו יפסוק את הדין בנוגע להזולת, וזו תהי' אחיזה שיוכלו לעשות עמו את החשבון, מבלי הבט על כך שהוא "כל יכול".

כלומר: כיון ש"אתה עתיד ליתן דין" (לפסוק את הדין בנוגע להזולת) — עליך להיות זהיר ולידע כיצד נראה ה"חשבון" שלך (בבית-דין של מעלה, ש"כל מעשיך בספר נכתבים"⁵⁹), שבסופו של דבר יהי' נוגע אליך, לפי שפסקת בעצמך את הדין!

יא. וכן הוא בנוגע לכללות ההוראות והתורות של הבעש"ט — שמוצאם מהענין העצמי שכל יהודי הוא "ישראל", כמבואר בחסידות⁶⁰ הרמז בתיבת "ישראל" אותיות "לי ראש"⁶¹, ראשו של הקב"ה כביכול, שהראש הוא מלך על כל האברים, וכמו כן יהודי הוא מושל ושולט בעליונים ובתחתונים.

אלא שצריך לידע שזהו מצד ה"עצם" שלו, שהוא חלק מהעצם האמיתי (ע"ד לשון הרמב"ם⁶² "כל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמתת

61) נסמן בתו"מ סה"מ תשרי ע' לד הערה

.68

62) ריש ה' יסוה"ת.

58) זכרי' יג, ב.

59) אבות רפ"ב.

60) ראה לקו"ת שלח מת, ב ואילך.

ובכ"מ.

המצאור", אלא שאצל יהודי ענין זה הוא בגלוי, וחודר בכל מציאותו, עד למחשבה דיבור ומעשה שלו).

ואז ממלא הוא את תפקידו — מילוי רצונו של הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים — בידעו ששום דבר לא יכול למנוע בעדו, כיון שהוא המושל והשולט על כל הענינים המעכבים על תומ"צ, כשם שהקב"ה מושל ושולט עליהם.

עליו רק לקבל החלטה חזקה שהולך עם ה"עצם" שלו למלא את רצונו של הקב"ה, ואז, גם אם ישנו ים — נבקע הים והוא הולך בחרכה, כמסופר בפרשת השבוע⁶³ אודות קריעת ים סוף, ועד כדי כך, שאע"פ שבשעת מעשה ה' גם זה שנשא את פסל מיכה⁶⁴, מ"מ, כיון שגם אצלו ה' בגלוי ענין המסירת-נפש, ה' בכחו לבקוע את הים!

וכשם שמקריעת ים סוף באו לקבלת התורה, שעז"נ⁶⁵ "תעבדון את האלקים על ההר הזה" — כך גם בנוגע לבקיעת כל ההעלמות וההסתרים (ע"י ההחלטה מצד ה"עצם" שבישראל שמוכרח הוא לילך ולמלא את שליחותו של הקב"ה בעניני התורה ומצוותיה), שע"ז באים להיעוד⁶⁶ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

יב. ע"פ האמור לעיל מובן גם המענה (שניתן בתורת הבעש"ט עצמה) על השאלה, איך יתכן שדוקא באותם דורות שבהם ה' מצב של יאוש כו', ועד שהביא לירידה בעניני תומ"צ, הנה דוקא אז נתגלו רזין דרזין דאורייתא (בתורת החסידות), ובאופן שהגיעו (ע"י סיפורי דברים ע"ד עניני מופתים (ע"י הבעש"ט)) עד לאנשים פשוטים, פשוטים כפשוטים? — כי דוקא היא הנותנת, שע"ז יכולים לעורר את עצם הנשמה בכאו"א מישראל.

וכידוע המשל⁶⁷ של אדמו"ר הזקן — שהתגלות רזין דרזין דאורייתא בדור אָנוש וחלוש ביותר דוקא, היא, כדי להציל את בני — ממלך שחלה בנו עד כדי סכנה, וצוה המלך לשחוק את האבן היקרה שבה תלוי כל חשיבות כתר המלכות, ולשפוך תרופה זו על שפתותיו

66 מיכה ז, טו.

67 "התמים" ח"ב ע' מט. ולאח"ז באג"ק

אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' שכו ואילך. ועוד.

63 בשלח יד, טו ואילך.

64 ראה שמו"ר רפכ"ד. וש"נ.

65 שמות ג, יב.

של בן המלך, מלמעלה ומסביב כו', עד שסוף-סוף תכנס טיפה אחת בתוככי בן המלך, ותצילהו ממות לחיים.

ומזה גופא מובן שאי אפשר להשאיר את התרופה לעמוד על השולחן מבלי להשתמש בה — שהרי אז נמצא שהאבן היקרה שבכתר המלכות שחקו וביטלו אותה, ולאידך גיסא, לא מקיימים את רצון וכוונת המלך בשחיקת האבן היקרה שבכתר המלכות, לנסות לרפא ולהציל את בנו ממות לחיים ממש!

יג. והענין בזה:

ידוע מאמר הבעש"ט⁶⁸ שאהבת הקב"ה לכאו"א מישראל היא שלא בערך יותר מאשר אהבת הורים זקנים לבנם יחידים שנולד להם לעת זקנתם.

ובפרטיות יותר:

כיון שמדובר אודות בן קטן שנולד זה עתה, הרי לא שייך שהאהבה אליו תהי' מצד עניני גילויים, התגלות הכחות שלו כו', אלא האהבה היא אהבה עצמית.

ועוד זאת, שאהבה זו היא לבן יחיד, היינו, שאין להורים למי ליתן את כל עניניהם מלבד לבנם יחידים!

וכך היא אהבת הקב"ה לכל יהודי ביחוד — אהבה עצמית, ובאופן כזה שכל מה שהקב"ה רוצה ליתן, אין לו כביכול למי ליתן מלבד ליהודי זה, ולכן מתמקם ("ער פאָרלייגט זיך") עליו.

ומצד גודל אהבת הקב"ה לבנ"י, הנה כדי להציל אותם, נותן הקב"ה את התרופה באמצעות האבן היקרה שבכתר המלך, שזוהו"ע רזין דרזין דאורייתא, שעד אז היו בהעלם, ודוקא בדורותינו אלה, מהבעש"ט ואילך, הולכים ומתגלים לכל בני ועד לאופן ד"יפוצו מעינותיך חוצה"⁶⁹, כיון שזוהי התרופה היחידה להצלתם.

וענין זה שייך לכאו"א מישראל — עליו נאמר⁷⁰ "לא ידח ממנו נדח", ולא רק בנוגע לנשמתו בלבד, אלא כפי שהיא מלובשת בגופו (כמובן מתורת הבעש"ט⁷¹ בפירוש הכתוב⁷² "עזוב תעזוב עמו", שהעבודה

(68) ראה כתר שם טוב בהוספות סקס"ז. (70) ע"פ שמואל-ב יד, יד. וראה תניא ופ"ט. ה"ל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג.

(69) משלי ה, טז. וראה תענית ז, א ושל"נ (נעתק ב"היום יום" כח שבט).

(72) משפטים כג, ה.

צריכה להיות יחד עם הגוף ונפש הבהמית, ודוקא עי"ז מתמלא רצונו של הקב"ה) — שלכן התמסר הבעש"ט והתעסק אפילו עם אנשים פשוטים ביותר, ולא רק "פשוטים" מצד החסרון ב"עשה טוב", אלא אפילו כאלו שהיו מושקעים רח"ל בעומק רע (אע"פ שהזהיר שלא כל אחד שייך לבירור והתעסקות עם כאלה שמושקעים בעומק כו' ("ליגן טיף"), כיון שלפעמים עלול לקרות שהלה יוריד אותו אליו למטה...).

ונקודת הענין — שע"י התורות וההוראות של הבעש"ט [שתכליתם להביא שינוי בהנהגה במעשה בפועל, שהרי תורת הבעש"ט היא חלק מתורת משה, עלי' אמרו⁷³ "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", כיון שדוקא ע"י המעשה נשלם רצונו ית' להיות לו דירה בתחתונים] נמשך ומתגלה עצמותו ית', סתים דקוב"ה, ע"י סתים דאורייתא, בסתים (העצמיות) דישראל (כדאיתא בזהר⁷⁴), והסתים דישראל מתקשר (ע"י השם "ישראל", כנ"ל (ס"ח) בהמשל דקריאת השם) עם הגליא דישראל, לעשותו סוף-סוף בעלי-תשובה בפועל, לא רק במחשבה ודיבור, אלא גם במעשה בפועל.

יד. והצינור והכלי על זה — שניתן גם ע"י הבעש"ט — הוא ע"י אהבת ישראל, וגם ענין זה הוא חלק ותוצאה מכללות תורתו ועצם תפקידו ושליחותו של הבעש"ט לגלות את עצם הנשמה בכאו"א מישראל:

אדמו"ר הזקן מבאר בפרק "לב" דספר התניא, ש"כולן מתאימות ואב א' לכולנה" — שכן הוא אפילו בנוגע לנשמה כמו שהיא מלובשת בגוף, ועאכו"כ בנוגע לעצם הנשמה, שהיא חלק מן העצם, הקשור עם כל העצם, הרי בודאי שאי אפשר לחלק בין חלק אחד מן העצם עם חלק שני מן העצם.

וכיון שכן, הרי מובן וגם פשוט, שאם ישנה האהבה לעצמו בידעו נגעי לבבו, הרי עאכו"כ שצריכה להיות האהבה לעצם הנפש של חברו, שצריך לעוררו ע"י תורת הבעש"ט!

אלא מאי, אצל חברו ישנם ענינים שבאים מצד המחשבה דיבור ומעשה שעדיין אינם כדבעי למהוי, ועד שיכול להיות גם באופן בלתי-טוב בתכלית — הרי מבואר בתניא ש"אף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו .. צריך למשכן בחבלי עבותות אהבה וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה'", וממשיך ומוסיף: "והן לא לא הפסיד שכר מצות אהבת ריעים".

(74) ח"ג עג, א.

(73) קידושין מ, ב. וש"נ.

והאמת היא, שכאשר נגשים ליהודי באופן של "ואהבת לרעך כמוך"⁷⁵, עם אהבת עצמו של עצם הנשמה שלו לעצם הנשמה של חברו, אזי נקלטת אצלו הדפיקה ("דערקלאַפּט מען זיך צו אים") – כלשון הכתוב⁷⁶ "דופק פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי" – ופועלת אצלו שהסתיים הנשמה יתחיל לדחוק ("דורכשפּאַרן") ולפרוץ (באופן של "יפוצו") החוצה, במחשבה דיבור ומעשה, ו"לאט לאט אגרשנו"⁷⁷, עד שעושהו בעל-תשובה במעשה בפועל, ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור.

טו. ובענין זה הולך וניתוסף מדור לדור – כציווי רבותינו נשיאינו עד כדי מסירת-נפש, שמדור לדור צריכים להוסיף עוד יותר בהפצת תורת הבעש"ט, שזוהי תורת החסידות, וככל שמתקרבים לביאת המשיח צריך להיות יותר הענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה", כפי שהודיע הבעש"ט באגרת הקודש הידועה⁷⁸ שביאת המשיח תלוי בהפצת המעינות חוצה⁷⁹.

ובפשטות:

אין ספק אצל כל מי שמאמין בביאת המשיח, שביום זה עומדים אנו בקירוב לביאת המשיח ביום אחד יותר מאשר אתמול, ביומיים יותר מאשר לפני יומיים, ובשלשה ימים יותר מאשר לפני שלשה ימים.

וכיון שהבעש"ט הודיע שע"י הפצת המעינות חוצה מתקרבים לביאת המשיח – הרי מובן שביום זה צ"ל הפצת המעינות חוצה יותר מאשר אתמול ושלשום, ומוסיף והולך בכל יום ויום.

כאשר הבעש"ט אמר זאת, בודאי ראה כיצד יראה העולם בדור שלאחריו, שני דורות לאחריו, ושבעה דורות לאחריו, עד לדרא דמלכא משיחא, ושיער את מעמדם ומצבם של בני"י שיהיו אז; ופסק פס"ד גמור ומוחלט שהעצה היא – להפיץ את תורת הבעש"ט עד שתגיע גם ב"חוצה", וההפצה תהי' (היום לא פחות מאשר אתמול, ואדרבה) באופן ד"מעלין בקודש"¹⁵.

ועוד זאת, שכאשר נמצאים בקירוב זמן לביאת המשיח, שאז צריך

(75) קדושים יט, יח.

(76) שה"ש ה, ב.

(77) ע"פ משפטים כג, ל.

(78) נדפסה בכתר שם טוב בתחילתו.

ובכ"מ.

(79) ומובן ג"כ מדברי משה רבנו רעיא

מהימנא – גואל ראשון וגואל אחרון (זח"ג

קכד, ב): בגין דעתידין ישראל למטעם

מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזוהר יפקון בי

מן גלותא ברחמי' (וראה לקו"ש ח"ג ע' 873

הערה 7).

להיות קיבוץ כל ניצוצות הקדושה בכל מקום שהם — הרי בודאי נקל יותר להגיע ("דערקלאַפן זיך") ליהודי, לעצם ופנימיות נפשו.

וזה ה' כללות ענינו של בעל ההילולא⁸⁰ — להפיץ תורת החסידות בכל מקום שהוא, ולא רק באותיות של רוזין דרוזין, אלא גם לפרש ולתרגם את הדברים בסגנון של סיפורי מעשיות, וכמו כן לפרש ולתרגם ב"זשאַרגאַן", ועד להפירוש ותרגום בלשון כל מדינה ומדינה שבה נמצאים יהודים — כדי שגם אליהם יגיע האבן טוב שבכתר המלכות, ויעורר את עצם נשמתם.

טז. ועוד ענין בזה — שמצד הענין דאהבת ישראל, נעשית התחלת הפעולה באופן שמספרים ליהודי תיכף ומיד גודל ותוקף העשירות שברשותו, כך, שלא יניח להתפתות ("ער זאָל זיך ניט לאַזן פאַרפירן") מ"כוס של זכוכית" בשעה שיכול להשיג "אבנים טובות ומרגליות".

ובהקדם תורת הבעש"ט⁸¹ על הפסוק⁸² "תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו", "ע"פ משל שהכריז המלך .. כל מי שיבקש דבר מן המלך ימלאו לו בקשתו, ויש מי שביקש שררה וכבוד, ויש שביקש עושר .. והי' שם חכם א' שאמר ששאלתו ומבוקשו שידבר המלך בעצמו עמו וכו'".

והענין בזה:

כאשר באים אל המלך, אזי הסדר הוא שמגיעים תחילה לעיר הבירה, ואח"כ באים להמקום ששם נמצא בית והיכל המלך (ע"ד הר הבית), ושם גופא צריכים לעבור כו"כ חדרים, עד שמגיעים להקיתון, החדר שבו נמצא המלך עצמו.

והנה, כאשר מגיעים לעיר המלך אזי רואים דברים יקרים שלא רואים אותם בערי השדה, ועאכו"כ במדבר, וכיון שכן, הרי הבא אל עיר המלך עלול "להשתכר" מהדברים היקרים שבעיר המלך, ולהשאר מבחזן להיכל המלך; ורק מי שיש לו כח המעצור, ויודע מה ממתין עבורו — אינו מתפתה מהדברים הטובים והיקרים שבעיר המלך, אלא ממשיך לילך ולהגיע להיכל המלך.

ובבואו להיכל המלך — הרי כיון ששם ישנם דברים יקרים וקדושים שלא בערך גם לגבי עיר המלך, אזי יש צורך בהוראה והתחזקות

(80) ראה גם ת"מ ח"ט ריש ע' 307 יו"ד שבט דאשתקד בסופה (תו"מ חכ"ה ע' וש"נ. (54). וש"נ.

(81) כתר שם טוב סצ"ז. וראה גם שיחת (82) תהלים קב, א.

יתירה שלא להסתפק בהם ולעצור מהילוכו, אלא להמשיך לילך הלאה עד להקיתון שבו נמצא המלך בעצמו.

וענין זה צריכים להבהיר אפילו אצל מי שהוא קדוש וטהור – מצד הענינים הקדושים והטהורים שישנם גם מחוץ להקיתון שבו יושב המלך.

וזהו המעלה ד"תפלה לעני" – שבקשתו⁸⁵ היא שרצונו... "לפני הוי' ישפוך שיחו": הוא מוותר ומוחל על כל הדברים הטובים, שהם דברים טובים באמת, אלא שעדיין אין זה עצמות המלך; בקשתו מהמלך היא דבר אחד... – שיוכל לשפוך שיחו לפני המלך בעצמו!

אצל מי עלול יותר להיות ענין זה (שלא להתעכב ולעצור לפני שמגיע אל המלך עצמו) – אצל "עני" דוקא:

מצד המרירות שלו, על היותו "בארץ צי" ועיף בלי מים"⁸⁴ (ככל הפירושים שבזה) – נעשה אצלו העדר התאוה, אפילו תאוה דקדושה, ואינו רוצה אלא דבר אחד – להתאחד ("ווערן אין זאך") עם אמתת המציאות, שזהו"ע "לפני הוי'", למעלה משם הוי'⁸⁵, הי' הוה ויהי' כאחד⁸⁶.

יז. וגם ענין זה הוא נקודה ותוצאה מכללות תורתו וענינו של הבעש"ט לעורר את עצם הנשמה:

בנוגע לקבלת וקליטת הדברים הטובים שנמצאים ב"עיר המלך", ישנו מי שמצד עבודתו עד עתה (אתמול או היום בבוקר) נמצא במעמד ומצב שלא יסתפק בכך וימשיך הלאה; אבל כשיגיע ל"היכל המלך" – יסתנוור וישתכר ויתבטל מצד הקדושה והרוחניות שניתוספה אצלו בעלותו לעולם נעלה יותר, ולכן, צריכים לילך עמו מחדר לחדר, ולומר לו: שמע, עליך לזכור מהי התכלית שלך – "לפני הוי'!"

צועקת נפשו: "געוואַלד"! – רואה הוא ענינים יקרים כל כך, וא"כ, למה לו לרוץ הלאה?! הוא לא צריך מצב יותר טוב מכמו בעולם האצילות, ולשם מה צריך הוא לילך לעולמות האין-סוף?!...!

ועל זה אומרים לו: לגדולה מזה נוצרת!

אילו היית מלאך, חיות הקודש, שרפים ואופנים – הי' מספיק עבורך עשי' רוחנית, יצירה, בריאה, אצילות, עולמות האין-סוף;

(85) ראה לקו"ת אחרי כו, סע"ג. ובכ"מ.

(86) זח"ג רנו, סע"ב. פרס ש"א פ"ט.

תניא שעהייה"א פ"ז.

(83) כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר בקול

חנוק מבכי (המו"ק).

(84) תהלים סג, ב.

אבל כיון שהנך "חלק אלקה ממעל ממש", חלק שקשור עם העצם — כדברי הבעש"ט שנתבארו בחסידות בארוכה — איזה מקום תופסים אצלך כל הענינים שישנם בכל העולמות, אפילו העולמות היותר נעלים, בשעה שחסר העיקר — "לפני הוי' ישפוך שיחו"!!!

וכאשר הוא זוכר זאת, ואוחז-מחזיק ("האָלט זיך") בעצם הנשמה שלו — אזי מגיע הוא "לפני הוי'", ובדרך ממילא יש לו לאח"ז גם את כל סדר ההשתלשלות, באופן ד"ותגזור אומר ויקם לך"⁸⁷, שמעמיד את כל הבנין של כל העולמות.

יח. ועאכו"כ שענין זה נמשך ופועל גם בהענינים דלמטה:

כאשר בא היצה"ר ומתחיל לדמיין לו את הטובה שיוכל להשיג בעניני עוה"ז, אם יוותר על דקדוק קל של דברי סופרים, או לפעמים על דבר חמור יותר, דרבנן או אפילו דאורייתא, שעי"ז תהי' לו עשירות, בראש השולחן יושיבוהו ויכבדוהו בתואר חשוב, ויהיו לו תאוה, כבוד, ממון, אשה ובנים, וכל הענינים שיכולים להיות בעולם —

אזי לא צריכים להתווכח עמו ולהסביר לו שאלה דברים מרים, אלא יכולים לגשת אליו מתוך אהבת ישראל ולומר לו:

שמע, יש ביכלתך להשיג כמה פעמים ככה! נותנים לך כוס קטנה מזכוכית, בה בשעה שיכול אתה להשיג אבנים טובות ומרגליות, לא רק אבן אחת, אלא אלף אלפים וריבוא רבבות, ויכול אתה להשיג את כל הענינים באופן של בלי גבול, וא"כ, הרי רחמנות על הגוף ונפש הבהמית שלך, שתסתפק בפרוטה של נחושת, בה בשעה שיכול להיות לך כל טוב, אפילו כל טוב גשמי!

וכאשר לא מתעייפים ומדברים עמו בדברים היוצאים מן הלב⁸⁸ — הרי סוף-כל-סוף מעוררים אותו.

יט. וזהו המוסר-השכל המבואר בחסידות — שאין צורך בוויכוחים, אלא יכולים לפעול על יהודי מתוך אהבת ישראל:

אם יכולים לפעול עליו בדרך של "לשמה" — בודאי טוב, ואם ח"ו לא יכולים, לפי שעה עכ"פ — צריכים להסביר לו שביכלתו להשיג את כל הענינים, כל טוב גשמי, כמה פעמים ככה: רצונך בכסף — שיהי' כסף, רצונך בכבוד — שיהי' כבוד, אבל ביכלתך להשיג את כל הענינים

88) ראה ס' הישר לר"ת שי"ג. הובא בשל"ה סט, א.

87) איוב כב, כח.

כמה פעמים ככה; עליך רק לעמוד בנסיון שלא ירמו אותך עם כוסית זכוכית, או כלי חימר שהוא רק כמראה זהב, ולא זהב — שהרי "לא נברא זהב אלא בשביל בית המקדש"⁸⁹, ואז יהי' לך גם זהב כפשוטו; ועד"ז לא להתפתות שיעשו אותך "ראש" לכמה טפשים, בה בשעה שהנך יכול להיות "ראש" לכו"כ חכמים; לא להסתפק בפרוטה, אלא להשיג אלף אלפים וריבוא רבבות דנרי זהב!

אלא מאי, הקושיא היא שפועלים זאת באופן ד"שלא לשמה" — הרי כולי האי ואולי:

אדמו"ר הזקן כותב בהלכות תלמוד תורה⁹⁰ ש"הא דאין מלמדין לתלמיד שאינו הגון י"ל דהרב אין צריך להכניס את עצמו לבית הספק . . וגם הרב י"ל דצריך להכניס את עצמו לבית הספק אם אי אפשר בענין אחר כו"⁹¹, "אבל הוא עצמו — התלמיד — חייב להכניס את עצמו כו", וצריך לעסוק בתורה אפילו שלא לשמה, כי מתוך שלא לשמה יוכל לבוא לידי לשמה, שהמאור שבה מחזירו למוטב⁹².

והענין בזה — שגם ב"שלא לשמה" של יהודי ישנו ה"תוך", הפנימיות שבדבר⁹³,

— כמדובר לעיל (ס"ז) שבכל ענין של יהודי ישנו התוקף שבו, ולכן, דוקא עניניו של יהודי — ש"בבואה דבבואה אית לי"⁹⁴ — יכולים לגעת ("אָנרירן") עד לקדש הקדשים, הן לטוב והן למוטב —

ו"תוך" זה מעורר ומביא אותו למעמד ומצב ד"לשמה", ועד (שהרי גם הענין ד"לשמה" אינו מספיק עדיין) שמביא אותו למעמד ומצב ד"לפני הוי' ישפוך שיחו".

ועד שפועלים על כאו"א מישראל להיות במעמד ומצב ד"צבאות הוי", שעמהם יקויים בקרוב היעוד⁹⁵ "הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם", ע"י משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "רחמנא דעני לעניי".]

* * *

ב. דובר לעיל (ס"ח) שענינה של תורת הבעש"ט לעורר את

89) ראה ב"ר פט"ז, ב. שמו"ר רפ"ה.

90) פ"ד ה"ג בקו"א.

91) ראה גם שם הי"ז.

92) ראה ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז.

93) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 50 ואילך.

94) ראה יבמות קכב, א. וש"נ. לקו"ת

תצא לו, ג ואילך. ובכ"מ.

95) בא יב, נא.

ה"ישראל" שבכאור"א, עצם הנשמה, כמשל הקריאה בשם בעת התעלפות חזקה, כאשר כל הכחות הגלויים הם בהתעלמות, שאז זקוקים לעורר את עצם הנשמה.

ומובן, שהתכלית בהתעוררות מהמצב של התעלפות היא — שעצם הנשמה תהי' בתקפה לא רק במקומה,

— "לפני הוי'", כפי ש"כל נשמתא ונשמתא קיימא בדיוקנאה קמי מלכא קדישא"⁹⁶, או כפי שהיא "תחת כסא הכבוד"⁹⁷, או למטה מזה, ב"אוצר ששמו גוף"⁹⁷, או אפילו כפי שהיא במוח שבראש שבו שורה כללות החיות שבאדם⁹⁸ —

אלא שתומשך בכל רמ"ח אברים ושס"ה גידים שיתחילו לפעול פעולתם, כולל גם האבר היותר אחרון, שהוא הרגל, ועד להעקב שברגל, שנקרא באבות דר"נ⁹⁹ בשם "מלאך המות שבאדם", להיותו מקום שאין בו חיות — שגם הוא יהי' חלק מאדם שלם חי.

ודוגמתו בנוגע לתורת הבעש"ט — שצריכה להגיע לא רק ל"ראשיכם שבטיכם", שהם בדוגמת הראש והלב שב"קומה שלימה"¹⁰⁰ דבנ"י, אלא יש צורך שתגיע גם ל"חוטב עציך ושואב מימין"¹⁰¹, שהם בדוגמת העקב שברגל, ועד להעקב בקומה שלימה דכללות הדורות — עקבתא דמשיחא (ככל הסימנים שנימנו במשנה וברייתא¹⁰²), שכן, התכלית בהתעוררות עצם הנשמה היא שתגיע גם לבחי' העקביים, ולפעול שיהיו חלק מהקומה שלימה דאדם השלם, שאינו יכול להיות שלם ללא העקב שברגל, ולא עוד אלא שגם העקב צריך להיות בשלימותו (שלימות של עקב, שאינה דומה להשלימות של הראש או הלב).

וזהו תוכן דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שמבאר בארוכה¹⁰³ מעלת הרגל על הראש, ומביא דוגמא מהחלק היותר תחתון, העקב שברגל, שנקל יותר להכניס למים רותחים את העקב שברגל, ודוגמתו בנמשל, שאפילו קל

96 ראה סה"מ תשי"א ע' 11. וש"נ.

97 ראה ע"ז ה, א ובפרש"י. וש"נ.

98 ראה תניא פנ"א.

99 ספל"א. וראה נזיר נא, א.

100 ראה לקו"ת ר"פ נצבים. ובכ"מ.

101 שהם הכנענים שבאו להתגייר בימי

משה כדרך שבאו גבעונים בימי יהושע, ונתנם

משה חוטבי עצים ושואבי מים (פרש"י נצבים

כט, יו"ד). — ולהעיר, שאף שיש סברא שלא

היו יכולים לבוא בקהל (ראה גו"א כאן. טושו"ע

אה"ע רס"ד, ובנ"כ), מ"מ, נימנו בין העשרה

סוגים שבבנ"י, בדוגמת "נתיני" שנימנו

ב"עשרה יוחסין" שבמסכת קידושין (רפ"ד),

שרומות על הקידושין דבנ"י עם הקב"ה.

102 סוף מס' סוטה.

103 ראה סה"מ תרפ"ד ע' רצ ואילך.

תרפ"ה ע' רנח ואילך. תש"ט ע' 119 ואילך.

ועוד.

שבקלים עומד בנסיון שלא לבוא לענין של כפירה ח"ו, שכן, אע"פ שכל זמן שלא בא לידי נסיון עומד הוא במצב הפכי, מ"מ, כשבא לידי נסיון עומד הוא בהנסיון (אם רק מסבירים לו שזהו"ע של כפירה), ועי"ז נעשה "עקב" כזה שמשלים את הראש שבקומה שלימה דבנ"י.

ונמצא, שיש כאן שני ענינים הפכיים: מצד עצמו הרי זה "עקב", היינו, דבר שאין בו חיות לגמרי, ואעפ"כ, ביכלתו להתהפך מן הקצה אל הקצה, שכן, כאשר מתקשר עם כל הגוף, הנה לא זו בלבד שנעשית שלימותו בתור עקב, אלא עוד זאת, שמשלים ענין שאין אפילו בהראש, שבענין זה זקוק הראש להעקב, ועד שלפעמים משלים העקב ומתקן חולי שבראש, כמובא בחסידות¹⁰⁰ המשל מחולי שבראש רח"ל שמרפאים אותו עי"ז שנותנים תרופה בעקב שברגל.

כא. ועפ"ז מובן שגודל ההשתדלות בהפצת המעיינות חוצה — נוגע גם לעבודת עצמו בתומ"צ:

ההשתדלות בהפצת המעיינות חוצה היא לא רק עשיית טובה להזולת, ולא רק מילוי ציווי של הקב"ה, אלא בה תלוי גם ענינו ומצבו של המשתדל¹⁰⁴, וזהו ענין שנוגע להשלימות שלו — אם הוא בדרגה כזו שענין שנוגע לו "לוקח" אותו ("דערנעמט אים") יותר מאשר מילוי רצונו של הקב"ה... — שכדי שהוא יהי בהשלימות שלו, צריכה להיות גם השלימות של ה"עקב" דהקומה שלימה, שכן, אע"פ שמדובר אודות עקב, אשר, גם כאשר יגיע לתכלית השלימות לא יוכל להגיע לדרגה נעלית יותר מאשר דרגת ה"עקב" בלבד, מ"מ, בהשלימות שלו תלוי שלימות כל הקומה.

ומזה מובן עד כמה נוגע להשתדל ולפעול בנוגע לאלה שהם בבחי' עקביים, וברור הדבר שאם רק ישתדלו, יצליחו להעמיד את העקביים דעקבתא דמשיחא באופן הראוי — כיון שזהו ענין שנוגע לשלימות כל קומת בני, כדאייתא בזהר¹⁰⁵ (ומבואר בארוכה בספרי קבלה¹⁰⁶) שלא יכולה להיות היציאה מהגלות "עד דמאטו רגלין ברגלין", והרי לא יתכן שתהי' "שכינתא בגלותא"¹⁰⁷, ובנ"י בגלותא, וכך ימשך הדבר ("עס זאָל זיך אַזוי ציעהן")...

וזהו כלל בעבודת הבירורים שאי-אפשר לפעול ענין של בירור עי"

104) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות אהבת

106) ראה מק"מ לוהר שם.

107) זח"ג ד, ב. טו, סע"א. עה, סע"א.

ועוד.

105) (דרמ"צ כח, ב).

105) ח"ב רנח, א.

מי שיושב סגור במקומו; זהו סדר עבודה עבור יחידי סגולה¹⁰⁸; אלא בהכרח שתהי' איזו שייכות עם הדבר המתברר — וכאמור (סי"ג) מתוך זהירות שהתחתון לא ימשיכנו למטה, אלא שהוא יעלה אותו למעלה, וסוכ"ס תהי' הפעולה בהצלחה — כאשר ילך על מנת לפעול, היינו, לא כדי לקצוף ("בייזערען זיך") על הזולת, אלא כדי להציל נפש מישראל.

כב. עפ"ז יש לבאר מ"ש אדמו"ר הזקן באגה¹⁰⁹ ק"ש"ה בעש"ט ז"ל הי' אומר דברי תורה בלשון אידיש ולא בלשון הקודש":
לכאורה אינו מובן: כיון שמדובר אודות "דברי תורה" — למה לא הי' הבעש"ט יכול לאומרם בלשון הקודש?

ובפרט שכתוצאה מאמירת דברי התורה בלשון אידיש נעשה ענין שלא כדבעי — כמ"ש אדמו"ר הזקן שכאשר העתיקו ורשמו את הדברים בלשון הקודש "לא ידעו לכוין הלשון על מתכונתו", "לא ידע לכוין הלשון בדקדוק", ועפ"ז גדולה יותר התמיהה שבדבר — שהרי היתה אפשרות לשמור כל זה ע"י אמירת דברי התורה מלכתחילה בלשון הקודש?!

והביאור בזה — שתפקידו של הבעש"ט כולל גם אמירת דברי תורה בלשון המדוברת ("זשארגאָן") דוקא, שזהו הלשון שבה "מדברים" הגוף ונפש הבהמית, ובסגנון פשוט המובן לאנשים פשוטים, כסיפור מעשה וכיו"ב, וליתן שם את האבן טוב שבכתר המלך.

ולמרות הסיכון שבדבר, מצד זה ש"לא ידעו לכוין הלשון על מתכונתו" — הרי הכל כדאי בשביל לפעול את הענין העיקרי, אמירת התורה בלשון שיבינו גם הפשוטים שבעם, ללא צורך בתרגום הדברים ע"י "המליץ בינותם"¹¹⁰, אלא באופן ישיר, מה"עצם" של הבעש"ט לה"עצם" של האיש פשוט, ע"י הממוצע המחבר שהיא היא תורת הבעש"ט.

כג. ואף שפעולה באופן כזה קשורה עם ענין של צער — הרי בליט ברירה עושים זאת באופן כזה.

ויש לקשר זה עם מ"ש בפרשת השבוע¹¹¹ "ויהי בשלח פרעה את העם", "ויהי" דייקא, ואמרו רז"ל¹¹² "כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער" — דלכאורה אינו מובן מהו הצער בשילוחם של בני"מ מצרים?

108 ראה תו"א בראשית ה, סע"ד ואילך. 111 ר"פ בשלח.
ובכ"מ. 112 מגילה י"ד, ב. וראה גם במדרשים

109 סכ"ה (קמא, א). שנעתקו בתורה שלימה עה"פ.

110 לשון הכתוב — מקץ מב, כג.

והביאור בזה — ע"פ מ"ש בהמשך הפרשה¹¹³ "ופרעה הקריב", ודרשו חז"ל¹¹⁴ ש"הקריב את ישראל לאבינו שבשמים", וזהו ענין הצער — שהוצרכו למלך קשה כפרעה בשביל לקרב לבן של ישראל. אמנם, כיון שלא היתה ברירה אחרת, נעשה הדבר בדרך זו, מבלי הבט על הצער, ומבלי הבט שזהו ענין שלא לשמה, שכן, הכל כדאי בשביל התכלית — לבוא להר סיני, לשמוע "אנכי הוי' אלקיך" ו"לא יהי' לך אלקים אחרים"¹¹⁵, ולקבל את כל התורה ועל ידיה את הקב"ה (שהרי "אנא נפשי כתבית יהבית"¹¹⁶).

ו"כימי צאתך מארץ מצרים"⁶⁶ כן הוא גם בגלות האחרון ובאחרית הגלות — שזהו מה שנתקיים ש"הקב"ה מעמיד להן מלך שגזירותיו קשות כהמן¹¹⁷, ובכ"ף הדמיון ("כהמן"), כיון שהי' באופן מבהיל יותר, רח"ל, אבל סוף-סוף קירב הדבר את לבם של ישראל, ועכשיו חסר רק לעוררם לנצל את ה"קול דודי דופק"⁷⁶ ויפתחו את כל הפתחים, כך שיומשך מעצם הנשמה למחשבה דיבור ומעשה, ועי"ז יקויים ה"אראנו נפלאות"⁶⁶, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

כד. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה באתי לגני.

* * *

כה. דובר פעם¹¹⁸ שאפילו הסיפורים של רבותינו נשיאינו, כיון שהם סיפרו את הדברים, בודאי יש בהם איזו הוראה, ובפרט סיפור שבו מדובר אודות ענין הקשור עם עסקנות ציבורית.

ובזה גופא — ישנם סיפורים שהיו מספרים ברבים, וסיפורים שסיפרו רק ביחידות (מלבד אלה שלא סיפרו, ובמילא לא יודעים אודותם). וישנו סיפור שבעל ההילולא סיפר על עצמו, ועד כמה שידוע לי, סיפר זה רק ביחידות¹¹⁹.

סיפור זה קשור עם עבודתו של בעל ההילולא בעסקנות ציבורית, עוד בימי ממשלת רוסי' הצארית.

(113) יד, יר"ד.

(117) סנהדרין צז, סע"ב.

(118) ראה גם שיחת יר"ד שבט דאשתקד

ס"ב; סכ"ה (תו"מ חכ"ה ס"ע 17; ריש ע' 37). וש"נ.

(119) ראה סה"ש תש"ו ע' 51. תש"ח ע'

177. וראה גם תו"מ ח"ב ע' 174 ואילך.

(114) מדרש לקח טוב עה"פ. וראה שמו"ר

פכ"א, ה. תנחומא שלח ח. פדרר"א פמ"ב. זח"ב מז, א.

(115) יתרו כ, ב"ג.

(116) שבת קה, א (לגירסת הע"י).

בעת ההיא הי' במשך כמה שנים ראש הממשלה צורר היהודים ושמר סטאליפין, שהצטיין בשנאתו ליהודים ובגזרותיו הקשות שהטיל עליהם. הכל ידעו שענינו להיות מיצר ומעיק בכל הזדמנות שבאה לידו. אמנם, מי שסטאליפין למד ממנו אופן ההנהגה בעניני המלוכה, העריצו, התחשב בדעתו והושפע ממנו — הי' השר (גענעראל) פאָביעדאָנאַסצעוו, אשר, אע"פ שגם הוא הי' רחוק מלהיות אוהב היהודים... מ"מ, להיותו אדוק באמונתם, החשיב את בעלי דת, ולהבדיל גם רבנים, והי' ידוע אצל העסקנים, שכאשר כלו כל הדרכים ולא יכולים לפעול אצל סטאליפין לביטול הגזירה, יש לנסות ולהפעיל השפעה באמצעות פאָביעדאָנאַסצעוו שסטאליפין התחשב בדעתו.

בעת ההיא תכנן סטאליפין לגזור גזירה חדשה, ונודע הדבר לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ע"י היהודים "שלו" בעיר הבירה פטרבורג, והתחילו לחפש עצות כיצד לקדם את פני הרעה. כאשר העסקנים בפטרבורג הודיעו שכבר ניסו את כל הדרכים הידועים להם והעומדים לרשותם להשפיע על סטאליפין והסביבה שלו, ופעולתם היתה ללא תועלת, כיון שעומד בעקשנות שמוכרח הוא להטיל את הגזירות — אזי, כפי שאירע כמה פעמים שלא היתה עצה אחרת, צוה כ"ק אדנ"ע לכ"ק מו"ח אדמו"ר שיתעסק בדבר.

כיון שלחפש עצה צריכים במקום הרע — נסע כ"ק מו"ח אדמו"ר לפטרבורג לטכס עצה ופעולה עם עסקני הכלל דשם, והוחלט להשתדל ע"י אמצעות השר פאָביעדאָנאַסצעוו.

אחרי השתדלות, הסכים השר פאָביעדאָנאַסצעוו לקבל לראיון את כ"ק מו"ח אדמו"ר, בגלל היחס המיוחד שרחש כלפי איש דת, רב ("ראַפּיין"), ובפרט מנהיג בדת — שכן, אף שמפני כמה טעמים הי' כ"ק מו"ח אדמו"ר רשום בתור "סוחר", הרי בבואו לפטרבורג בעת ההיא הגיע בתור "ראַפּיין".

[מאמר המוסגר :

בהזדמנות אחרת סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר ע"ד נסיעותיו יחד עם אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, לחוץ לארץ (למקום מרפא, וכיו"ב), שפעם הוצרך אדנ"ע לנסוע בתור "סוחר", ואז נסע עמו כ"ק מו"ח אדמו"ר בתור "רב". כאשר הגיעו לתחנת הגבול, התייחסו פקידי הגבול לנוסעים במחלקה הראשונה כדרך המנומסים, וחלקו כבוד מיוחד ל"רב" ולא ל"סוחר", כך, שכ"ק מו"ח אדמו"ר (ה"רב") נתכבד במקום ישיבה, והציעו לו סיגרי, ואילו אדנ"ע (ה"סוחר") נשאר לעמוד...

— כ"ק מו"ח אדמו"ר לא הי' מעשן סיגרי' בפני אדנ"ע, ובודאי שלא היתה מציאות כזו שכ"ק מו"ח אדמו"ר ישב, ואדנ"ע יעמוד. אבל במקרה זה לא הי' כ"ק מו"ח אדמו"ר יכול לסרב ולדחות את הכיבוד של פקידי הגבול, כיון שרצה לשאת חן בעיניהם: בנסיעותיו לחו"ל הי' מנהגו של כ"ק מו"ח אדמו"ר לרכוש ספרים יקרי המציאות, וכדי להעבירם על הגבול, הי' צורך להשתדל לישא חן בעיני פקידי המכס שעל הגבול, שלא יעכבו את הספרים יקרי המציאות. ובמילא, כאשר הפקיד כיבדו לישב והציע לו סיגרי', לא היתה לו ברירה אלא להתיישב ולעשן את הסיגרי'.

ובכן, בהזדמנות זו, "תפס אותו" אדנ"ע ("דאָ האָט ער אים געפאַקט")... וכ"ק מו"ח אדמו"ר תיאר את ההנאה של אדנ"ע בהסתכלו כיצד כ"ק מו"ח אדמו"ר יושב — (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בכת"שחוק): חצי יושב וחצי עומד — ומעשן סיגרי', ומביט על פקיד המכס לישא חן בעיניו...

ונחזור לעניננו — שכ"ק מו"ח אדמו"ר הגיע לפטרבורג בתור "ראַבין" על מנת להפגש עם השר פּאַביעדאָנאַסצעוּן].

אבל, הזמן היחידי שהסכים השר פּאַביעדאָנאַסצעוּן לקבוע לראיון הי' ביום ששי בלילה, ליל שבת, לאחר סעודת הערב ("וועטשערע"). — לאחר שבקושי הצליחו לפעול את קביעת הראיון, לא היתה ברירה אחרת אלא להפגש עמו בזמן שנקבע על ידו.

בעת ההיא דר השר פּאַביעדאָנאַסצעוּן מחוץ לעיר — בפרוור פטרבורג רחוק מהעיר כמה פרסאות (כיון שלא מילא תפקיד רשמי בעניני המלוכה, מצד חילופי המלכים ומצד גילו המבוגר כו'), ובכל הסביבה כולה לא דרו יהודים כלל.

עיר הבירה פטרבורג וסביבותי' היו בימים ההם מחוץ לתחום מושב היהודים. ואם כי בעיר עצמה גרו כמה מאחינו בני' בתור סוחרים בעלי דרגא גבוהה, רופאים וכדומה, ועל ידם הי' אפשר, לפעמים, גם ליהודים אחרים להיות בעיר ע"י "עצות" מיוחדות, הרי בפרוור העיר לא גר אף אחד מהם.

כניסת השבת בפטרבורג בימות החורף היא בשעה הרביעית, ואולי אפילו לפני כן, ולכן, הוצרך כ"ק מו"ח אדמו"ר למצוא מקום שבו יוכל לשהות במשך השעות עד למועד הראיון (שהרי ברחובות העיר לא הי' אפשר לטייל משך זמן מצד גודל הקור ומצד הסכנה), וכן לאחר הראיון,

במשך כל יום הש"ק, עד אחרי הבדלה (שאו יוכל לחזור למקומו במרכבה או בכרכרה ("א דרָאָשְקע, אָדער אַ איזוואָשטשיק")).

כיון שלא הי' בית יהודי בכל הסביבה, וגם בית מלון לא הי' שם (ואפילו אם הי' שם בית מלון, הרי מצד איסור המלכות לא היו מניחים ליהודי לשהות בו, דלא כבמלונות שבתוך העיר, שהיו יכולים למצוא עצה כו') — הרי המקום היחידי שבו התאפשר למצוא מחסה הי' "בית-מרזח", אע"פ שיצטרך לשהות בין שיכורים רוסיים ולעשות עצמו כאילו משתתף עמהם (שיניחו לפניו משקה רוסי, ויעשה עצמו כאילו שותה) משך מעת-לעת שלם, ובפרט ביום השבת-קודש! נוסף על גודל הסכנה להמצא בין ערלים שיכורים שהיו מובהקים בשנאתם ליהודי ("זשיד").

וכך ישב כ"ק מו"ח אדמו"ר בבית-המרזח משך כמה שעות עד שהגיעה השעה הקבועה של זמן הראיון, ואחר שהצליח ופעל מה שפעל, חזר לבית המרזח ובילה שם כל הש"ק.

כו. ולכאורה אינו מובן כלל: לשם מה סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפור זה?

— בודאי לא התכוון כ"ק מו"ח אדמו"ר להתגאות בכך, שהרי, נוסף לכך שכ"ק מו"ח אדמו"ר לא הי' שייך לענין של גאווה, אילו הי' רוצה להתגאות בכך, הי' מספר סיפור זה ברבים, להראות מה רב חילו ומה רב גבורי; ובפועל סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפור זה באופן כזה שאינני יודע אם ישנם כאלה שידעו סיפור זה עד עתה, ומסתמא זוהי הפעם הראשונה שסיפור זה נתגלה ברבים.

אך הענין הוא — שסיפור זה מהוה הוראה:

ובהקדמה — שע"פ "חשבון", אולי לא הי' מקום להנהגה כזו, כי ממנה-נפשך: אם בב"ד של מעלה פסקו שהגזירה תתקיים — הרי לא תועיל ההשתדלות אצל השר, ואם הפס"ד שלמעלה הוא שהגזירה תתבטל — הרי ביטולה יהי' גם בלי השתדלותו.

הן אמת¹²⁰ אשר צריך להשתדל בדרך הטבע, וזהו הכלי להשפעה מלמעלה, כמ"ש¹²¹ "וברכך הוי' אלקיך בכל אשר תעשה", שהתורה צייתה שתהי' עשי' למטה בה תשרה ברכת הוי' — אבל, אין זה ענין לפעולה של סכנת נפש ממש, תוך כדי וויתור על עניני קדושה של נפש

(121) פ' ראה טו, יח.

(120) ראה קונטרס ומעין מכ"ה.

האלקית, כתפלה בציבור, עלי' לתורה, אמירת מאמר חסידות ברבים, ולימוד התורה לעצמו או בחבורה וברבים.

אמנם, החשבון הוא חשבון, ויש לו מקום בשו"ע — שעל פי זה אין מורין כן (לאחרים). אך כשהגיע לכ"ק מו"ח אדמו"ר שמע גזירה וצערם של יהודים (כלל וציבור מישראל, או אנשים פרטיים מישראל — אינני יודע פרטי הדברים אם הגזירה היתה על הכלל והציבור או על אנשים פרטיים) — נגע זה בעצם נפשו, שאין שם מקום לחשבון, ועשה את כל הנ"ל, וגם על הספק אוזי יצליח לבטל הגזירה.

וזוהי ההוראה לכל ההולכים בעקבותיו ונשמעים בקולו — שכאשר מגיעה ידיעה ע"ד צערו של יהודי, צער גשמי ועאכו"כ צער רוחני, ששקוע הוא בהבלי העולם ורחוק מהוי' ותורתו, הנה מצד אמיתית ענין אהבת ישראל, צריך צערו של הזולת לגעת עד לעצם הנפש, ואז הרי מובן אשר יעשה כל התלוי בו, ללא חשבונות, ואפילו רק על הספק אוזי יוכל לעזור לו.

הן אמת שכאשר מתבונן במעמדו ומצבו ורואה כל מה שצריך לפעול ולמלא בעבודתו עם עצמו, אזי אין לו זמן לפעול משהו עם הזולת, ועאכו"כ לפעול בהפצת המעיינות חוצה;

הוא יודע שמכף רגל ועד ראש אין בו מתום¹²², ועליו להתייגע ולתקן את החב"ד שבמוחין, החג"ת (מדות) שבלב וההרגש שבכבד, ועאכו"כ בנוגע למחשבה דיבור ומעשה בפועל, ועד כדי כך, שיכלו הימים והלילות ועדיין לא יסתדר עם עבודתו.

וכאשר אומרים לו: תשכח מעצמך למשך חצי שעה או שעה, ותתעסק עם הזולת — אזי עושה חשבון שלכל לראש צריך להבטיח את תפלתו בציבור, ותלמוד תורה ברבים, וכל שאר הענינים שחסרים אצלו, ואיך ימצא זמן פנוי לחשוב אודות הזולת?!

ועל זה באה ההוראה מסיפור הנ"ל — שכאשר יהודי שומע אודות צערם של בני"י, צריך לעשות כל התלוי בו, ללא חשבונות כלל, גם אם בגלל זה יצטרך לשהות במשך יום הש"ק בבית-מרזח בין גויים וכו', אע"פ שמצד עצמו אין לו שייכות כלל לעניני העולם, אלא שירוד לעולם כו' כדי למלא את שליחותו של נשיא הדור (ובסגנון דלעיל בהמאמר¹²³ — שמצד עצמו הוא במעמד ומצב ד"נשמה מנשמה נאצלת", בדרגת עולם

123) פ"ג (לעיל ע' 287).

122) ישע"י א, ו.

האצילות, כבדורו של משה, שלכן אינו שייך אפילו לשם "צבאות", אלא שצריך לפעול הענין ד"צבאות הוי", שהענין ד"צבאות" יהי' טפל ובטל לשם הוי', שהוא הי' הוה ויהי' כאחד⁸⁶, למעלה מהטבע שנחלק לעבר הוה ועתיד).

וכפי שמצינו אצל משה רבינו, ששמיעת צעקת ונאקת בני", אפילו מצד "עבודה קשה בחומר ובלבנים גו"¹²⁴ כפשוטם, עבודת פרוך שמייגעת ומפרכת את הגוף¹²⁵ — הוציאה אותו ממקומו והביאה אותו ל"ערות הארץ"¹²⁶, להקדיש זמנו להתעסק עם פרעה מלך מצרים וחרטומיו, ועם המכות של ארץ מצרים, כדי לבטל את הגזירות ולהוציא את בני" מהגלות. ועד"ז בנוגע לאתפשטותא דמשה שבכל דרא¹²⁷, עד למשה שבדורנו, הרבי נשיא הדור, וכן בנוגע לבחי' משה שבכאו"א מישראל¹²⁸ — דכיון שמשה רבינו הוא רועם של ישראל, נוטע הוא בהם מעניניו ומאופן עבודתו — שכאשר מגיעה צעקה של יהודי שזקוק לעזר, עזר רוחני או עזר גשמי, הרי זה סימן שזוהי העבודה הנדרשת ממנו עתה, לבטל גזירה, ולהוציא יהודי מגלות וצרה שנמצא בה באותו זמן ובאותו מקום.

וגם כאשר לצורך זה עליו לוותר על עריכת השבת כרצונו ותמורת זה עליו לשהות ב"ערות הארץ", בבית-מרזח עם שיכורים, ולהראות את עצמו כאילו הוא משתתף בעניניהם — הרי זה ע"ד האמור לעיל (סכ"ג) בפירושו הכתוב "ויהי בשלח פרעה את העם", "אין ויהי אלא לשון צער", שע"י הצער שלו מקריב לבן של ישראל לאביהם שבשמים, לפעול על ילד קטן ועד לזקן שיהיו במעמד ומצב ד"זקן זה שקנה חכמה"¹²⁹, לקבל את התורה בפנימיות ובעצמיות.

כזו. וזוהי ההוראה ממשה שבדורנו לכל אחד מאנשי הדור — שלא להתפעל מזה שנדרש מהם לירד לפי שעה ממעמדם ומצבם כדי להציל יהודי מצרתו הוא.

ועוד ענין בזה — שצריך לידע שאין זו צרה של יהודי פלוני, כי אם ענין שאירע לו, וכמ"ש במרדכי: "את כל אשר קרהו"¹³⁰, שזהו דבר

124) שמות א, יד. רע"א).
 125) ראה פרש"י שם, יג. 128) ראה תניא רפמ"ב.
 126) מקץ מב, ט. שם, יב. וראה קה"ר 129) קידושין לב, ב.
 127) פ"א, ד. 130) אסתר ד, ז. וראה סה"ש תש"ג ע'
 128) ראה תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, 44. תש"ה ע' 73.

שקרה לו, למרכזי היהודי, ראש הסנהדרין, כי, אילו הוא הי' במעמד ומצב הראוי, אזי לא היתה צרה וגזירה אצל הזולת!

וכידוע מאמר התיקונים¹³¹ שאילו הי' צדיק אחד עובד עבודתו כדבעי בשלימות, אזי מיד הי' ממשיך ופועל את הגאולה למטה מעשרה טפחים, ונמצא, שיהודים מתייסרים בגלות בגלל שהוא לא מילא את עבודתו בשלימות!

וכיון שזהו דבר "אשר קרהו" — עליו לתקן את אשר עיוות.

כח. עפ"ז יש לבאר דבר פלא:

בנוגע להמטה שהי' בידו של משה — מציוני¹³² שהיו חקוקות בו עשר המכות של מצרים: דם צפרדע וכו', או דצ"ך עד"ש באח"ב¹³³.

ולכאורה תמוה: בנוגע למטה זה איתא בפרקי דר"א¹³⁴ שנלקח מגן-עדן, ונקרא בכתוב¹³⁵ בשם "מטה האלקים", היינו, שענינו אלקות. וא"כ, מהי השייכות של עשר המכות דמצרים למטה האלקים שנלקח מג"ע?!

והביאור בזה — שכיצד יכולים להגיע ו"ליקה" עצמות ומהות — כאשר לא נעצרים מלירד ולהוציא יהודי מ"ערות הארץ", גם כאשר בליט ברירה צריכים להתעסק עם דם צפרדע וכו' עד מכת בכורות!

ואז יכולים לאחוז את "מטה האלקים", ולבקוע את הים בפני שנים עשר שבטים שבישראל כדי שיוכלו לילך "אל הר האלקים חורבה"¹³⁶, "תעברון את האלקים על ההר הזה"⁶⁵,

ועד כדי כך, שאפילו אלה שקריעת ים סוף לא פעלה עליהם שיזרקו את פסל מיכה⁶⁴ — גם עליהם פעל מעמד הר סיני שישמעו ש"אנכי הוי' אלקיך"¹¹⁵, שהרי במעמד הר סיני "פסקה זוהמתן"¹³⁷ של כל בני, בלי יוצא מן הכלל; אלא, שכדי שגם הם יוכלו לבוא אל הר האלקים ולשמוע ש"אנכי הוי' אלקיך" — צריכים תחילה לבקוע את הים לפניהם, אע"פ שבשעת מעשה הרי הם עדיין במעמד ומצב של נער ובחור, ולמטה יותר כו'¹³⁸.

134) רפ"מ.

135) שמות ד, כ.

136) שם ג, א.

137) שבת קמו, רע"א. וש"נ.

138) ראה בהמאמר פ"ג (לעיל ע' 289).

131) כ"ה במאמרי אדה"ז הקצרים ע' תג.

וראה זו"ח ס"פ נח (כג, ד).

132) תרגום יונתן פרשתנו (בשלח) יד,

כא. וראה זח"ב רעא, ב ושם.

133) שמו"ר ספ"ח.

ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" ⁶⁶ בגאולה העתידה מהגלות האחרון — ע"י ההנהגה האמורה הן בנוגע לעצמו והן בנוגע להזולת, שלא להמנע מלילך למקום שבו צריכים לפעול ע"י הכאה ב"מקל חובלים" ¹³⁹,

ועי"ז נעשה המטה "מטה האלקים", אשר על ידו בוקעים את כל המניעות והעיכובים העומדים בין בני" ובין קבלת התורה, ומקבלים את התורה בשמחה ובפנימיות, ובאופן של לימוד המביא לידי מעשה ⁷³, מעשה בפועל, בכל עשר כחות הנפש וג' לבושי הנפש, וממשיכים זאת בכל העשרה סוגים שבעבודת האדם ¹⁴⁰, ועד לענינים פשוטים לגמרי — שתהי' העבודה באופן ד"בכל דרכיך דעהו" ¹⁴¹.

* * *

רשימות

טז' סיון תשא. ליסאבון.

(סנה') אין ב"ד בא עד שיבקש דג לחולה ולא ימצא.

בשמות שנק' משיח, גדול בכולם משיח, ל' גדולה, כפירש"י ()
למשחה ל' גדולה. ומשיחה היא רק בהתחלת ענין מצ"ע ולא בבא מצד
יחוס אבות, שלכן אין מושחין מלך בן מלך (הוריות) לבד שאם היתה
מחלוקת בדבר ובכ"ז נבחר הוא, שג"ז מורה על מעלתו העצמית.

פחות שבשמות, בן דוד, היינו שמעלתו מצד אבותיו, ונק' ע"ש,
וכמו שמצינו גבי שמות בן זכאי () , ועייג"כ בן זומא בן עזאי.

ולכן בכ"מ שמדבר בפחיתות וצרות דרי דמשיחא נזכר השם ב"ד
[צ"ע מסוטה () בעקבי דמשיחא חוצפא כו'] .

ונכפל רמז זה גם במלת דוד — וירמוז "ב"ד" ג"כ ע"ד בן חורין,
ולא בן פפי' "בנו" לבד, היינו שהוא בטבע ומדרי' דוד, ואנכי תולעת
גו', ודוד הוא הקטן גו', אם כה יאמר גו' הנני, היינו בטול, מס"נ.

וזהו ב' הקצות שבמשיח, הנה ירום עבדי גו' מאד מאברהם כו'
(זח"א), ובטול ביותר (לעיין דרמ"צ מצות מינוי מלך),

והנה מרז"ל יתפרש בב' אופנים ע"ד כולו זכאי או כולו חייב.

במדרי' הפחותה: ב"ד מדרי' הנמוכה שבמשיח כנ"ל. וכנגד זה
הדור ג"כ בבחי' פחותה, אתכפיא כו'. חולה היינו מי שחטא ועבר כו',
וכמש"נ (ישעי' א') מכף רגל גו', ואז נצרך לתשובה שמביאה רפואה
כו' (יומא). והנה האפשריות שיחטוא האדם, הוא מפני ששוכח בשעה
זו שאינו דבר נפרד ודבר ד' הוא המקיימו כו' וכמש"כ באריכות בסש"ב
(פ). והנה ע"ד שמצינו (רמב"ן ויקרא) טעם ע"פ פשוט באסור אכילות
בע"ח טמאים, ובפרט הדורסים כו', מפני שמולידים בנפש אדם האוכלם
מעין טבעם האכזרי, עד"ז הוא להיפך, לטוב. וזהו שעצה לחולה הוא דג,
שתמיד נמצאו במקום חיותם ומיד שפורשים כו' (ברכות). וזהו
שפירש"י דג, דבר מועט, כי אתם המעט גו', דוד הוא הקטן גו'. ואם לא
ימצא, ה"ז סימן שכולו חייב, ואז ב"ד בא.

במדרי' הגבוהה ביותר: חולה שחסר שער הנו"ן, ולכן הוא חולת
אהבה [לעיין רשימת ד' צריכים להודות], שאף שיהי' צד"ג עובד את ד'
באהב"ת כו' (סש"ב) הוא יש מי שאוהב. ויבקשו דג, כנ"ל שתמיד

נמצאים במקום חיותם, אבל לא ימצא, לא ישיגנו ולא יגיענו [ע"ד הפי' בלקו"ת בהעלתך הצאן ובקר גו' ומצא להם], כי הרצוא הוא ליבטל לגמרי, משא"כ דג שאף שדעת רשב"ג שכל שבים אינו חוצץ (), הרי אין הלכה כמותו (בששה"ק תער"ב). וזהו כולו זכאי, ואז יבוא ב"ד, מס"נ וקב"ע מגיע למע' מע' עד רום כל המדריגות.

ט"ז סיון תש"א. ליסאבון.

א. איתא בגמרא (במסכת סנהדרין) "אין בן דוד בא עד שיתבקש דג לחולה ולא ימצא".

ויש לבאר קשר ושייכות הענינים (ביאת בן דוד ואי-מציאת דג לחולה) זה לזה — בהקדים:

בשמות שנקרא משיח — השם הגדול ככולם הוא "משיח", לשון גדולה, כפירש"י¹ "למשחה לגדולה".

וענין הגדולה מודגש גם בתוכן הענין ד"משיחה" — (ש)היא רק בהתחלת ענין הבא מצד עצמו (מצד מעלתו העצמית, גדולה), ולא בענין הבא מצד יחוס אבות, שלכן "אין מושחין מלך בן מלך" (כדאיתא בהוריות²), לבד שאם היתה מחלוקת בדבר ובכל זאת נבחר הוא דוקא, שאז מושחין גם מלך בן מלך, כהמשך הגמרא שם: "מפני מה משחו את שלמה מפני מחלוקתו של אדוני", שגם זה — משיחת מלך בן מלך, כשהיתה מחלוקת בדבר (כיון שישנו בן נוסף³), ואעפ"כ נבחר הוא דוקא להיות מלך — מורה על מעלתו העצמית, ובוזה מודגשת הגדולה שבענין המשיחה הקשורה ושייכת לשם "משיח".

ולאידך, הפחות שבשמות הוא "בן דוד", היינו, שמעלתו אינה מצד עצמו, כמודגש בענין המשיחה שבשם "משיח", אלא מצד אבותיו, ועד שנקרא (לא בשם עצמו, אלא) על שם אבותיו, וכמו שמצינו גבי שמות "בן זכאי"⁴, ועייג"כ גבי "בן זומא", "בן עזאי".

(1) צח, א.

(2) קרח יח, ח — מספרי עה"פ. זבחים צא, א. וש"נ.

(3) יא, ב.

(4) ולא עוד אלא שיתכן שהוא גדול ממנו, כבהוריות שם בנוגע למשיחת יהואחז מפני יהויקים: "שהי' (יהויקים) גדול ממנו שתי שנים", ואעפ"כ משחו את יהואחז.

(5) ע"ד השייכות דמשיחה (בשמן המשחה) למשיח — ראה לקו"ש חכ"ג ע' 197 ובהנסמן שם.

(6) ראה סנהדרין מא, רע"ב: "כי הוה למד, בן זכאי הוה קרי לי, כתלמיד היושב לפני רבו, כי הוה לימד, הוה קרי לי רבן יוחנן בן זכאי".

(7) ראה קידושין מט, רע"ב: "על מנת שאני תלמיד, אין אומרים כשמעון בן עזאי וכשמעון בן זומא כו", ובפרש"י: "תלמידים היו ובחורים ולא באו לכלל סמיכה כו". ומזה מובן שקריאתם ע"ש אבותיהם, "בן עזאי" "בן זומא" (מבלי להזכירם בשמם שמעון), הו"ע של פחיתות.

ולכן (כיון ש"בן דוד" הוא הפחות שבשמות), בכ"מ שמדבר (במדרשי חז"ל) בפחיתות וצרות דרי דמשיחא, נזכר השם (הפחות) — "בן דוד" וצ"ע מסוטה⁸ בעקבי דמשיחא חוצפא כו' — שמדבר אודות פחיתות וצרות אותו הזמן, ואעפ"כ לא נזכר השם "בן דוד", אלא "עקבי" משיחא".]

ויש להוסיף, שנכפל רמז זה (הפחיתות שבשם "בן דוד") לא רק בכך שנקרא ע"ש אבותיו, אלא גם בהשם עצמו, במלת דוד — ובהקדמה, שנוסף לכך ש"בן דוד" פירושו בנו של דוד, ירמוז "בן דוד" ג"כ ע"ד בן חורין⁹ (ולא בן כפי' "בנו" לבד), היינו שהוא ("בן דוד" עצמו) בטבע ומדריגת דוד — שענינו כמ"ש "ואנכי תולעת גו"¹⁰, "ודוד הוא הקטן גו"¹¹, "אם כה יאמר גו' הנני"¹², היינו, שענינו של דוד ("בן דוד") הוא ביטול, מס"נ¹³.

וזהו (ב' השמות הנ"ל: משיח — הגדול שבכולם, ו"בן דוד" — הפחות שבכולם) ב' הקצות שבמשיח: מחד גיסא — כתיב ביי"ד¹⁴ "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד", "מאברהם כו'" (כדאיתא בזח"א¹⁵), ומאידך גיסא — בטול ביותר¹⁶ (לעיין דרמ"צ מצות מינוי מלך¹⁷).

ב. והנה, ע"פ הקדמה הנ"ל — מרז"ל ("אין בן דוד בא עד שיתבקש דג לחולה ולא ימצא") יתפרש בב' אופנים, ע"ד כולו זכאי או כולו חייב¹⁸ (שהם כנגד ב' הקצוות שבמשיח), כדלקמן.

(8) בסופה.

(9) ראה גם רשימות חוברת ג' ע' 14. חוברת ד' ע' 18. ע' 60.

(10) תהלים כב, ז. וראה חולין פט, א.

(11) ש"א יז, יד. וראה חולין ס, ב ובחדא"ג מהרש"א.

(12) ש"ב טו, כ.

(13) וראה לקמן בסיום הענין.

(14) ישעי' נב, יג.

(15) קפא, רע"ב ("ונשא מסטרא דאברהם, וגבה מסטרא דיצחק, מאד מסטרא דייעקב").

וראה גם תנחומא תולדות יד ("ירום מאברהם ונשא מיצחק וגבה מיעקב .. ונשא ממשה").

(16) ראה סה"מ תרצ"ט ע' 194 בפירוש "ועבדי דוד מלך עליהם" — ש"מלך המשיח

מתייחס לדהע"ה דוקא, דמעלתו העצמי הוא הענוה .. וכן הוא מעלת המשיח שיהי' עניו,

דהגם שיהי' בתכלית הגדלות .. בכ"ז יהי' בתכלית הענוה והביטול ללמוד גם עם אנשים

פשוטים .. ולכן נקרא מלך המשיח ע"ש דוד, שהי' מופלא בענוה ובביטול".

(17) אולי הכוונה להמבואר שם (קי, ב) שגם בימות המשיח יצטרכו לענין הביטול — ענינו

של מלך — בדרגא נעלית יותר (וראה בארוכה רשימות חוברת ד' ע' 38), וכיון שהביטול נפעל

ע"י המלך, מובן, שבמשיח עצמו צ"ל ענין הביטול עוד יותר.

(18) כדאיתא בסנהדרין שם — בהמשך הסוגיא — "אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי

או כולו חייב".

אופן הא' – במדרי' הפחותה, ע"ד "כולו חייב":
בן דוד – מדרי' הנמוכה שבמשית, כנ"ל. וכנגד זה –
 הדור ג"כ בבחי' פחותה, היינו, שעבודתו היא בבחינת אתכפיא כו'
 בלבד.

ובדור כזה יש **חולה** – היינו מי שחטא ועבר כו', וכמש"נ
 (ישעי' א'¹⁹) בדברי התוכחה על חטאים כו' "מכף רגל גו'", שמזה מובן
 שענין החטא הוא בדוגמת חולי. ואז נצרך לתשובה שמביאה רפואה
 כו' (כדאיתא ביומא²⁰) – תיקון החולי.

והנה, האפשריות שיחטוא האדם (ענין החולי), הוא, מפני
 ששוכח בשעה זו שאינו דבר נפרד (אלא) ודבר ד' הוא המקיימו
 כו', וכמש"כ באריכות בסש"ב²¹. ולכן, העצה והתיקון (רפואה) לזה
 – שיזכור תמיד דביקותו והתקשרותו עם מקור חיותו וקיומו כו'.
 וענין זה מרומז ב"יתבקש דג לחולה":

דהנה, ע"ד שמצינו (רמב"ן ויקרא²²) טעם, ע"פ פשוט,
 באסור אכילות בעלי-חיים טמאים, ובפרט הדורסים כו', מפני
 שמולידים בנפש אדם האוכלם מעין טבעם האכזרי – עד"ז הוא
 להיפך, לטוב, שאכילת בעלי-חיים שיש להם תכונה טובה, מולידה
 בנפש אדם האוכלם מעין טבעם הטוב.

וזהו שעצה לחולה הוא **דג** – כי, מעלת הדגים שתמיד נמצאו
 במקום חיותם, ומיד שפורשים כו' (כדאיתא בברכות²³), היינו, שנוגש

19) פסוק ו' ("מכף רגל ועד ראש אין בו מתום פצע וחבורה ומכה טרי").

20) פו, סע"א ("גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם").

21) ראה תניא פ"כ ואילך (ושם מבאר "ענין ומהות אחדותו של הקב"ה", "כי התהוות כל
 העולמות עליונים ותחתונים מאין ליש וחיותם וקיומם המקיימם שלא יחזרו להיות אין אפס
 ממש כשהי' אינו אלא דבר ה' ורוח פיו ית' המלוכש בהם", ועפ"ז מבאר, ש"עיקר ושרש ע"ז
 הוא מה שנחשב לדבר בפני עצמו נפרד .. והרי זו כפירה באחדותו האמיתית דכולא קמי' כלא
 חשיב ובטל באמת לו ית' ולרצונו המח' את כולם ומהוה אותם מאין ליש תמיד", ומוסיף
 לבאר שכן הוא בכל עבירה, ש"העובר .. הוא בתכלית הפירוד מיחודו ואחדותו ית'",
 והאפשרות לכך אינה אלא מצד "רוח שטות והשכחה כו'"). וראה גם רשימות חוברת ז' ע'
 45.

22) יא, יג. וראה גם בפירושו לפ' ראה יד, ג. רמ"א יו"ד ספ"א ס"ז. ועוד.

23) סא, ב. – ושם: "משל לשועל שהי' מהלך על גב הנהר וראה דגים .. אמר להם
 רצונכם שתעלו ליבשה .. אמרו לו .. ומה במקום חיותנו (במים) כו' במקום מיתתנו כו'"
 (וראה גם ע"ז ג, ב): "דגים שבים כיון שעולין ליבשה מיד מתים, אף בני אדם כיון שפורשין
 מדברי תורה וכו'").

בהם תמיד הביטול והדביקות למקור חיותם. וזהו שפירש"י²⁴ דג, דבר מועט — **כ"י אתם המעט גו"**²⁵, **"דוד הוא הקטן גו"**. ולכן, אכילת דג מולידה בנפש האדם האוכלו תכונת הביטול והדביקות למקור חיותו, שע"ז מתבטל האפשריות לענין החטא (חולי).

ואם **"יתבקש דג לחולה ולא ימצא"** שלא ימצא ענין הביטול והדביקות לשלול האפשריות לחטא — **ה"ז סימן שכולו חייב, ואז בן דוד בא** (וכנ"ל שנקרא **"בן דוד"** דוקא, הפחות שבשמות, בגלל פחיתות הדור, שכולו חייב).

ג. ואופן הב' — **במדרי' הגבוהה ביותר, ע"ד "כולו זכאי"**:

חולה — בגימטריא מ"ט, כנגד מ"ט שערי בינה, אלא שחשר **שער הנו"ן, ולכן** (כיון שחפץ ומשתוקק להגיע גם לשער הנו"ן) — הוא חולה, חולת אהבה²⁶ [לעיי'ן רשימת ד' צריכים להודות²⁷].

אמנם, כיון שאף שיהי' צדיק גמור עובד את ד' באהבה בתענוגים, אעפ"כ, אינו בטל במציאות לגמרי כו' רק הוא דבר בפני עצמו ירא ה' ואוהבו (כדאיתא בסש"ב²⁸), יש מי שאוהב²⁹, ובמילא יש צורך בענין הביטול — לכן, כדי לפעול בו שלימות הביטול, יבקשו **דג** — **כנ"ל** במעלת הדגים שתמיד נמצאים במקום חיותם, שע"ז יבוא לתכלית הביטול.

אבל — לא ימצא — (שהדג) **לא ישיגנו ולא יגיענו** (להחולה) [ע"ד הפי' בלקו"ת בהעלותך³⁰ עה"פ³¹ **"הצאן ובקר גו' ומצא להם"** — **"פי' ומצא להם שהצאן ובקר ימצאם וישיגם (לבנ"י) ברדוף אחריהם"**, ועד"ז יש לפרש שמ"ש כאן **"לא ימצא"**, פירושו שהדג לא ישיג ויגיע להחולה, היינו, שהדג הוא למטה מהחולה, ואין ביכולתו לבטל

24 כנראה הכוונה לפירש"י (ד"ה כסא דהרסנא) שבת ק"ח, ב — בפירוש דברי הגמרא **"אפי' דבר מועט ולכבוד שבת עשאו הרי זה עונג .. מאי היא .. כסא דהרסנא"** — **"דגים קטנים כו"** (ולהעיר מהגהות היעב"ץ כאן: **וי"ג כאן דג קטן. ועי' ברכות נ"ז ב' (ושם: "ששה דברים מרפאין את החולה .. וי"א אף דגים קטנים")**).

25 ואתחנן ז, ז (ובפרש"י (מחולין פט, א) — **"ממעטין עצמכם"**).

26 לשון הכתוב — **"שה"ש ב, ה. ראה לקו"ת ברכה צז, ב. ובכ"מ.**

27 נדפסה לעיל ע' 00.

28 פל"ה (מד, סע"א ואל"ך).

29 ראה תו"א ויקהל (בהוספות) קיד, ד. ובכ"מ.

30 לג, ב.

31 בהעלותך יא, כב.

החולין], כי, הרצוא (חולת אהבה) הוא ליבטל לגמרי, משא"כ דג, שאף שדעת רשב"ג שכל שבים אינו חוצץ³², שזה מורה על תכלית הביטול שאינו מציאות לעצמו כלל עד שכל מציאותו היא מציאות המים, הרי אין הלכה כמותו (בששה"ק תער"ב³³), ונמצא שגם דג אינו תכלית הביטול לגמרי, כהמכוון דהרצוא (חולת אהבה).

וזהו — מדרגה גבוהה כזו — "כולו זכאי", ואז יבוא בן דוד. וזה שנקרא כאן "בן דוד", הפחות שבשמות — אף שמדובר במדרגה גבוהה, "כולו זכאי" — הוא מצד תנועת הביטול דהמס"נ וקב"ע, שמגיע למעלה מעלה עד רום כל המדריגות, הקצה העליון שבמשיח.

(32) מקוואות פ"ו מ"ז. ידים פ"ב מ"ב.

(33) לע"ע לא מצאנו ענין זה בהמשך בשעה שהקדימו תער"ב. — ולהעיר שבכ"מ בלקו"ש מציין ענין זה לד"ה וראיתי אני תרס"ב (סה"מ תרס"ב ע' שנב).

כל מה שברא הק' בעולמו, לא ברא דבר אחד לבטלה (שבת עז:).
 ל"ש דוד במערה. רבות אחרי ר"פ כ"ב. וקה"ר ע"פ ויתרון ארץ. וכן
 הוא ג"כ בכל המאורעות והמקרים שבעולם. שאין ד"א לבטלה. כי הכל
 בהשגח"פ, גם בדצ"ח וכידוע מאמר הבעש"ט ע"ז , ואדה"ז הביא
 רא"י ע"ז מחולין () משפטיך תהום רבה וגו'. ופשיטא שכן הוא במין
 האנושי, ובכל המוצא אותו, שאין אדם נוקף אצבעו וכו' () , הנוטל
 פרוטה ה"ז יסורין של אהבה () , רגלוהי דב"נ אינון ערביין לי'
 () , וכו' וכו'. וזה הכלל: אין אף דבר, ענין, ומעשה אחד לבטלה.

בריאת האדם והעולם, מפני שנתאוה להיות לו דירה בתחתונים
 () ע"י מעשי המצות של האדם, שכולם לא נבראו אלא לשמשני, ואני
 ל"נ אלא לשמש את קוני (קדושין). וא"כ כל מעשי האדם, ומה שאירע
 לו, הכל לקיים מה שנצטווה, או בשביל זה. ואין דבר ומאורע יוצא
 מכלל זה. כי ה"כל" נחלק לג' (א) אסור. (ב) מצוה. (ג) רשות. וחלק
 הרשות צריך האדם להפכו לחלק המצוה — ואפשרי הוא: ע"ד בכל
 דרכיך דעהו. כל מעשיך יהיו לש"ש —

וא"כ בכל רגע מחיי האדם ובכל מצב שבו הוא נמצא, הרי מכל
 מה שביכלתו לעשות ברגע שאח"ז, ומכל "הדרכים" שבהם אפשרי לו
 ללכת בנקודת הזמן שאחרי נקודת ה"הוה", רק דרך אחת ומעשה אחד
 יכשר. ואם לא עשה כן, הרי: או שעשה עברה ממש, או שלא קיים מצוה
 (שג"ז עברה היא). או שלא עשה למצוה כדבעי, ואז לא קיים להדור
 מצוה, זה ק' ואנוהו, שאם ה' זה בידו לעשות ולא עשה, ג"ז — עברה
 בידו. "ואפי" הוא צורך הגוף וקיומו וחיותו ממש, אלא שכונתו אינה
 לש"ש וכו' נשפע ונמשך ממדרי" הב' שבקליפות וס"א וכו'. הרשימו
 ממנו נשאר בגוף, ועכ"צ הגוף לחיבוט הקבר וכו' לנקותו ולטהרו
 מטומאתו וכו'" — תניא פ"ז וח' —

וא"כ כשרואה או שומע איזה דבר, או שנתוסף לו איזה ידיעה
 וכה"ג ה"ז (א) אינו לבטלה, אלא ש(ב) רק דרך א' לפניו מה לעשות אח"ז,
 והוא (ג) לקיים בזה המצוה והחיוב המוטל עליו — לעשות מצוה.
 וכן הוא בכ"ד ובכל הנמצא ונעשה בכל חללא דעלמא דין, ובכל
 העולמות.

ואם למד, עד"מ, ע"ד עולם האצי, הרי או שקיים בלמודו גופא מצוה, או שעיי"ז יבוא למצוה בתפלתו וכו' וכל כה"ג. ורק מפ"ז נודע לו ע"ד עולם האצי.

(אולי זהו ג"כ פי' כל העולם — בדיוק — ל"נ אלא לשמשני (קדושין), שלא רק הבע"ח, אלא כה"ע וכל מה שבו ומה שאירע בו וכל העולמות עד למע' מע', כ"ז אינם אלא שדה נסיון גדול בשביל האדם שהניחוהו בו, כדי שע"י ישמש את הק'.

כי: אם לא היתה האפשריות, ובמילא גם החיוב, שע"י דבר, או מאורע פרטי זה, יעשה מצוה, לא הי' בא מאורע זה או דבר זה בחיי אדם פרטי זה, כיון שכל תכלית כונת בריאתו לא היתה אלא כדי שיעשה מצות. וא"כ ב' האופנים האחרות דאפשר א' שבא בחייו במקרה, ב' שלא במקרה אלא בהשגחה, אלא שלא לתכלית עשית — או סיוע עיי"ז לעשית — מצוה, מתבטלים, ואין לומר אלא שאירע לו כן, כדי שייטיעו מאורע זה לעשית מצוה. כי אין דבר במקרה, או לבטלה.

ובתור תוצאה מזה: שאין בעולם — בעולמו של כאו"א אלא השי"ת והוא, כי כל השאר, אינם אלא אמצעים, שע"י ישתלם בעבודתו להשי"ת.

וכל מה שאינו נוגע לו בעבודתו את השי"ת, אינו יודע עד"ז, כי אין דבר וידיעה לבטלה. וכל העולם כולו — עולמו הוא — אינו אלא כלי תשמיש ואמצעי, שע"י יגיע אל המטרה — התכלית שבשבילם נברא.

ישנה אצלו לידיעה שגם אצל חברו כן הוא — נתחייב בעבודת השם וכו' — וגם בעולמו ובידיעתו של חברו הוא כנ"ל (וב' הדעות אמת). אבל הא שהוא יודע ע"ד ידיעתו של חברו גופא, ג"ז: מצוה היא, או שעיי"ז יבוא לקיים מצוה, הכנה למצוה וכו' (ערכות. ת"ת לאחרים, צדקה וכו').

עד"ז אפ"ל גם בגרון החוצב, בע"ח וכו' (עגל. לכך נוצרת — — ל"נ אלא לשמשני — הנ"ל ועוד) שהגרזן ל"נ, אלא לחטוב עצים. ובעולמו — אם בעל נפש הוא — אינו אלא להשי"ת, ולהבדיל בא"א וכו' עד אין קץ — והוא. והשאר א"א אמצעים וכלי תשמיש בשבילו, שימלא תפקידו כראוי וכו'.

ועכצ"ל שהגרזן או הבע"ח, א"י ע"ד מציאות שאר דברים שאינם נוגעים לכ"ז. דאל"ת כן, ה"ז — בעולם הגרון והבע"ח — לבטלה. וא"כ

גם בעולמנו, הכולל עולם הגרון בתוכו ידיעת הגרון זו, היא לבטלה שאינה מביאה כל תועלת.

החילוק למצות שבין אדם למקום, לחברו וכו' הוא כבר חלוק בסוג זה גופא. כי לכל לראש: כל המצות הם בין אדל"מ. וכנ"ל שאין אלא ב' דברים וכו' בעולם האדם. אלא שבהם גופא יש לחלק: מצות שבין אדם למקום וכו'.

[ומלבד הנ"ל הרי ידוע שקיום המצות צ"ל רק מפני שהוא ציווי הק'. וכמרז"ל: אל יאמר אדם אי אפשר אלא אפשרי וכו' ()].

ויל"פ שזהו כונת מרז"ל (עירובין) אילו לא ניתנה תורה היינו למדין צניעות וכו', ובי"ד מלכים ()

להעיר הנשמה א"צ תקון לעצמה ולא ירדה אלא לתקן.
לעיון לקו"ת ושמתי כדכד הב' ס"ה בעיון היטב.

א. "כל מה שברא הקב"ה בעולמו, לא ברא דבר אחד לבטלה" (שבת עז, ב).

ולדוגמא — מ"ש בילקוט שמעוני ע"ד התועלת וההנאה שבבריאת עכביש, שכאשר דוד נחבא במערה בברחו מפני שאול שלח הקב"ה עכביש וארגה על פי המערה, בא שאול וראה ארוג, אמר בודאי לא נכנס אדם הנה כו'. וראה גם רבות אחרי ר"פ כ"ב, וקה"ר ע"פ "ויתרון ארץ": "אפילו דברים שאתם רואין יתרון לעולם (כאילו הם מיותרין בעולם) אף הן בכלל הנייתו (הווייתו) של עולם כו'" (וחשיב שם כמה דוגמאות: "סיבא למעבד חבלא וכו'").

וענין זה הוא לא רק בכל הנבראים, אלא כן הוא ג"כ בכל המאורעות והמקרים שבעולם, שאין דבר אחד לבטלה, כי הכל בהשגחה פרטית,

שישנה גם בדצ"ח, וכידוע מאמר הבעש"ט על זה שאפילו עלה הנתלש או קש המתגלגל ממקום למקום ה"ז בהשגחה פרטית, ואדה"ז הביא רא"י על זה: מהא דאיתא בחולין (סג, א) "ר' יוחנן כי הוה חזי שלך אמר משפטיך: תהום רבה וגו'", "שזמנתה שלך לשפוט ולעשות נקמתך בדגת הים להמית המזומנים למות",

ופשיטא שכן הוא במין האנושי, ובכל המוצא אותו — ש"אין אדם נוקף אצבעו וכו' אלא א"כ מכריזין עליו מלמעלה" (חולין ז, ב), וכן מצינו לענין הנוטל פרוטה, שאם הושיט ידו ליטול שלש ועלו בידו שתים ה"ז יסורין של אהבה (ערכין טז, סע"ב), "רגלוהי דבר

1) לע"ע לא מצאנו ביל"ש. — הבא בפנים הוא מאוצר מדרשים (אייזנשטיין) ח"א ע' 74 (וראה גם ת"י לתהלים נז, ג).

2) פ"ה, ח (וכ"ה בכ"ר פ"י, ז. שמו"ר רפ"י. וראה גם במדב"ר פ"ח, כב).

3) ראה כש"ט הוספות אות קיט ואילך. וש"נ. — נתבאר בארוכה ברשימת רבינו בענין השגחה פרטית (אג"ק ח"א ע' קסח ואילך).

4) ראה רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) ע' קלב. ובכ"מ (וראה לקו"ש ח"ז ע' 64 הערה 41 — הטעם שאדה"ז הביא רא"י מהא דחולין דוקא).

5) תהלים לו, ז.

6) פרש"י שם.

7) ושם (ובפרש"י): "עד היכן תכלית יסורין (סוף מדת יסורין, כלומר יסורין שאין פחותין מהן) .. אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלש ועלו בידו שתים (איכא טירחא למיהדר ולמשקל

נש אינון ערבין לי' לאתר דמתבעי תמן מובילין יתי"י⁸ (סוכה נג, א), וכו' וכו'.

וזה הכלל: אין אף דבר, ענין, ומעשה אחד לכטלה.

ב. והנה, בריאת האדם והעולם, היא, מפני שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים (תנחומא נשא טז. תניא פל"ו), ע"י מעשי המצות של האדם, שנעשים בעיני העולם, שכולם לא נבראו אלא לשמשני, ואני לא נבראתי אלא⁹ לשמש את קוני (קדושין בסופה).

וא"כ, כל מעשי האדם, ומה שאירע לו, הכל כדי לקיים מה שנצטווה — לשמש את קונו, אם שע"י מעשה ומאורע זה גופא ה"ה משמש את קונו, או שמעשה ומאורע פלוני הוא בשביל זה, אמצעי שעל ידו יוכל לשמש את קונו,

ואין דבר ומאורע בעולם שיוצא מכלל זה, כי:

ה"כל" — "כל מה שברא הקב"ה בעולמו", שבזה נכללים גם כל המאורעות והמקרים שבעולם (כנ"ל ס"א) — נחלק לג': א) אסור. ב) מצוה. ג) רשות.

בנוגע לחלק האיסור וחלק המצוה שבעולם — צריך האדם להשתמש בחלק המצוה בשביל קיום המצוות, ולדחות חלק האיסור. וחלק הרשות — צריך האדם להפכו לחלק המצוה, ואפשרי הוא: ע"ד "בכל דרכיך דעהו"¹⁰, "כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹¹.

וא"כ, בכל רגע מחיי האדם ובכל מצב שבו הוא נמצא, הרי מכל מה שביכלתו לעשות ("כל מעשיך") ברגע שאח"ז, ומכל "הדרכים" שבהם אפשרי לו ללכת ("בכל דרכיך") בנקודת הזמן שאחרי נקודת ה"הוה" — רק דרך אחת ומעשה אחד יכשר — דרך

שלישית) .. וכל כך למה (כלומר למאי הלכתא הווי יסורין), דתניא דבי רבי ישמעאל כל שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין קיבל עולמו (כל מנוחתו לעתיד, ואי עבר עלי' חד מהנך הוא יסורין). — כלומר, יסורין כאלו, שהם בענין הכי קל, ואינם אלא כדי שלא יהי' במצב ש"עברו עליו ארבעים יום בלא יסורין" ש"קיבל עולמו", הם יסורין של אהבה.

(8) למקום שנגזר עליו כו' לשם רגליו מוליכות אותו (פרש"י).

(9) כ"ה (לא כו' אלא) הגירסא בכת"י וטיקן (ירושלים תשל"ד). וכן הובא במלאכת שלמה

במשנה קידושין שם.

(10) משלי ג, ו.

(11) אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. שו"ע אדה"ז א"ח סקני"ו ס"ב.

ומעשה המביאים לקיים מה שנצטווה (שמירה מאיסור, קיום המצות, והפיכת דברי הרשות למצוה).

ומלבד זה אין אפשרות אחרת, כי אם לא עשה כן, הרי:
או שעשה עבירה ממש (בחלק האיסור),

או (בחלק המצוה) שלא קיים מצוה (שגם זה עבירה היא), או שלא עשה למצוה כדבעי, ואז לא קיים להדור מצוה, "זה א-לי ואנוהו"¹², שאם ה' הידור זה בידו לעשות ולא עשה, גם זה עבירה בידו,

או שלא הפך עניני הרשות למצוה, שלא עשאו לשם שמים, "ואפי' הוא צורך הגוף וקיומו וחיותו ממש, אלא שכונתו אינה לשם שמים וכו' נשפע ונמשך ממדריגה השנית שבקליפות וסטרא אחרא וכו'. הרשימו ממנו נשאר בגוף כו', וע"כ צריך הגוף לחיבוט הקבר וכו' לנקותו ולטהרו מטומאתו וכו'" (תניא פ"ז וח').

וא"כ, כשרואה או שומע איזה דבר, או שנתוסף לו איזה ידיעה וכה"ג — הרי זה: א) אינו לבטלה, אלא שמכל האפשרויות בנוגע לתכלית ומטרת הדבר, ב) רק דרך א' לפניו מה לעשות אח"ז, והוא ג) לקיים בזה (בדבר זה שראה או שמע או ניתוסף בידיעתו) המצוה והחייב המוטל עליו — לעשות מצוה¹³.

וכן הוא בכל דבר, ובכל הנמצא ונעשה בכל חללא דעלמא דין, ובכל העולמות.

ולדוגמא: אם למד, עד"מ, ע"ד עולם האצילות — הרי, או שקיים בלימודו גופא מצוה¹⁴, או שעיי"ז יבוא למצוה — בתפלתו¹⁵ וכו', וכל כה"ג¹⁶. ורק מפני זה נודע לו ע"ד עולם האצילות — כדי שעיי"ז יבוא למצוה כו'.

(12) בשלח טו, ב. וראה שבת קלג, ב. וש"נ.

(13) ובפרטיות: מצות עשה — אם זה דבר השייך לחלק המצוה, מצות לא תעשה — אם זה דבר השייך לחלק האיסור, ואם זה דבר הרשות — הציווי (מצוה) ד"דעהו" ו"לשם שמים".

(14) ראה תניא ק"א קנו, ב: "ידיעת המציאות מההשתלשלות היא ג"כ מצוה רמה ונשאה וכו'".

(15) היינו, שלימוד זה יועיל לו להתכוננות בתפלה, וכהמשך בתניא שם: "ומביאה ללב שלם כו'".

(16) ראה גם לקו"ד ח"ב שג, א"ב (סה"ש תר"ץ ע' 103 ואילך), שע"י מחשבת האדם בהענינים דלמעלה, נעשה בהם עלי', בדוגמת העלי' שנעשית בדברים גשמיים שהאדם משתמש בהם לעבודת ה', כיון שעיי"ז נשלמת תכלית בריאתם (וראה סה"מ מלוקט ח"ה ע' שגג ובהערה 56).

(אולי זהו ג"כ פירוש כל העולם — בדיוק — לא נברא אלא לשמשני (קדושין שם)¹⁷, היינו, שלא רק הבעלי־חיים, אלא כל העולם, וכל מה שבנו ומה שאירע בו, וכל העולמות (כל מה שבהם ומה שאירע בהם) עד למעלה מעלה — כל זה אינם אלא שדה נסיון גדול בשביל האדם, שהניחוהו בו (בהעולם), כדי שע"י ישמש את הקב"ה).

כי: אם לא היתה האפשרות, ובמילא גם החיוב, שע"י דבר, או מאורע פרטי זה, יעשה מצוה — לא הי' בא מאורע זה או דבר זה בחיי אדם פרטי זה, כיון שכל תכלית כונת בריאתו לא היתה אלא כדי שיעשה מצוה. וא"כ, ב' האופנים האחרות¹⁸ דאפשר להיות בזה: א) שבא בחייו במקרה, ב) שלא במקרה אלא בהשגחה, אלא שלא לתכלית עשיית (או סיוע עי"ז לעשיית) מצוה — מתבטלים, ואין לומר אלא שאירע לו כן, כדי שיסייעהו מאורע זה לעשיית מצוה, כי אין דבר במקרה, או לבטלה.

ג. ונקודה נוספת הבאה בתור תוצאה מזה:

כיון שכל דבר ומאורע בחייו אינו אלא כדי לסייעו לעשיית מצוה, נמצא, שאין בעולם — בעולמו של כאו"א — אלא השי"ת והוא, כי, כל השאר, אינם אלא אמצעים, שעל ידם ישתלם בעבודתו להשי"ת.

וכל מה שאינו נוגע לו בעבודתו את השי"ת, אינו יודע עד"ז, כי אין דבר וידיעה לבטלה, וכל העולם כולו — עולמו הוא — אינו אלא כלי תשמיש ואמצעי, שעל ידו יגיע אל המטרה — התכלית שבשבילם נברא (לשמש את קונו).

ד. ויש להוסיף ולהבהיר בזה:

כשם שבעולמו אין אלא השי"ת והוא, וכל השאר אינם אלא אמצעים לצורך עבודתו — הרי כן הוא גם בעולמו של חבירו. ולא עוד אלא שישנה אצלו לידיעה שגם אצל חברו כן הוא —

17 אולי הכוונה למארו"ל (ברכות ו, סע"ב) "כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה .. לצוות לזה", היינו, בשביל האדם, שלא נברא אלא לשמשני (שהרי בקידושין שם מדובר בנוגע לבעלי־חיים, ולא נתפרש "כל העולם").

18 מ"ש רבינו "האחרות" (ולא "האחרים") הוא — כפי הנראה בגוכתי"ק — משום שבתחילה (במקום "האופנים") "האפשרות", ואח"כ העביר קולמוס וכתב "האופנים" (וכן בתיבת "מתבטלים" דלקמן, שתחילה כתב "מתבטלות", ואח"כ העביר קולמוס וכתב "מתבטלים").

שנתחייב בעבודת השם וכו' (שכל דבר ומאורע הוא בשביל עבודתו של חבריו), ויודע הוא שגם בעולמו וכדיעתו של חברו הוא כנ"ל – שאין בעולמו (של חבריו) אלא השי"ת וחבירו.

(וב' הדעות אמת – שבעולמו של ראובן כל דבר ומאורע הוא בשביל עבודת ראובן, ואין (בעולמו) אלא השי"ת וראובן, ובעולמו של שמעון כל דבר ומאורע הוא בשביל עבודת שמעון, ואין (בעולמו) אלא השי"ת ושמעון),

אבל, אין זה בסתירה להאמור שכל מה שלא נוגע לאדם בעבודתו אינו יודע ממנו, כי, הא שהוא יודע ע"ד ידיעתו של חברו גופא הו"ע שנוגע בעבודה שלו, כיון שגם זה: מצוה היא, או שעני"ז יבוא לקיים מצוה, הכנה למצוה וכו' (כי, הידיעה שלו ע"ד עולמו וידיעתו של חברו מחזקת את רגש האחריות כלפי חברו מצד ענין הערבות¹⁹, ומביאה לקיום מצות תלמוד תורה לאחרים, מצות צדקה וכו').

ה. ולהעיר, שכשם שנת"ל שאין בעולמו של כל אדם אלא השי"ת והוא, עד"ז אפשר לומר גם בגרזן החוצב, בעלי-חיים וכו', בעולמם הם.

[ובהקדמה – שמצינו התייחסות לעולמם וידיעתם של בע"ח (ולדוגמא: בסיפור הגמרא²⁰ ע"ד עגל שבכה כשהוליכוהו לשחיטה, ואמר לו רבי ז"ל לכך נוצרת", ומזה מובן גם בנוגע לכל בעלי-חיים ש"לא נבראו אלא לשמשני", כבדוגמאות הנ"ל (ס"א), ועוד). ועד"ז בנוגע לגרזן החוצב כו', כדלקמן].

והענין בזה, שהגרזן לא נברא אלא לחטוב עצים, ובעולמו (של הגרזן) – אם בעל נפש הוא ששייך בו ידיעה כו' – אינו אלא להשי"ת, ולהבדיל באלף אלפים וכו' הבדלות עד אין קץ – והוא (הגרזן), והשאר אינם אלא אמצעים וכלי תשמיש בשבילו, שימלא תפקידו כראוי וכו'.

ועל-כרחך צריך לומר, שהגרזן או הבע"ח, אינם יודעים ע"ד מציאות שאר דברים שאינם נוגעים לכל זה, דאם לא תאמר כן, הרי זה (ידיעת הגרזן ע"ד דברים שאינם נוגעים לתכלית בריאתו היא) – בעולם הגרזן והבע"ח – לבטלה, וא"כ, גם בעולמנו – הכולל

19 ש"כל ישראל ערבים זה בזה" (שבועות לט, סע"א. וש"נ).

20 ב"מ פה, א.

עולם הגרזן בתוכו – ידיעת הגרזן זו, היא לבטלה, שאינה מביאה כל תועלת.

אלא ודאי שהגרזן או הבע"ח יודעים רק מה שנוגע להם למלא תפקידם כראוי – לשמש את האדם (שעי"ז יוכל לשמש את קונו).

ו. וע"פ האמור שאין בעולמו של כל אדם אלא השי"ת והוא, יש לבאר ענינם של המצוות שבין אדם לחבירו – דלכאורה, תוכנם של מצוות אלה טובת חבירו, ונמצא, שמלבד השי"ת והוא, ישנה גם מציאותו של חבירו?

והביאור בזה – שהחילוק (החלוקה) למצוות שבין אדם למקום, ומצוות שבין אדם לחברו וכו'²¹, הוא כבר חילוק בסוג זה גופא, כי לכל לראש: כל המצוות הם בין אדם למקום, וכנ"ל שאין אלא ב' דברים וכו' בעולם של האדם, השי"ת (מצוה המצוות) והאדם (המצווה), אלא שבהם גופא יש לחלק: מצוות שבין אדם למקום וכו'.

[ומלבד הנ"ל, הרי ידוע שקיום המצוות צריך להיות רק מפני שהוא ציווי הקב"ה, וכמרו"ל: אל יאמר אדם אי אפשרי כו' אלא אפשרי וכו' (תו"כ ופרש"י קדושים כ, כו). וא"כ, גם קיום המצוות שבין אדם לחבירו הוא רק מפני ציווי הקב"ה, ולא מפני טובת חבירו²², כך שגם בהמצוות שבין אדם לחבירו גופא מודגש שאין בעולמו אלא השי"ת והוא.

ויש לפרש שזהו כונת מאמר רו"ל (עירובין ק, ב) "אילו לא ניתנה תורה היינו למדין צניעות מחתול וכו'", שהלימוד מחתול אינו אלא אילו לא ניתנה תורה, אבל לאחר שניתנה תורה, צריך להתנהג בצניעות מפני ציווי הקב"ה²³, וכן כתב הרמב"ם בי"ד הל' מלכים

21 לכאורה כוונת רבינו בהוספת "וכו" – בנוגע לצער בעלי חיים, כל תשחית, וכו"ב, שבציוויים אלה מודגשת מציאותם וחשיבותם של הבע"ח וכו"ב כשלעצמם.

22 ולהעיר, שאף שבמצוות אלה הציווי הוא שהאדם מצד עצמו ירצה לקיימם [כמ"ש הרמב"ם בח"פ פ"ו (הובא ונתבאר בלקו"ש חט"ו ע' 248) שרק בנוגע לחוקים צריך האדם לומר שמצד עצמו אינו חפץ לקיימם, אבל בנוגע למצוות שכליות, מצוות שבין אדם לחבירו, גם מצד עצמו צריך לרצות לקיימם] – הרי זה גופא שצריך לרצות לקיימם הוא בשביל שליחות עצמו (לזכך נפשו שלא יהי' מושחת במדותיו).

23 אלא שצריך גם לידע ש"אילו לא ניתנה תורה היינו למדין צניעות מחתול" – כדי שקיום ציווי התורה בנוגע לצניעות יהי' באופן שירצה בכך מצד עצמו (ראה לקו"ש ח"ח ע' 130 הערה 49).

(ספ"ח) בנוגע לקיום שבע מצות בני נח "שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה כו", ולא "מפני הכרע הדעת".]

להעיר²⁴ שהנשמה אינה צריכה תקון לעצמה, ולא ירדה אלא לתקן את הגוף ונה"ב וחלקו בעולם²⁵.
לעייין בלקו"ת ד"ה ושמתי כדכד הב' ס"ה בעיון היטב²⁶.

24 כנראה מהכת"י — נרשם לאחר זמן. ולכאורה הכוונה, שלאחרי כהנ"ל שכל מה שברא הקב"ה בעולמו הוא בשביל האדם שנברא לשמש את קונו, יש להוסיף ולבאר התכלית בהשימוש לקונו גופא, אם היא בשביל שלימות ועליית האדם, או (רק) לכבודו ית'. ועל זה מציין הבא לקמן (בראשי פרקים לבד). — וראה בארוכה לקו"ש חט"ו ס"ע 247 ואילך ובהערות שם.

25 ראה תניא פל"ז (מח, ב) — מע"ח שכו" פ"א.
 26 בלקו"ת שם (פ' ראה כח, ד ואילך), מבאר הא ד"נמנו וגמרו דנוח לו לאדם שלא נברא ה' נשאר בבחי' טהורה היא", שאין זה בסתירה למ"ש על בריאת האדם "והנה טוב מאד" (היינו שזוהי טובה להאדם),

ומקדים לבאר שגם בנוגע לכל הברואים נאמר "וירא אלקים את כל אשר והנה טוב מאד", אף "שיש מהן שנבראו לא בשביל עצמן לבד כ"א בשביל לשמש דאדם, כמו בריאת הסוסים הוא בשביל שיהי' האדם רוכב עליו .. והרבה נבראים רובם כיוצא בו", ועד "שארז"ל .. כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה" — כי, "גם להסוס מגיע תועלת ותיקון ממה שהוא מרכבה להאדם .. אבל מ"מ עיקר המכוון בבריאת הסוס עד"מ אינו בשביל התועלת המגיע לו, כ"א זהו דרך טפל כדי שלא לקפח שר כל ברי', אלא המכוון בבריאתו הוא בשביל טובת האדם",

"ועאכו"כ נבראים לגבי הבורא, דמקרא מלא כתיב ולכבודי בראתיו .. וכמארו"ל ספ"ו דאבות כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו, א"כ תכלית המכוון בבריאת האדם אינו בשביל האדם עצמו לבד, אף שבאמת עלייתו נפלאה מאד, עכ"ז לא זו לבד הוא תכלית בריאתו, כ"א לכבודו ית' .. וזהו שארו"ל במשנה סוף קידושין שהם לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני, הרי כמו שבריאת הבעלי חיים הוא רק דרך טפל בשביל לשמש האדם אלא שאעפ"כ יש להם שר טוב על זה, כך עד"ז בריאת האדם הוא לכבודו ית' .. ומ"מ להאדם מגיע שר טוב לאין קץ .. אך עכ"ז זהו בחי' טפל לגבי ששועו המלך בעצמותו כו".

ומסיים, ש"זהו שנמנו וגמרו שנוח לו לאדם שלא נברא, ולא אמרו ח"ו טוב לו שלא נברא דזה א"א לומר, שהרי הירידה והבריאה מבחי' טהורה היא לבחי' בראת יצרת נפתחה היא בשביל עלי' גדולה ונפלאה לאין קץ .. למעלה מעלה ממדרגת טהורה .. אלא שעכ"ז לא זה לבד הוא תכלית המכוון בבריאתו כו", אלא "שנוח וקל ה' לו שלא נברא, אף שישאר בבחי' טהורה היא, משיכנס בתוך המלחמה עצומה עם היצה"ר, ולואי שתהא יציאתו כביאתו, ולכן עשיו שנברא .. ידע שנברא לכבודו ית' לשמש את קונו כו' ואזי יזכה לרב טוב הצפון כו".

מכתבים בללים

ב"ה,

רבים המחפשים ומבארים מעלות וגדולת נשיאי חב"ד בכלל, ונשיא דורנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בפרט בענינים שונים: איש המסירות־נפש, גאון, בעל מדות, צדיק, בעל רוח הקודש, מלומד בנסים ועוד ועוד.

וגדלו ביותר שבחים אלו, על פי ההגדרה בתורת החסידות, מהו מסירות נפש, מהו גאון וכו'.

ובכל זה — העיקר חסר כאן. ונוסף על זה, שהוא עיקר בעצם, חשוב הוא ביחוד משום שנוגע ביותר, וביחוד לנו, קהל חסידיו ומקושריו. וזהו — מה שהוא הוא הנשיא, ונשיא חב"ד.

כי — נשיא בכלל, נקרא ראשי אלפי ישראל, הוא בחינת ראש ומוח לגביהם, וממנו היא יניקה וחיות שלהם. ועל ידי הדביקה בו קשורים ומיוחדים הם בשרשם למעלה מעלה.

והנה כמה סוגים בנשיאים²: אלו אשר השפעתם בבחינת פנימיות, ואלו אשר השפעתם בבחינת מקיף. ובזה גופא חילוקים: אם השפיעו בתורת הנגלה או הנסתר או בשניהם יחדיו, לימדו דרכי העבודה והחסידות, המשיכו השפעות גשמיות וכו' וכו'.

וישנם כאלו, שהי' בהם כמה מבחינות הנ"ל, או גם כולם³.

וזה הי' מאז ועד עתה ענין הנהגת נשיאי חב"ד, מן כ"ק אדמו"ר הזקן ועד כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ועד בכלל, אשר כללו כל הסוגים והחילוקים: השפיעו בפנימיות ובמקיף, בתורה עבודה וגמ"ח, ברוחניות ובגשמיות. ובמילא היתה התקשרותם עם השייכים אליהם בכל תרי"ג אברי נפש וגוף המקושרים.

(1) ראה תניא פ"ב.

(2) באריכות: תורה אור פי' מקץ ד"ה תייר מצות ניח. סהמ"צ להצ"צ מצות ניח פ"ג. ד"ה למען דעת, תרסי"ט [סה"מ תרסי"ט ע"י לט ואילך].

(3) ראה בתו"א שם ספ"ז דבמשיח יש ב' הבחי', דרועים ונסיכים. — ובשי"ס (סוכה נב, ב) נחשב בנסיכים, י"ל מפני שזהו העיקר בו.

ועל כל אחד ואחת מאתנו כולנו לדעת, היינו להעמיק דעתו ולתקוע מחשבתו בזה, אשר הוא הוא הנשיא והראש, ממנו ועל ידו הם כל ההשפעות בגשמיות וברוחניות, ועל ידי ההתקשרות אליו (וכבר הורה במכתביו איך ובמה מתקשרים) קשורים, ומיוחדים בשרש ושרש השרש עד למעלה מעלה כו'.

מנחם שניאורסאהן

ג' תמוז, ה'שי"ת,
ברוקלין, נ.י.

מכתב כללי

ב"ה, יו"ד כסלו, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

אל אנ"ש ואל כל אחינו בני ובנות ישראל
באשר הם שם,
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

בקשר עם חג הגאולה יום יט כסלו, גאולת רבנו הזקן, בעל התניא והשלחן ערוך, ממאסרו על הפצת תורת חסידות חב"ד הדרכותי ומנהגי, אשר גאולתו ויציאתו לחירות הן התחלת היציאה למרחב, ההתרחבות וההתפשטות של שיטת ואורח חיים של חסידות חב"ד בפרט, ושל החסידות בכלל,

הנני בזה להביע ברכה פנימיית, אשר כל אחד ואחת מאתנו ייגאל וייגאל את עצמו מכל הענינים — שמבפנים ושמבחוץ — האוסרים ומנגדים על חלק הטוב והחסד שבכל אחד מישראל, והי' חלק זה למושל ושולט, והי' האדם לחסיד, כי חסדים יאהב ויעשה, גומל חסד עם נפשו וגומל חסד עם זולתו — על ידי האהבה המשולשת: אהבת ישראל אהבת התורה אהבת השם, אשר — כולי חד.

* * *

ידועים מאמרי רז"ל — כל נשמתא ונשמתא הווה קיימא בדיוקנא קמי' מלכא קדישא; הנשמות גזורות מתחת כסא הכבוד.

חג הגאולה: ראה בזה החוברת יט כסלו.

הוהסד . . . לחסיד: ראה זח"יב קיד, ב. תקו"ז בהקדמה (ב, סעי"ב).

עם נפשו: ראה רש"י שבת (קכז, ע"ב בתחלתו).

כל נשמתא . . . הנשמות גזורות: ראה זח"יג קד, ב. שם כט, ב. ד"ה תקעו תרצ"ד (ספר

המאמרים ה'תשי"א — לכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע — ע' יא).

— אוצר הנשמות ששמו גוף הוא למטה משני מקומות הנ"ל, ולכן ישנו גם בנשמות או"ה

נרפסה באג"ק ח"ח אגרת ב'רצב. לקו"ש ח"ה ע' 434.

ידועים מאמרי רז"ל: ראה מכתב ו' שבט שנה זו (אג"ק שם ע' קמט).

מאמרי רז"ל אלו מדגישים ביותר את המובן ופשוט — את זכות
ובהירות הנשמה, שכולה רוחניות, ואיך שאין לה, מצד עצמה, כל שייכות
כלל לענינים גשמיים וחומריים, ומכל שכן לעניני תאוה וכו' המתעוררים
ובאים אך ורק מצד הגוף ונפש הבהמית.

אף על פי כן, רצה הקדוש ברוך אשר נשמה זו, שהיא חלק אלוקה
ממעל ממש, תרד למטה ותתלבש בגוף גשמי וחומרי להיות קשורה
ומאוחדת בו במשך כמה עשירות שנים. זאת אומרת, אשר במשך
עשירות שנים תהי' הנשמה במצב שהוא בניגוד גמור לטבעה העצמי.

וכל זה — כדי למלא שליחות הבורא, לזכך את הגוף ולהאיר עניני
עולם הזה הגשמי השייכים לאדם, באור אין סוף, לעשותם מקדש ומשכן
לשכינתו יתברך,

ואז — הרי כל ענוי ויסורי הנשמה מהיותה בגוף ובעולם גשמיים
כאין ואפס נחשבו, כי שכרה ואשרה הנצחיים שהיא זוכה להם על ידי
מילוי שליחותה — הם שלא בערך לגבי יסורי העולם הזה החולפים.

* * *

נקל להבין, גודל צער הנשמה ועומקו כאשר את היסורים והענויים
של הנשמה בגוף מקבלים ועוד מגבירים אותם על ידי הרדיפה אחרי
הגשמיות והחומריות, והכוונה ותכלית דירידת הנשמה למטה, שאפשר
להשיגם רק על ידי חיי יום-יום על פי התורה ומצותי' — הנה אין שמים
לב לזה, ואם גם לעתים ולפרקים מתעורר — הרי זה כמצות אנשים
מלומדה ולצאת ידי חובתו בלבד.

מלבד העיקר שבדבר, שמאבדים את ההזדמנות למלא רצון הבורא
ואת השכר והאושר הנצחי הבא על ידי זה, הרי הוא היפך השכל הבריא
לרדוף ולתפוש בחלק הקשה הרע אשר בחיים, היינו לשעבד את הנשמה
ולדכאה בירידתה בגוף, ולדחות בשתי ידים את החלק הטוב שבירידת
הנשמה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, היא העלי' הגדולה הבאה על ידי
קיום רצון הבורא.

(תודי'ה אין עיז ה, א. ועייגי'כ לית להאריז'ל ישעי' נט. עי'ח שכיו' פ"ב. עמק המלך ש"ו
פע"ב. ס' קיצורים והערות לתניא ע' פג ואילך). ואכ"מ.
שלא בערך: ראה חגיגה טו, ב. לקו"ית בתחלתו (א, ד). הקדמת הרמב"ן לאיוב (הובא בסוף
אגרת התשובה לרבנו הזקן).

וזהו שאמרו רז"ל אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, כי דעת לנבון נקל, אפילו בלי התעמקות כלל, אשר מכיון שבעל-כרחך אתה חי, מאחר שהנשמה שהיא חלק אלקה ממעל ממש מוכרחת להתלבש בגוף גשמי עפר מן האדמה על משך כמה עשירות שנים — השכל הפשוט מחייב להשתדל ביגיעה עצומה להשיג את הטוב הצפון בזה, על ידי חיים יום יומיים כהוראות תורת אלקינו, שיהי' — בכל דרכיך דעהו.

* * *

ועוד ענין בדבר: מכיון שהשם יתברך, שהוא עצם הטוב, מכריח את הנשמה לרדת מאיגרא רמא לבירא עמיקתא שבביל לימוד התורה וקיום המצות, הרי זה ראוי והוכחה גמורה — כמה גדול התלמוד וגדול המעשה (דהמצות).

ומזה מוכרח גם כן, אשר אי אפשר להגיע אל התכלית אלא על ידי הירידה הגדולה — להיות על פי תורה דוקא פה עלי אדמות, אילו הי' דרך קל ונוח יותר לא הי' השי"ת מכריח את הנשמה לרדת ירידה אחר ירידה מתחת כסא הכבוד עד לעולם הזה התחתון, תחתון שבכל העולמות.

רק כאן בבירא עמיקתא יכולה הנשמה להגיע לרום מעלתה, למעלה אפילו ממעלת המלאכים, וכמרוז"ל צדיקים לפנים ממלאכי השרת.

* * *

וכאשר יעמיק האדם במחשבתו בגודל מעלת התורה והמצות, ובעולם הזה דוקא, ואשר התורה והמצות הוא הדרך היחידי להגיע לתכלית המקווה — בוא יבוא לשמחה גדולה בחלקו וגורלו — למרות רבוי ההעלמות וההסתרים, מבית ומחוץ, אשר בעולמו זה, ואז רק אז יוכל לקיים באמת ובפנימיות את הציווי: עבדו את ה' בשמחה,

דרך עבודה שהוא אבן פינה בשיטת הבעש"ט, וכמבואר בארוכה בתורת חסידות חב"ד, וכמו שהורה אדמו"ר הזקן, בעל השמחה, בספר התניא, פרק כו' ואילך, פרק לא' ואילך, בשורות מועטות המחזיקות את המרובה.

בברכת חג הגאולה,

מ. שניאורסאהן

אגרות קודש

מכתב א'

ב"ה, כ"ה תמוז, תש"ט
שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ד תמוז :

א) שלחנו כמה מהוצאותינו עם הר"ר אברהם ש"י פאריז, ובטח עוד נמצא אצלו איזה העתקות מס' הקיצורים והערות לתניא, אשר שואל אדוניתו, באם לאו יודיעני ונשלח מכאן. כן נמצא אצל הנ"ל קטלוג מהוצאותינו ומהנמצא אצלנו למכירה.

ב) בנוגע להמשך תער"ב - הנה זה מכבר כתבתי וגם הודעתי לעוד מאנ"ש, שיש בידי הרשיון להדפיסו, אבל דרושים האמצעים לזה מראש, עכ"פ חלק מהם, כי אין זה ספר שימכור בהמון כמובן. וכפי הידוע לי, לא עשה איש מאומה בזה, מאז התחלתי לדבר עדי"ז וע"ע, דהיינו ד"ה' שנים.

ג) בנוגע להמכתב ע"ד התמונות, הנה המכתב הי' מוסגר במכתבי אני להרח"ה ש"י ואם לא הי' אמת הנכתב בו שזהו ע"פ ההוראה פשיטא שלא הייתי שולחו ואם הי' מכיר את הרב חדקוב לא הי' כלל ספק אצלו שאינו שייך לדברי שקר וגוזמא.

ד) בנוגע לגוף הדבר, תמהני על הרעש שלו. המכתב פונה אל המקושרים, היינו לאלו הפונים מזמן לזמן בבקשת עצה וברכה בעדם ובעד נשותיהם בניהם ובנותיהם, ומפרקים לפרקים גם פרטי מצב כ"א ואחת מהנ"ל, והתנהגות זו דבר ידוע הוא לכל, ואדרבה הערכה רווחת שמי שחסר זה אצלו - הי"ז סימן שחסר גם בהתקשרותו.

ה) אולי כוונתו למה מכניסין ענין הפוטוגרפיה לגבול ליובאוויטש. - ונזכר הנני במה ששמעתי מספרים שלפנים העבירו שו"ב ממשמרתו ובצדק על שלבש קאלאשן, ועתה גם זקני החסידים משתמשים בקאלאשן וג"כ בצדק.

ו) בנוגע להטענה מה יאמרו חסידי פולין וכו', - בטח גם בעינינו פשוט שאלו חסידי פולין ואוונגארין שיהרהרו אחרי כו' (כותב הנני "כו"י" כי כולם מהרהרים אבל לא אחר ענין אחד) בקול רם ע"י הנ"ל מדברים בנוסח זה גם בלאו הכי כי קנאת תלמידי סופרים בהם, ולביאור שכלי עליי אין נזקקים כ"כ.

ואיני נכנס בזה כלל בענין פוטו מבנ"א הן לדינא הן לפנים משורת הדין, ורק רצוני לומר שמכל מכירי איני יודע אף אחד שאין אצלו פוטו שלו או מב"ב וברצון ולא ע"י כפית המלכות ורובא דרובא - גם בתענוג.

ז) עוד אחת יכולני לטעון עבורו, והיא: מה התועלת בס' התמונות שבשביל זה כדאי לכנוס לכל שקו"ט הנ"ל?

אלא שכמדומני שאין נצרך ביאור ע"ז דנראה גם באנשים כערכנו שלא לבד שזהו מחזק רגש הידידות או ההתקשרות אצל מי שנמצא אצלו התמונה, אלא שגם אצל המשלח את התמונה פועל התקרבות כשנזכר שתמונתו נמצאת אצל חברו פלוני ועאכו"כ בנדו"ז.

וכבר נראה כאן הרגש שפעלה בחוגי מקושרים שונים הידיעה אשר הרבי מליובאוויטש מעונין שתמונתם למשפחותיהם תהא אצלו לזכרון - כ"ז הוא השערתי, כי לא שאלתי לטעם ההוראה.

(ח) גם אם הי' צדק בחששות שלו שאיש המעולה מהחסידיים יפגם ע"י ידיעה והוראה הנ"ל, - הנה ידועות ב' השיטות: (א) כשיאות לא' מעולה ולא יאות לעשרת אלפים סכלים... לא ארגיש בגנות העם הרב ההוא וארצה להציל המועלה האחד (פתיחה למו"נ), (ב) משכיל ועובד כדאי הוא שיהי' בעל עגלה משך שנים כדי לעשות טובה פרטית לאיש אחד כמסופר במבוא לפוקח עורים הנדפס כאן, ומכש"כ שכנ"ל בס"ז פעל ופועל בכמה וכמה אנשים ובפרט שגם בשיטה א' הנ"ל מקדים תנאי שלא ימצא תחבולה כ"א באופן הנ"ל.

(ט) אחרי שהארכתי בכל הנ"ל וכבקשתו לענות לו בהקדם, אבוא גם אני מצדי בשורותיים: געוואלד ר'... וויפיל א שיעור מיט קריטיקע, והעיקר וויפיל א שיעור אין פראצענטן היילע קריטיקע, הלא גם אם הצדק אתו בכל מכתביו ותביעותיו הי"ז אינו אלא שלילה, מפני מה אינו משקיע כחותיו בחיוב, בבנין עניני חב"ד בסביבתו, ביה"כ שלו, עירו וכו'. וכלל כללו עשה דוחה לא תעשה וככל הפי' שיש לומר בזה.

משער הנני שיש לו טענות תרעומות וכו' וכו', - אבל הרי גם זה שלילה היא עדיין, ואפילו אונס דרחמנא פטרי' אונס כמאן דעביד לא אמרינן, ואפילו את"ל דאמרינן - הי"ז לגבי, אבל אותו שהי' יכול לקבל ממנו - הרי אין אצלו כלום.

(י) וזאת להודיע שלמרות כתבי הנ"ל - הנה גם עתה כמו שהי' בעת שנפגשנו יחד איני מתענג בעסקנות ציבורית ופשיטא שאיני יכול לעורר כח התענוג של אחר לעסקנות, אבל הלא אצלו נהפוך הוא! והאומנם מסתפק בנטירת כרמי אחרים? ובטח גם הוא מודה שכרמינו אינו גרוע כלל וכלל מכרמם שלהם ואדרבה ואדרבה... והרי מובטחים אנו שסוי"ס יהי' דידן נצח ויפוצו המעינות חוצה, וכ"ז יעשה על ידי בנ"א דוקא ומדורותינו אלו דימה"מ דוקא.

באיחולי כט"ס ופי"ש כב"ב שי'

מ. שניאורסאהן

מוסג"פ מכי ממחנ"י - עוד א', בהמשך למכ"י הנ"ל.

תקח

נדפסה בלקוי"ש חכ"ד ע" 416, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
בנוגע להמשך תער"ב: ראה לעיל ח"ב אגרות ריח. רלה.
להמכתב ע"ד התמונות: דלעיל - נספח לאגרת תצט, מאת המחנה ישראל בחתימת
הרחמ"א ש"י חדקוב.
במכתבי אני להרח"ה: דלעיל תצח.
קאלאשן: ערדלים. ראה בזה לקוי"ש ח"י"ח ע" 460. לעיל אגרת תסז.

מכתב ב'

ב"ה, ב' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו שואל אודות מה שהוקשה לו במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הנדפס בבטאון חב"ד.

הייתי בספק אם בכלל לענות על המכתב, כיון שמלבד קושיא שיש לו על כ"ק מו"ח
אדמו"ר - לא מצאתי במכתבו דבר אודות לימודיו בתורת החסידות וגם לא בתורת
הנגלה. והרי לא זהו דרך לימוד בחלק תורה, איזה שיהי' להתחיל בקושיא. ורק לאחר
שלומדים משך זמן במקצוע-התורה המתאים וכו' ורוכשים איזה ידיעות, הרי אז יש
מקום להקשות קושיות, או - יותר נכון - לא קושיות, אלא ביאורי דברים, שאינם
מובנים בהשקפה ראשונה.

בכל זה, ברצוני להעמידו על החזקה חזקת כשרות, שבדאי אין כוונתו אלא לטובה,
וסיוע לזה ממה שכנראה עוסק ומסייע בהול של ספרים בפנימיות התורה, הוא הזהר
ותקוני זהר וכו', ולכן באתי בשורתי דלקמן.

שאלה:

במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הנדפס בבטאון חב"ד חוברת
רביעית בעמ' ל"ז, מבאר ההבדל בין דרכי לימוד של חסיד למתנגד. אשר שניהם
לומדים בעיון ושניהם מחפשים את הטעות ומייגעים עצמם לתקנו, רק ההבדל ביניהם:
החסידים יודעים שהאמור בספר הוא טוב ואמת, והטעות הוא בעצמו ובדעתו, והמתנגד
מוכיח כי ידיעתו ופולפולו הוא האמת, והטעות הוא בהספר וכו'.

ותמה הוא על ביאור זה, כי איך אפשר לומר על גדולי המתנגדים שלימודם הי' באופן
הני"ל וכו'.

מענה:

בכדי להבין הני"ל, יש להקדים תחלה ביאור ענין נוקב ופלאי יותר, והוא בספר
הפרדס להרמ"ק, ומובא במאמר (כנראה לרבנו הזקן, בעל התניא והשו"ע). וז"ל
במאמר: להבין...

מבואר בפרדס דכל מי שאינו לומדה (חכמת הקבלה) הוי אפיקורס.

ומבאר - במאמר - הפירוש - הגם שעדיין אינו אפיקורס, אם הוא חקרן בטבעו בודאי סופו להיות אפיקורס, כי עפ"י חקירות הפילוסופים לא יתכן בשום אופן בריאת העולם והפרטי פרטים שבו, מאחדות הפשוטה, ואח"כ ההשגחה עליהם, ושלא יהי שום שינוי בעצמותו וכו', ויבוא סו"ס לידי דיעות של כפירה, כי רק על יסודות תורת הקבלה יש לתרץ את כל הנ"ל בהתאם לאמונתנו הק' וזוהי כוונת הפרדס.

- כנראה הכוונה למש"כ בפרדס שער א' פ"ט. ושם איתא כופר, (חילוקים - ראה רמב"ם הלי' תשובה פ"ג). - אבל, נוסף על מה שבמאמר זה לא נחית להחילוקים דכופר, מין ואפיקורוס, הנה רבנו הזקן - וכן הנשיאים שלפניו ושלאחריו - אמר מאמריו "בל"א ולא בלה"ק" (אגרת הקדש סכ"ה, קמא, ע"א) - ולא תמיד כיוון המעתיק הלשון בדקדוק בהעתקתו ללה"ק. -

וה"ה בעניננו :

הגם שבתחילת הלימוד אין המתנגד באופן המבואר במכתב הנ"ל, אם רק בעל שכל תקיף הוא - סופו להיות כן. כי ידוע כלל התורה, אשר לא בשמים היא, וניתנה לבני אדם, ועל כאו"א להתייגע בה להבינה בשכלו. ומי שזכה להוראה - הרי אין לדיין אלא מה שעניי שכלו רואות. וכידוע בענין דתנור של עכנאי (ב"מ נט, ב), קמיפלגי במתיבתא דרקיע (שם פו, ע"א), נצחוני בני, ועוד.

ובמילא - מי שחננו השי"ת בשכל ושוקד הוא בזה, כשנגש ללמוד תורה, והלימוד הוא ע"פ כללי התורה, וכללים הנ"ל בתוכם, הרי ההנחה והגישה שלו הן, אשר ניתן הדבר לרשותו הגמורה. וכיון שאין הקב"ה מבקש אלא לפי כחו של כאו"א, עליו ללמוד כפי שכלו, ואיך שיבין - הרי ניתן הדבר לרשותו לפסוק. זאת אומרת, אשר ידיעתו ופפולו הם האמת. ואם ימצא סתירה לזה בספר, הרי אין זה מחייב אותו, וע"פ הנ"ל.

ידוע מרז"ל שקל הכתוב שלשה קלי עולם כשלשה חמורי עולם לומר לך ירובעל בדורו כמשה בדורו כו' (ר"ה כה, ע"ב).

אחד החילוקים העיקרים אשר בין חסיד למתנגד הוא - יסוד השקפת עולמו של החסיד הוא אשר נשמתו (וכן נשמות חבריו), ניצוץ וענף הוא מנשמה יותר כללית, היא נשמת האדמו"ר שלו. וכתוצאה מזה, הרי הן בענינים בגשמיים והן בענינים רוחניים, יש ביניהם קשר חזק. והנעשה באחד, הרי זה קשור במדה חשובה עם השני, וכנ"ל - אם בענינים גשמיים אם בענינים רוחניים, אשר גם לימוד התורה וקיום המצות בכלל זה, כמובן.

- ובזה מובן פתגם הידוע דנשיאי החסידות : וצדיק באמונתו יחי' אל תקרי יחי' אלא יחי', אשר מחי' הוא הצדיק ע"י אמונתו ועבודתו נפשות אלו השייכים אליו והקשורים אליו. -

מזה מובן ג"כ, שאין נשמה פרטית הפוסק-אחרון גם בהבנתו בתורה, כיון שאין הוא אלא פרט מהכלל. וישנם עוד כמה פרטים שיכולים להבהיר את אופן הבנתה של נשמה פרטית זו, ועאכו"כ שהנשמה כללית יכולה להבינה ולהאירה בתוספות שכל - שאז גם הנשמה פרטית עצמה תבין בשכלה בטוב יותר ובעומק יותר.

וכמו שבהבנת פרטים נוספים בסוגיא נתוסף גם בהבנת הפרטים האחרים של הסוגיא, הנה, כמו שהוא בהשכל כן הוא גם בהמשכיל, כשיתוספו עוד פרטים משכילים - יתוסף גם בהבנת פרטים משכילים אחרים.

ידיעה זו גופא, אשר אף שמחובתו לייגע א"ע בלימוד התורה ובקיום המצות, ואין הוא יוצא ידי חובתו, בזה שנשמה אחרת פרטית, או אפילו נשמה כללית, עוסקת בהנ"ל, כי ה"ה מצווה עליו, הנה ביחד עם זה, ואע"פ, שניתנה התורה לבני אדם, הוא עצמו אינו אלא פרט אחד והבנתו אינה אלא הבנה של פרט אחד של המשכיל, ובמילא עלולה לטעות ושאר הפרטים ביכולתם לתקן ולהשלים הבנתו הוא, ועל אחת כו"כ שהבנת הנשמה הכללית תבהיר את כל השכל באור שכל גדול,

עצם ידיעה זו משנה את גישה גם בתחלת הלימוד, וכנ"ל במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר ברור לו שהאמור בספר הוא טוב ואמת, - כיון שנתפרסם בתוככי בני ישראל, ונתאשר ע"י כמה וכמה פרטים - והטעות הוא בעצמו ובדעתו - כיון שהוא אינו אלא פרט אחד, ושאר פרטים, שמוכרח הוא לבקש עזרתם כנ"ל, בודאי יעמידוהו על הטעות.

לא באתי בזה אלא בקוטב הענין, כי קשה לבאר באריכות בכתב, ובפרט שאינו כותב מדת הבנתו בנגלה דתורה וגם במה עסק ובאיזה אופן בלימוד פנימיות התורה, הנקראת אינלא דחיי דלית תמן לא קשיא מסטרא דרע ולא מחלוקת מרוח

הטומאה - וכמובא ברעיא מהימנא (זהר ח"ג קכד, ע"ב), ונתבאר בארוכה באגרת הקדש לרבנו הזקן ס"י כ"ו.

וזאת להעיר ולהאיר, אשר כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו הנ"ל מדבר ע"ד איש שתוארו מתנגד, ולא עולמ'שער וכיו"ב, אשר גם זה בדיוק הוא, וגם זה מסייע בהבנת תוכן מכתבו, כמובן.

וכמו שבקבלה הכללית של כללות התורה על ידי כלל ישראל - מוכרחת היתה הקדמת נעשה לנשמע, שאז דוקא תומת ישרים תנחם, ולולא זאת הרי ע"ז נאמר וסלף בוגדים ישרים, כביאור רז"ל, (שבת פח, ע"ב), הרי מעין זה הוא גם בקבלת כל חלק וחלק שבפרדס התורה, שההתחלה צ"ל הקדמת נעשה לנשמע, ורק אז מקבלים חלק זה ותומת ישרים תנחם.

בברכה,

בשם כ"ק אדמ"ר שליט"א

מזכיר

ב'תרכה

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 264, והוגהה ע"פ העתק המזכירות.

במכתב: אג"ק שלו ח"י אגרת ג'תלח.

במאמר: ספר מאמרי אדה"ז תק"ע ע' נג. ענינים ע' שלה.

פתגם הידוע: ראה אג"ק אדה"ז אגרת נא. תולדות חב"ד באה"ק ע' כד-ה.

הוספה

בס"ד. ש"פ תצוה, יו"ד אדריראשון ה'תשמ"א*

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד¹, וידועים הדייקים בזה² דבכל הציונים שבתורה נאמר צו את בני ישראל וכיו"ב, וכאן נאמר ואתה תצוה את בני ישראל. ולהוסיף, דהדיוק מ"ש ואתה תצוה הוא לא רק בהלשון אלא גם בהתוכן, דלשון ואתה תצוה משמע שמה הוא המצוה, וצריך להבין, הרי משה הוא השליח למסור לישראל את ציווי הקב"ה, ולמה נאמר ואתה תצוה. גם צריך להבין מ"ש ויקחו אליך, שיביאו השמן למשה³ (אליך), דלכאורה, כיון שהעלאת הנרות היתה ע"י אהרן, למה הוצרך להביא את השמן למשה. גם צריך להבין מ"ש שמן גוי כתית למאור, דלכאורה הול"ל שמן גוי להאיר. גם צריך להבין, דבפסוק שלאח"ז⁴ נאמר מערב עד בוקר וכאן נאמר להעלות נר תמיד.

ב) ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר (במאמרו הידוע ד"ה וקבל היהודים שנאמר בפורים קטן תרפ"ז⁵), דציווי (תצוה) הוא צוותא וחיבור⁶. וזהו ואתה תצוה את בני ישראל, שמה הוא מקשר ומחבר את בני ישראל עם או"ס⁷. וע"י שמה משפיע לישראל (שמקשר אותם עם או"ס), עי"ז נעשה יתרון והוספה במשה. [דמשה וישראל הם דוגמת ראש ורגל, כמ"ש שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבך, דכל ישראל הם הרגלים דמשה, ומשה הוא הראש שלהם. וכמו שבאדם הרגלים מוליכים את הראש למקום שהראש מצד עצמו אינו יכול להגיע לשם, כמו"כ הוא במשה וישראל, שע"י ישראל (הרגלים דמשה) מיתוסף עילוי במשה. דזהו מ"ש

(* יצא לאור בקונטרס *פורים-קטן — תשנ"ב**, "לקראת יום ג' שהוכפל בו כי טוב, פורים קטן .. יום א' פ' כי תשא, ה'תשנ"ב".

- 1) ריש פרשתנו (תצוה).
- 2) אוה"ת פרשתנו (תצוה) ע' א'תקמא. ד"ה וקבל היהודים תרפ"ז ס"ג (סה"מ תרפ"ז ע' קיג. ה'תשי"א ע' 182).
- 3) רמב"ן עה"פ.
- 4) פרשתנו כו, כא.
- 5) השייכות דהביאור בואתה תצוה גוי לוקבל היהודים גוי — ראה לקמן ס"ט ואילך.
- 6) נרפס ב"התמים" חוברת ז לה, ג [שלו, ג] ואילך. סה"מ תרפ"ז ע' קי ואילך. ה'תשי"א ע' 180 ואילך. — ראה שם ס"ד.
- 7) כ"ה גם בתו"א פרשתנו פב, א (עה"פ ואתה תצוה). ובכ"מ. וראה בהנסמן לקמן ע' נט הערה 55.
- 8) כ"ה בסד"ה ואתה תצוה עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' רנו). ובכ"מ. ובר"ה זה תרפ"ז ס"ד בתחלתו (ועד"ז רסט"ו) "תקשר את בני ישראל" ואינו מוסיף "עם או"ס". ויש לומר, דבהמאמר מפרש שמה מקשר את בני ישראל עצמם, כדלקמן ס"יא.
- 9) בהעלותך יא, כא.

(* קונטרס זה חילק כ"ק אדמו"ר שליט"א בידו הק' לכאו"א מאנשים נשים וטף.
 ** על הדו"ח אודות הדפסת והפצת המאמר ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ויהי"ר שיפעל הפעולה הרצויה והזמ"ג וברי מזלי' כו'. אזכיר עה"צ".

שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו, שע"י רגלי העם נמשך הגילוי דאנכי בקרבו של משה¹⁰]. וזהו ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית גוי, דע"י שמשה יצוה ויקשר את בני ישראל עם אוא"ס, עי"ז יביאו בני ישראל שמן זית למשה (ויקחו אליך), שיוסיפו תוספות אור במשה.

ג) **ולבאר** זה, מקדים בהמאמר¹¹ שמשה רבינו נקרא רעיא מהימנא, דשני פירושים בזה. שהוא רועה נאמן של ישראל ושהוא זן ומפרנס את ישראל בענין האמונה. והאמונה שישנה בישראל מצד עצמם, שישאל הם מאמינים בני מאמינים¹², אפשר שתהי' בבחינת מקיף, וזה שמשה רועה ומפרנס את ישראל בענין האמונה הוא שהאמונה תהי' בפנימיות. וזהו מ"ש בזהר¹³ ההיא אמונה דלעילא יתון ויתפרנס מני' על ירך (ע"י משה), דזה שמשה זן ומפרנס את האמונה הוא שממשיך אותה בפנימיות. וממשיך בהמאמר, דזה שמשה הוא רעיא מהימנא, הכוונה בזה היא גם לאתפשטותא דמשה שבכל דור¹⁴, דראשי אלפי ישראל שבכל דור הם מחזקים את האמונה דישאל (שבדורם), שהאמונה שלהם תהי' בפנימיות. וכמו מרדכי¹⁵, שהי' האתפשטותא דמשה שבדורו, כמארז"ל¹⁶ שמרדכי בדורו כמשה בדורו, שגם בזמן גזירת המן, שלימוד התורה וקיום המצוות אז הי' קשור עם מס"נ, הקהיל קהילות רבים לחזק את אמונתם של ישראל בהוי' ולעמוד חזק בלימוד התורה וקיום המצוות. ולאחרי שמבאר בארוכה שמשה ואתפשטותא דילי' שבכל דרא מחזקים את האמונה דישאל, מבאר¹⁷ דיוק לשון הכתוב שמן גוי' כתיב למאור (למאור ולא להאיר), שבזמן הגלות, שכאו"א הוא נשבר ונדכא, כתיב, עי"ז מגיעים למאור (העצם) שממנו נמצא האור. וצריך להבין השייכות דהפירוש בכתיב למאור להמבואר (בהמאמר) לפנ"ז שמשה [ואתפשטותא דילי' שבכל דרא] זן ומפרנס את האמונה שתהי' בפנימיות.

ד) **והנה** הביאור בפסוק ואתה תצוה בא (בהמאמר) בהמשך להמבואר בתחלת המאמר, דפירוש וקבל היהודים את אשר החלו לעשות¹⁸ הוא שקבלו מה שהחלו בהזמן דמתן תורה¹⁹. דבמתן תורה היתה ההתחלה (החלו לעשות), ובימי אחשוורוש (בזמן גזירת המן) היתה הקבלה, וקבל היהודים. [וע"ד מארז"ל²⁰ עה"פ²¹

(10) ראה בכ"ז בר"ה הנ"ל תרפ"ז ס"ה.

(11) סעיף ד.

(12) שבת צז, א.

(13) ח"ג רכה, ב.

(14) תקו"ז תס"ט (קיב, א. קיד, א).

(15) ראה בר"ה הנ"ל תרפ"ז ס"ג וסט"ו.

(16) אסת"ר פ"ו, ב.

(17) בר"ה הנ"ל תרפ"ז סט"ו.

(18) אסת"ר ט, כג.

(19) כ"ה גם ברד"ה וקבל היהודים בתו"א מג"א צו, ג. ובכ"מ — נסמנו ברד"ה וקבל היהודים התשי"א

(לקמן ע' נד הערה 4).

(20) שבת פח, א.

(21) אסת"ר ט, כז.

קיימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקבלו כבר, דזה שהקדימו נעשה לנשמע במ"ת היתה רק הקבלה, ובימי אחשורוש²² קיימו מה שקבלו²³]. ומדייק בהמאמר, שלכאורה הוא דבר פלא²⁴, דבמתן תורה היו ישראל בתכלית העילוי, והי' אז אצלם גילוי אלקות בדרגא הכי נעלית [דנוסף לזה שגם קודם מ"ת היו גילויים נעלים ביותר, הגילוי שהי' ביציאת מצרים ובפרט בקריעת ים סוף, הנה הגילוי שהי' בשעת מ"ת הי' גילוי נעלה עוד יותר], ובימי אחשורוש היו ישראל בתכלית הירידה, דנוסף להעלם וההסתר שבכל גלות [דכל גלות הוא בדוגמת גלות מצרים²⁵, וכמו שבגלות מצרים כתיב²⁶ ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, עד"ז הוא בכל גלות, שישנם כמה נסיונות בקיום התורה והמצוות], הנה אז (בזמן גזירת המן) הי' ההעלם וההסתר עוד יותר, ואעפ"כ, בזמן מתן תורה, כשהיו ישראל בתכלית העילוי, היתה רק ההתחלה (החלו לעשות), ובזמן גזירת המן, כשהיו בתכלית השפלות, אז דוקא קבלו מה שהחלו במתן תורה. ומבאר בזה, דבזמן הגזירה, הי' קיום התומ"צ שלהם במס"נ. [דנוסף לזה שהי' להם מס"נ שלא לכפור ח"ו [כמבואר בתו"א²⁷, שבאם היו ממירים דתם לא היו עושים להם כלום, כי הגזירה היתה רק על היהודים, ואעפ"כ לא עלתה על דעתם מחשבת חוץ ח"ו], הי' להם מס"נ גם על קיום התומ"צ²⁸, ועד שהקהילו קהילות ברבים ללמוד תורה במס"נ²⁹]. והתעוררות המס"נ שלהם היתה ע"י מרדכי היהודי, משה שכדורו. וזהו וקבל היהודים את אשר החלו לעשות, דבמתן תורה היתה רק ההתחלה ובזמן גזירת המן היתה הקבלה, כי ע"י שהי' להם אז מס"נ בפועל על תומ"צ נתעלו (בענין זה) למדריגה נעלית יותר מכמו שהיו בזמן מתן תורה, ולכן אז דוקא היתה הקבלה, וקבל היהודים.

ולכאורה יש לומר, שהפירוש בכתית למאור, שע"י כתית (נשבר ונדכא) מגיעים להמאור, הוא ביאור על זה שבזמן הגזירה דוקא באו למס"נ באופן נעלה ביותר³⁰. כי מס"נ היא מצד עצם הנשמה שלמעלה מגילוי, מאור (שממנו נמצא האור), וע"י שהיו אז במצב דכתית (נשבר ונדכא), נתגלה עצם הנשמה, מאור. אבל מהמשך וסדר הענינים בהמאמר שהפירוש בכתית למאור בא לאחרי הענין דרעיא מהימנא, משמע, דענין כתית למאור שייך גם לזה שמשה זן ומפרנס את האמונה שתהי' בפנימיות.

22 מהמשך הענינים בהמאמר ובתו"א שבהערה הבאה (וראה גם תו"א שם צט, רע"א. ובכ"מ) משמע, דזה שקבלוה בימי אחשורוש הוא בזמן הגזירה. ובפרש"י ד"ה בימי אחשורוש "מאבת הנס שנעשה להם". ואולי יש לומר דשני ענינים בזה — ראה לקמן ס"ט.

23 כ"ה גם בתו"א מג"א צח, א דוקבל היהודים את אשר החלו לעשות הוא ע"ד "קיימו מה שקבלו" — אף שלכאורה הם שני ענינים שונים, ראה לקמן ע' נד הערה 4.

24 הביאור בדיוק לשון זה — ראה ד"ה וקבל היהודים דפורים קטן ה'תשל"ח ס"א (לקמן ע' מד).

25 ראה ב"ר פט"ז, ה "כל המלכיות נקראו על שם מצרים על שם שהם מצירות לישראל".

26 וראו ו, ט.

27 מג"א צא, ב. צז, א. צט, ב. וראה גם במקומות שנשמנו לקמן ריש ע' נה הערה 12.

28 שזהו חידוש גדול יותר, כי בנוגע לאמונה, גם קל שבקלים מוסר נפשו (תניא פ"ה. ובכ"מ).

29 שזהו חידוש גדול עוד יותר, כמובן בפשטות.

30 ראה הערות הקודמות.

(ה) **ויש** לבאר זה ע"פ הידוע³¹ דזה שישראל מאמינים באלקות באמונה פשוטה ואין צריכים ראיות על זה הוא מצד שני טעמים. לפי שמזלייהו חזי³².
 דהנשמה שלמעלה רואה אלקות (ראי' שלמעלה משכל), וזה פועל בהנשמה שבגוף האמונה באלקות. ועוד ביאור, דשורש האמונה הוא מעצם הנשמה (שלמעלה ממזלי' חזי). דזה שעצם הנשמה מקושרת באלקות היא התקשרות עצמית (שאינה תלוי' בסיבה, גם לא בענין הראי' שלמעלה משכל). ויש לומר, דמהחילוקים שבין שני הביאורים (העניינים) הוא, דהאמונה בהנשמה המלוכשת בגוף הבאה מראיית הנשמה שלמעלה היא בבחינת מקיף. דכיון שהנשמה שלמעלה היא למעלה מהתלבשות לכן פעולתה בהנשמה המלוכשת בגוף היא בבחינת מקיף. ובכדי שהאמונה (בהנשמה המלוכשת בגוף) תהי' בפנימיות, הוא ע"י גילוי ההתקשרות עצמית דעצם הנשמה. כי עצם הנשמה היא העצם של הנשמה המלוכשת בהגוף, ולכן, האמונה דהנשמה המלוכשת בהגוף שמצד עצם הנשמה היא בפנימיותה.

ועפ"ז יש לבאר קשר העניינים שבהמאמר, שהענין ד(כתית) למאור בא בהמשך לביאור הענין דרעיא מהימנא, כי זה שמשא זן ומפרנס את האמונה שתהי' בפנימיות הוא ע"י שהוא מגלה את עצם הנשמה (שלמעלה ממזלי' חזי), קאור שלמעלה מאור. ומ"ש כתית למאור, ומבאר בהמאמר שבכדי להגיע להמאור הוא ע"י הענין דכתית שבזמן הגלות, הוא, כי עיקר הגילוי דעצם הנשמה (מאור) הוא בענין המס"נ (שעיקרו הוא בזמן הגלות), כדלקמן.

(ו) **והענין** הוא, דזה שהאמונה דישאל היא באופן שהוא מוסר נפשו על זה, הוא (בעיקר) בהאמונה שמצד עצם הנשמה. דהאמונה מצד זה שהוא רואה (מזלי' חזי), הגם שהיא בתוקף גדול [כידוע דההתאמתות שמצד הראי' היא התאמתות גדולה ביותר³³], מ"מ, כיון שהאמונה שלו היא מצד סיבה (מצד זה שרואה) ואינה קשורה עם עצם מציאותו, אינו מוכרח שימסור נפשו על זה, וזה שהאמונה דישאל היא באופן שהוא מוסר נפשו על זה הוא מפני שהאמונה באלקות היא העצם שלו, ולכן אי אפשר כלל שיכפור ח"ו.

ועפ"ז יש לבאר מ"ש בהמאמר דזה שמשא הוא רעיא מהימנא (שהוא זן ומפרנס את האמונה) הוא גם בנוגע לרועי ישראל שבכל דור (אתפשטותא דמשה שבכל דרא) שהם מחזקים את האמונה דישאל שיעמדו במס"נ בקיום התומ"צ. דלכאורה, זה שמשא זן ומפרנס את האמונה הוא (כמבואר בכ"מ³⁴ וגם במאמר זה עצמו³⁵) ע"י שמשפיע לישראל דעת באלקות שע"ז באה האמונה בפנימיות, וזה

31 ראה המשך תער"ב ח"א פס"א (ע' קיד [קנ ואילך]). וראה גם המשך הנ"ל ח"ב ע' א'קפב "האמונה כו' משום דמזלי' חזי, דהנשמה כמו שהיא למעלה היא רואה כו', וכן ענין האמונה שמצד עצם הנשמה".

32 לשון הגמרא — מגילה ג, א.

33 שלכן "אין עד נעשה דיין" (ר"ה כו, א). וראה לקו"ש ח"ו ע' 121. וש"נ.

34 תו"א משפטים עה, ב. ובכ"מ. וראה גם תניא רפמ"ב.

35 סעיף יא.

שרועי ישראל שבכל דור מחזקים האמונה (המבואר במאמר זה³⁶) הוא שהאמונה דישראל תהי' באופן מס"נ. וע"פ הנ"ל יש לומר, שעיקר הענין דרעיא מהימנא הוא זה שהוא זן ומפרנס את האמונה עצמה, שהאמונה תהי' לא רק כמו שהיא מצד הגילויים (מצד זה שהנשמה שלמעלה רואה אלקות) אלא מצד עצם הנשמה. וזה שמשם ממשיך את האמונה בפנימיות (בדעת והשגה) הוא תוצאה מזה שהוא זן ומפרנס את האמונה עצמה (המשכת וגילוי האמונה כמו שהיא מצד עצם הנשמה). וכנ"ל (סעיף ה), דהמשכת האמונה בפנימיות (בדעת) הוא ע"י גילוי ההתקשרות עצמית דעצם הנשמה. ועפ"ז יש לומר, דבזה שבהדורות שהוצרכו למס"נ בפועל חזיקו רועי ישראל (אתפשטותא דמשה) את האמונה דישראל שתהי' במס"נ, נתגלה הענין דרעיא מהימנא (בענין זה³⁷) עוד יותר מבמשה עצמו. כי המשכת וגילוי האמונה כמו שהיא מצד עצם הנשמה [שע"י משה ואתפשטותא דילי' שבכל דרא], עיקר התגלותה הוא מס"נ בפועל.

ז) והנה ידוע שהמס"נ בפועל על תומ"צ של כל ישראל היתה בפורים (בזמן גזירת המן). שהמס"נ דחנוכה (בזמן גזירת יון) היתה (בעיקר) במתתיהו ובניו, והמס"נ בזמן גזירת המן היתה בכל ישראל. ועפ"ז יש לבאר מה שמובא בהמאמר³⁸ ממדרש³⁹ שמרדכי הי' שקול בדורו כמשה בדורו, דהגם שאתפשטותא דמשה הוא בכל דור מ"מ איתא במדרש שמרדכי (דוקא) הי' שקול בדורו כמשה בדורו. ויש לומר, שמהמעלות דמרדכי היהודי הוא שהוא הי' הרעיא מהימנא (בגילוי) של כל ישראל שבדורו. בדוגמת משה רעיא מהימנא שהמשיך דעת לכל ישראל שבדורו, כמובן גם מזה שדורו של משה (כל אנשי דורו) נק' דור דעה³⁹. [אלא שבמשה הי' גילוי ענין זה (שהוא רעיא מהימנא דכל ישראל) ע"י שהמשיך דעת לכל אנשי דורו, ובמרדכי הי' גילוי ענין זה ע"י שגילה כח המס"נ שבכל אנשי דורו]. ויש לומר, דע"י שמביא בהמאמר מ"ש במדרש שמרדכי בדורו הי' שקול כמשה בדורו, ע"י פסק בעל המאמר את הדין על עצמו⁴⁰, שהוא הרעיא מהימנא (בגילוי) של כל אנשי הדור.

ח) ועפ"ז יש לבאר קשר (וסדר) הענינים (בהמאמר) בביאור הפסוק ואתה תצוה גו', שבתחלה מבאר את הפירוש דואתה תצוה את בני ישראל, שמשם הוא מקשר ומחבר את בני ישראל (עם אוא"ס) ע"י שהוא זן ומפרנס את האמונה, ולאח"ז מבאר שגם רועי ישראל שבכל דור (אתפשטותא דמשה) מחזקים את האמונה דישראל וכמו מרדכי (משה שבדורו) שחזיק את אמונתם של ישראל לעמוד חזק בלימוד התורה וקיום המצוות, ולאח"ז מבאר הפירוש בכתית למאור (שבפסוק ואתה

36 משא"כ בתניא שם "יורדין ניצוצין מנשמת מרע"ה כו' ללמד דעת את העם".

37 ראה לקמן הערה 56.

38 סעיף ג.

39 ראה ויק"ר פ"ט, א. במדבר"ר פ"ט, ג. וש"נ.

40 ע"ד הפירוש בלשון המשנה (אבות רפ"ג) "דין וחשבון" (דין ואח"כ חשבון) — ע"פ דברי המשנה (שם מט"ז) ש"נפרעין ממנו מדעתו ושלא מדעתו", שלאחרי שהאדם פוסק מדעתו דינו של חבירו, פוסק דין לעצמו שלא מדעתו, כיון שע"פ "דין" זה עושים "חשבון" בנוגע למצבו הוא (ראה לקו"ש ח"ו ע' 283. וש"נ).

תצוה שמדבר לכאורה במשה עצמו), כי זה שמשה מגלה בחינת המאור דישראל (עצם הנשמה), הוא בעיקר ע"י אתפשטותא דילי' שבזמן הגלות (כתית) שעוררו בישראל כח המס"נ שלהם, שע"ז הוא עיקר גילוי עצם הנשמה, מאור.

וצריך להבין, דלפי ביאור הנ"ל, הענין דכתית למאור שייך לואתה תצוה את בני ישראל, לזה שמשה ואתפשטותא דילי' שבכל דור מקשרים ומחברים את ישראל עם אוא"ס, ובהכתוב נאמר כתית למאור בהמשך לויקחו אליך שמן זית זך, דענין ויקחו אליך גו' (שישראל מביאים שמן למשה) הוא שישראל מוסיפים תוספות אור במשה (כמובא לעיל ס"ב מהמאמר).

ט) והנה הכתוב וקבל היהודים את אשר החלו לעשות מדבר (בפשטות) בהזמן שלאחרי הנס דפורים. ויש לומר, דמ"ש בהמאמר דפירוש וקבל היהודים את אשר החלו לעשות הוא שבימי אחשורוש קיבלו מה שהחלו במתן תורה, הוא גם לפי פשטות הכתוב שוקבל גו' הי' לאחרי הנס. ועפ"ז, בזה שבימי אחשורוש קיבלו מה שהחלו במתן תורה, שני ענינים. הקבלה שהיתה בזמן הגזירה ע"י המס"נ שלהם (כמפורש בהמאמר), והקבלה שהיתה לאחרי הנס דפורים, שהיא נעלית יותר גם מהקבלה בזמן הגזירה (כדלקמן). ויש לומר, שעד"ז הוא בנוגע כתית למאור, שע"י הענין דכתית שבזמן הגלות מגיעים להמאור, דשני ענינים בזה. כשישראל נמצאים במצב של כתית מצד זה שישנם גזירות על קיום התומ"צ (כמו שהי' בזמן אמירת המאמר), וע"י מגיעים להמאור ע"י המס"נ שלהם. ועוד ענין בכתית למאור, שגם כשישראל נמצאים במצב של הרחבה, הרחבה בגשמיות וגם הרחבה ברוחניות, אלא שהם נמצאים בגלות⁴¹ [וע"ד המצב שהי' לאחרי הנס דפורים, שליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר⁴², בפשטות וגם ברוחניות⁴³ [ויתירה מזה שגם בית המן ניתן לאסתור⁴⁴, שהי' אז גם המעלה דאתהפכא], אלא שאכתי עבדי אחשורוש אנן⁴⁵], הם שבורים ונדכאים (כתית) מזה שהם בגלות. וע"י הכתית דישראל מזה שנמצאים בגלות, מגיעים להמאור.

והענין הוא, דזה שישראל הם שבורים מזה שהם בגלות (גם כשיש להם הרחבה בגשמיות וברוחניות), הוא, כי רצונו האמיתי של כל אחד מישראל הוא שיהי' גילוי אלקות, ועד שזה (גילוי אלקות) נוגע לעצם מציאותו, ולכן, זה שבזמן הגלות אין מאיר גילוי אלקות כמו שהי' בזמן הבית [ובפרט כשמתבונן בזה שארז"ל⁴⁶ כל מי שלא נבנה ביהמ"ק בימיו ה"ז כאילו נחרב בימיו], הנה מזה עצמו איז ער אינגאנצן צוטרייסלט, כתית. וגם כשהוא בדרגא נעלית ביותר שמאיר אצלו גילוי

41) להעיר, דבפנים המאמר (סט"ו) מובא (רק) "זמן הגלות", ובה"קיצור" — "זמן הגלות והגזירה".

42) אסתר ה, טז.

43) ראה מגילה טז, ב.

44) אסתר ה, א.

45) מגילה יד, א.

46) ראה ירושלמי יומא פ"א ה"א (ד, ב). מדרש תהלים עה"פ קלז, ז.

אלקות בדוגמת הגילוי שהי' בזמן הבית⁴⁷, מ"מ, מזה שבכללות העולם אין מאיר הגילוי, מוכח, שגם הגילוי שמאיר אצלו הוא גילוי מוגבל. דכשמאיר גילוי אוא"ס הבל"ג הגילוי הוא בכל מקום, וכשישנו מקום אחד (אפילו פינה נדחת) שאין מאיר שם גילוי אלקות, הוא מפני שהגילוי (גם בהמקום שהוא מאיר) הוא גילוי מוגבל. [וזהו מה שמוכח במאמר אדמו"ר הזקן⁴⁸ דאיתא בתיקונים⁴⁹ שאפילו אם הי' צדיק אחד חוזר בתשובה שלימה בדורו הי' בא משיח, כי ע"י תשובה שלימה ממישיכים גילוי אוא"ס הבל"ג, וגילוי זה הוא בכל מקום]. ומזה שאין מאיר אצלו גילוי עצמות אוא"ס, הוא נשבר ונדכא, כתיבת. [וע"ד הידוע שחולה בגימטריא מ"ט, שגם כשמשיג מ"ט שערי בינה אלא שחסר לו שער הנו"ן, הוא חולה⁵⁰]. וידוע מ"ש הצ"צ⁵¹ שהי' נשמע ממורינו ורבינו נ"ע (אדמו"ר הזקן) איך וויל זע גאָר ניסט איך וויל ניט דאין ג"ע איך וויל ניט דאין עוה"ב כו' איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין. וע"י שהי' נשמע לשון זה מאדמו"ר הזקן [דפירוש הי' נשמע הוא שזה הי' לא רק בזמנים מיוחדים אלא שזה הי' דבר הרגיל], ובפרט לאחר שנתפרסם זה ע"י הצ"צ, ניתן הכח לכאור"א מיראלי שעיקר רצונו יהי' גילוי העצמות, ועד כדי כך, שכשאינ מאיר גילוי זה, ומכש"כ בזמן הגלות שאין מאיר אפילו הגילוי (גילוי אור) שהי' בזמן הבית, הוא במצב דכתיבת, ומבקש ג' פעמים בכל יום (או יותר) ותחזינה עינינו בשוכך לציין ברחמים, שאז יהי' גילוי אלקות ועד לגילוי העצמות. וזהו כתיבת למאור, שע"י הענין דכתיבת מזה שנמצאים בגלות מגיעים להמאור, כי זה שהרצון דכל אחד מיראלי הוא גילוי אלקות ועד שזה נוגע לעצם מציאותו [שלכן הוא נשבר ונדכא (כתיבת) מזה שבזמן הגלות לא יש גילוי אלקות] הוא מצד עצם הנשמה, מאור שבנשמה, שהתקשרותה באלקות היא התקשרות עצמית.

יו"ד) **ויש** לומר, שבחינת המאור דהנשמה המתגלית ע"י הענין דכתיבת מזה שנמצאים בגלות, היא נעלית יותר מבחינת המאור דהנשמה שמתגלית ע"י מס"נ. והענין הוא, דמהטעמים על זה שבמתן תורה היתה רק ההתחלה (החלו לעשות) ובימי אחשורוש היתה הקבלה (וקבל היהודים) הוא, כי זה שהקדימו נעשה לנשמע במתן תורה הי' מפני שכפה עליהם הר כגיגית⁵², גילוי מלמעלה⁵³, ובימי אחשורוש היתה הקבלה מצד עצמם. ויש לומר, שהאמונה דיראלי מצד זה שהנשמה שלמעלה רואה אלקות (אמונה שמצד סיבה) הוא ע"ד שהקדימו נעשה לנשמע (במ"ת) מצד הגילוי דלמעלה⁵⁴, וזה שבימי אחשורוש היתה הקבלה מצד עצמם, הוא,

47 להעיר מהידוע ש"לפני .. רשבי לא נחרב הבית כלל" (פלא הרמון שמות ע' ז בשם אדה"ז).

48 מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תג.

49 כ"ה במאמרי אדה"ז הקצרים שם. וראה זהר חדש ס"פ נח (כג, ד): דאי יחזור בתשובה רישי כנישתא אן חדא כנישתא יתכנס כל גלותא.

50 טעהמ"צ האריז"ל פ' וירא. לקו"ת ברכה צו, ב. המשך וככה תרל"ז פס"ג (ע' צט [סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקמה]).

51 הובא ברש"ש מצות התפלה להצ"צ פ"מ (קלה, סע"א).

52 שבת פח, א.

53 תו"א מג"א צח, ד ואל"ך. ובכ"מ. וראה גם בד"ה הנ"ל תרפ"ז סו"ב.

54 להעיר גם מהמשך תער"ב ח"ב ע' תתקצו [ח"ה ע' אישנו ואל"ך].

כי אז נתגלה ההתקשרות באלקות שמצד עצם הנשמה, התקשרות עצמית שמצד עצם מציאותם. ובפרטיות יותר יש לומר, שגם בגילוי עצם הנשמה, ישנם (דוגמת שני ענינים הנ"ל. גילוי עצם הנשמה בענין המס"נ, יש לומר, שבנוגע לכחות הגלויים הוא כמו דבר נוסף. וכמו שרואים בפועל בכמה אנשים, שבהיותם במקום שהיו שם גזירות על תומ"צ, הי' להם מס"נ בפועל משך כו"כ שנים, וכשבאו אח"כ למדינות שאפשר לעסוק בתומ"צ מתוך הרחבה, אין ניכר בהם (כ"כ) המס"נ שהי' להם מקודם. כי זה שעמדו במס"נ משך כו"כ שנים הוא לפי שהאיר בהם גילוי עצם הנשמה שלמעלה מכחות הגלויים ולא נעשה עי"ז שינוי בכחות הגלויים עצמם.⁵⁵ [דזה שעצם הנשמה היא העצם (גם) דכחות הגלויים (כנ"ל סעיף ה), הוא, שעצם הנשמה הוא העצם שלהם ואין זה שייך לענינים של כחות הגלויים עצמם, להציוור שלהם]. והגילוי דעצם הנשמה בזה שהוא נשבר ונדכא מזה שהוא נמצא בגלות הוא שגם כחות הגלויים שלו (הציוור דכחות הגלויים) הם כמו חד עם העצם.⁵⁶ ויש לומר, דזה שעצם הנשמה והציוור דהכחות הם (דוגמת) שני ענינים, הוא לפי שגם עצם הנשמה היא מוגדרת בגדר, והגדר שלה היא למעלה מהציוור דהכחות. אבל מצד עצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בהעצמות, הפשיטות דהנשמה והציוור דהכחות שלה הם כולא חד.⁵⁷ ועפ"ז יש לומר, דבחירת המאור דהנשמה שמתגלית ע"י מס"נ היא עצם הנשמה כמו שהיא מוגדרת בענין הפשיטות שלמעלה מציוור דכחות, ובחירת המאור דהנשמה שמתגלית ע"י הענין דכחית מזה שנמצאים בגלות, הוא גילוי עצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בהעצמות.

יא) ויש לקשר זה עם המבואר בהמאמר⁵⁸ בפי' הכתוב ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית גו', דלאחרי שמשוה יצוה ויקשר את בני ישראל אזי יביאו ישראל למשה שמן זית גו', שישאל ע"י עבודתם יוסיפו גילוי אור במדרגת משה. ויש לומר מהביאורים בזה בעבודת האדם, דזה שמשוה מצוה ומקשר את בני ישראל, הוא, שהוא זן ומפרנס את האמונה, שהאמונה תהי' נוסף על כמו שהיא מצד הגילויים דהנשמה (מצד זה שהנשמה שלמעלה רואה אלקות) גם מצד עצם הנשמה. ויש לומר, דזהו מ"ש ואתה תצוה את בני ישראל, דלשון ואתה תצוה את בני ישראל

55 וראה ד"ה בלילה ההוא ה'תשכ"ה ס"ח, ובהערה 49 שם (לקמן ע' זח).

56 ועד"ז הוא בנוגע להמשכת האמונה בפנימיות (בדעת), דזה שהאמונה פועלת על הדעת הוא יתרון ועילוי לגבי ענין המס"נ.

והיש לומר, דבהמשכת האמונה בדעת, זה שנמשך בגילוי היא האמונה שמצד מזלי' חזי (מקיף דחי**), אלא שהחיבור דהאמונה שלמעלה מדעת עם הדעת הוא ע"י המשכת עצם הנשמה [היינו שהגילוי דעצם הנשמה הוא רק נתינת כח לבחי' האמונה שמצד המקיף דחי' שתתחבר עם הדעת, ולא שמתגלית עצם הנשמה עצמה]. משא"כ זה שגילוי אלקות נוגע לעצם מציאותו, שלכן הוא נשבר ונדכא מזה שבזמן הגלות לא יש גילוי אלקות (ראה לעיל ס"ט) — הרי גילוי דהתקשרות העצמית שמצד עצם הנשמה שמתגלית בזה שגילוי אלקות נוגע לעצם מציאותו הוא [נוסף על אופן דנתינת כח, גם] שהתקשרות העצמית עצמה מאירה בגילוי (בדוגמת הגילוי שלה בענין המס"נ), וגם גילוי זה (דעצם הנשמה עצמה) מתחבר עם הציוור דכחות הגלויים.

57 ראה גם לקמן ח"ד ע' נד.

58 סעיף ד' — הובא לעיל ס"ב.

(* ראה סה"מ עת"ר ס"ע קנד נע' רטן. ובכ"מ.

משמע שמשם מצוה (מקשר ומחבר) את בני ישראל עצמם, כי מצד עצם הנשמה, כל ישראל הם חד⁵⁹]. וע"י העבודה דישאל (לאחרי שנמשך בישראל גילוי עצם הנשמה ע"י משה), שגם כחות הגלויים שלהם (הציור הדכחות) יהיו מתאימים לעצם הנשמה, ע"י נעשה יתרון והוספה בכחינת עצם הנשמה שנמשכה ונתגלתה בהם ע"י משה (ויקחו אליך), כי ע"י מתגלה בה שרשה האמיתי כמו שהיא מושרשת בהעצמות.

נולהעיר, שע"י ניתוסף גם בהאחדות דישאל. שהאחדות דישאל ע"י עצם הנשמה שמתגלית בהם היא כמו דבר נוסף על מציאותם. ולכן, אחדות זו היא ע"י שעושים נפשם עיקר וגופם טפל⁶⁰. וע"י גילוי עצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בהעצמות, שע"י גם הציור דכחות הגלויים הוא חד עם העצם, האחדות דישאל היא בכל הענינים שלהם, גם בענינים השייכים להגוף].

ועפ"ז יובן מ"ש בהמאמר⁶¹, דע"י שישאל מוסיפים (ע"י עבודתם) במדריגת משה, ע"י יהי נר תמיד, דלכאורה, זה שהנר דהנשמה (נר⁶² הוי נשמת אדם⁶³) הוא תמיד (בשוה, בלי שינוי), הוא ע"י גילוי עצם הנשמה שנמשך ע"י משה (ואתה תצוה), דבעצם הנשמה אין שייך שינוי, ובהמאמר אומר שהענין דנר תמיד הוא ע"י שישאל מוסיפים במדריגת משה, ויקחו אליך. ויש לומר, שבהגילוי דעצם הנשמה בדרך מלמעלה למטה ע"י ואתה תצוה, יש חילוק בין ערב ובוקר. שעיקר הגילוי שלה הוא כשישנם העלמות והסתרים (ערב) שע"י מתעורר ומתגלה כח המס"נ, וכמו שנתבאר לעיל (סעיף יו"ד), שגם אלה שבזמן הגזירה (ערב) עמדו במס"נ, כשבאו למקום שאפשר לעסוק בתומ"צ מתוך הרחבה (בוקר), אין ניכר בהם המס"נ שהי' להם מקודם. ואמיתית הענין דנר תמיד (שאינן שייך בו שינוי) הוא ע"י עבודתם של ישראל שגם כחות הגלויים יהיו חד עם עצם הנשמה, ויקחו אליך.

ועפ"ז יש לבאר זה שכתית למאור נאמר בכתוב בהמשך לויקחו אליך גו', כי בכתית למאור נכלל גם זה שישאל הם שבורים ונדכאים (כתית) מזה שהם בגלות, דענין זה הוא ע"י עבודתם של ישראל שגם כחות הגלויים שלהם יהיו מתאימים לעצם הנשמה, ובחי' המאור דהנשמה שמתגלית ע"י היא עצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בהעצמות, ולכן נאמר כתית למאור בהמשך לויקחו אליך גו'.

(יב) **והנה** הפירוש (בפשטות) בואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך גו' הוא שמשם יצוה את בני ישראל שיקחו אליך גו'. ומזה מובן גם בפנימיות הענינים, דזה שמשם מצוה ומקשר את בני ישראל הוא באופן שממשיך להם נתינת כח גם על ויקחו אליך גו'. וכמו"כ הוא בנוגע למשה שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר

59 וראה המשך תער"ב פס"א [ח"א ע' קיד [קנא]], שבראי' ישנם חילוקי דרגות, וזה שהאמונה היא בכל ישראל בשוה הוא לפי ששרשה הוא התקשרות העצמית שמצד עצם הנשמה (שלמעלה ממזלי חזי).

60 ראה תניא פרק לב.

61 סעיף ד.

62 משלי כ, כז.

63 ראה בהמאמר סט"ו.

נשיא דורנו, שעבודתו לעורר ולגלות את האמונה שבכל אחד מישראל שמצד עצם הנשמה היא באופן שאח"כ יעבדו עבודתם בכח עצמם, ועד שיהיו נר תמיד שאין שייך בו שינוי גם מצד כחות הגלויים.

רע"ז זוכים בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלימה, שאז יהי' גילוי אלקות גם מצד המטה. ויהי' אז הבאת השמן והדלקת הנרות (ויקחו אליך שמן גו' להעלות נר תמיד) גם בגשמיות, בבית המקדש השלישי, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

התמימים

לומדים ושונים - לקראת ג' תמוז

למ"ד שנים

'עמדו הכן כולכם'

לומדים

מנצלים את הזמנים הפנויים להוספה בלימוד תורת רבינו בשופי. במשך 30 ימי המבצע, זאת בנוסף ל'תמידים כסדרם' - התמדה ושקידה בלימוד התורה בסדרי הישיבה, ביתר שאת.

מתמידים

מקפידים על ההנהגות הנדרשות בתור 'שער כניסה' למבצע: 1. "השכם והערב עליהם" - להוסיף בלימוד החסידות מספר דקות לפני סדר חסידות בוקר. 2. לחשוב דא"ח עם תפילין מדי בוקר לפני תפילת שחרית.

מוסיפים

מוסיפים חיות ואומץ בכמות ובאיכות ב'מבצע תפילין' בזמנים הפנויים.

מדווחים

על הספק הלימוד מתוך הקובץ. וכן על הוספה במבצע תפילין.

זוכים

בהכנה ראויה ליום הגדול והקדוש, בקבלת אושר רוחני אמיתי סיפוק ונחת אישי, והעיקר - זוכים לגרום נחת-רוח רב לרבי, ומזרזים את התגלותו בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש נאו!

בתפילה ובתחנונים להשי"ת שהמחשבות, ההכנות וההחלטות הטובות לקראת יום ההילולא - אשר מטרותם לעורר את לב התמימים לחזק את התקשרותם לכ"ק אדמו"ר באופן אמיץ, חזק, עמוק ופנימי יותר - יחד עם כל שאר הפעולות וכו', ירעישו עולמות ויכריעו את הכף להבאת הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בפועל ממש, עד כי ביום ההילולא ג' תמוז נהיה כבר עמוק בתוך הגאולה ומלכנו בראשנו!

תקנון לתמימים

- זמני המבצע: יום ראשון כ"ה אייר - יום שני כ"ה סיון - 30 ימים.
- דמי רישום: יש להירשם מראש לתכנית, ולשלם דמי רצינות בסך 18 ₪.
- קובץ לימוד: כל נרשם יקבל את קובץ הלימוד המהודר הכולל טעימה מתורת רבינו: מאמרים / שיחות / התוועדויות / רשימות / מכתבים כללים / אגרות קודש.
- דוחות: ניתן להשתתף ולדווח על הלימוד באמצעות דו"חות המבצע בלבד.
- את 2 הדו"חות המלאים [1. דוח לימוד של 30 חצאי שעות (סה"כ 15 שעות לימוד במשך ימי המבצע). 2. דוח הוספה במבצע תפילין], יש להגיש לנציג בישיבה עד יום שני כ"ה סיון.
- הגרלה על 30 כרטיסי טיסה לרבי.
- בין כל 30 תמימים - כרטיס טיסה. [בהגרלה מקסימום 30 כרטיסי טיסה].
- הזוכה בהגרלה, יקבל את סכום הזכייה בהתאם לדו"ח הלימוד, במידה וידווח על לימוד כל הקובץ, יקבל 3200 ₪. במידה וידווח על לימוד חצי קובץ, [אחד מכל נושא] יקבל - 1500 ₪.
- תלמיד שבנוסף ללימוד הקובץ ידווח על הוספה במבצע תפילין:
 - 30 הנחות תפילין, באם יזכה בהגרלה יקבל תוספת של 150 ₪.
 - 60 הנחות תפילין, באם יזכה בהגרלה יקבל תוספת של 350 ₪.
 - 90 הנחות תפילין, באם יזכה בהגרלה יקבל תוספת של 550 ₪.
 - 123 הנחות תפילין, באם יזכה בהגרלה יקבל תוספת של 800 ₪.
- ההגרלה: תתקיים א"ה ביום שלישי כ"ו סיון.
- הזכייה בתוקף לשנה.
- הזוכה יקבל את הכסף כנגד רכישת כרטיס טיסה לרבי בלבד.
- הזכייה הינה אישית ולא ניתנת להעברה.

הצעה של הספק הלימוד

שבוע ראשון:

מאמר - ד"ה 'באתי לגני' תשי"ב (ישיבות קטנות למעט סעיף ג)
שיחה - חלק ל"ג חוקת ב'

שבוע שני:

התוועדות - חג השבועות תשי"י
רשימה - חוברת מ"ד

שבוע שלישי:

מאמר - 'ויקהל משה' תשי"ב
רשימה - חוברת י"א

שבוע רביעי:

התוועדות - יו"ד שבט תשי"כ (ישיבות קטנות עד סעיף כ"ה)
מכתבים כללים - ג' תמוז תשי"י | יו"ד כסלו תשי"ד

שבוע חמישי:

שיחה - קרח חלק ד'
אגרות קודש

דו"ח - שער בניסה למבצע

כהכנה ליום ההילולא, מוסיפים ביתר שאת על 'שמירת הסדרים' בכמות ובאיכות בפרט על הוספה בסדרי הבוקר ומקפידים על 'שער כניסה' למבצע:

1. "השכם והערב עליהם" - להוסיף בלימוד החסידות מספר דקות (לכה"פ 5 דק') לפני סדר חסידות בוקר.
2. לחשוב דא"ח עם תפילין מדי בוקר (לכה"פ דקה אחת) לפני תפילת שחרית, במניין הישיבה.

2	1	תאריך
		יום שני י"א סיון
		יום שלישי י"ב סיון
		יום רביעי י"ג סיון
		יום חמישי י"ד סיון
		יום שישי ט"ו סיון
		שבת קודש ט"ז סיון
		יום ראשון י"ז סיון
		יום שני י"ח סיון
		יום שלישי י"ט סיון
		יום רביעי כ' סיון
		יום חמישי כ"א סיון
		יום שישי כ"ב סיון
		שבת קודש כ"ג סיון
		יום ראשון כ"ד סיון
		יום שני כ"ה סיון

2	1	תאריך
		יום ראשון כ"ה אייר
		יום שני כ"ו אייר
		יום שלישי כ"ז אייר
		יום רביעי כ"ח אייר
		יום חמישי כ"ט אייר
		יום שישי א' סיון
		שבת קודש ב' סיון
		יום ראשון ג' סיון
		יום שני ד' סיון
		יום שלישי ה' סיון
		חג השבועות
		יום חמישי ז' סיון
		יום שישי ח' סיון
		שבת קודש ט' סיון
		יום ראשון י' סיון

ישיבות גדולות מינימום 15 ימים בכל משימה

ישיבות קטנות מינימום 18 ימים בכל משימה

דו"ח לימוד

30 הצאי שעות בתורת הרבי

מתוך הקובץ לימוד, בזמנים הפנויים - במשך 30 ימי המבצע.
זאת בנוסף ל'תמידים כסדרם' - התמדה ושקידה בלימוד התורה בסדרי הישיבה, ביתר שאת.

תוכן הלימוד	דקות לימוד	יום	תאריך

תלמיד שסיים ללמוד את כל הקובץ בפחות מ 30 חצי שעות עליו להתייעץ עם 'העשה לך רב' שלו איזה חלקים מתוך הקובץ ראוי ונכון שיחזור עליהם פעם שניה ושלישית וכו'.

אנ"ש

לומדים ושונים - לקראת ג' תמוז

למ"ד שנים

'עמדו הכן כולכם'

לומדים

מנצלים את הזמן להוספה בלימוד תורת רבינו בשופי. במשך 30 ימי המבצע, זאת בנוסף ל'תמידים כסדרם' - לימוד השיעורים הקבועים חת"ת רמב"ם ושאר הקביעות עתים לתורה של כל אחד.

מוסיפים

מוסיפים חיות ואומץ בכמות ובאיכות ב'מבצע תפילין'.

מדווחים

על הספק הלימוד מתוך הקובץ. וכן על הוספה במבצע תפילין.

זוכים

בהכנה ראויה ליום הגדול והקדוש, בקבלת אושר רוחני אמיתי סיפוק ונחת אישי, והעיקר - זוכים לגרום נחת-רוח רב לרבי, ומזרזים את התגלותו בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש נאו!

בתפילה ובתחנונים להשי"ת שהמחשבות, ההכנות וההחלטות הטובות לקראת יום ההילולא - אשר מטרותם לעורר את לב התמימים לחזק את התקשרותם לכ"ק אדמו"ר באופן אמיץ, חזק, עמוק ופנימי יותר - יחד עם כל שאר הפעולות וכו', ירעישו עולמות ויכריעו את הכף להבאת הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בפועל ממש, עד כי ביום ההילולא ג' תמוז נהיה כבר עמוק בתוך הגאולה ומלכנו בראשנו!

תקנון לאנ"ש

- זמני המבצע: יום ראשון כ"ה אייר - יום שני כ"ה סיון - 30 ימים.
- ההרשמה: יש להירשם מראש לתכנית, באתר הועד (בתשלום סמלי) בסך 18 ₪.
- קובץ לימוד: כל נרשם יקבל את קובץ הלימוד המהודר הכולל טעימה מתורת רבינו מאמרים / שיחות / התוועדויות / רשימות / מכתבים כללים / אגרות קודש.
- קבלת קובץ הלימוד: באפשרותך לבחור איך לקבל את הקובץ הלימוד: 1. באתר - לבחור את הנציג בקהילתך שממנו תיקח את הקובץ. 2. בדואר - בתוספת 10 ₪, ולמלא באתר את פרטי הכתבות שלך למשלוח בדואר.
- השתתפות בהגרלה: יש לדווח בימים ראשון - שני, כ"ד - כ"ה סיון, בלינק שתקבל למייל שלך בסיום תהליך הרישום, על השלמת לימוד כל הקובץ או על לימוד חצי קובץ [אחד מכל נושא] וכן לדווח על הוספה במבצע תפילין.
- הגרלה על 30 כרטיסי טיסה לרבי.
- **בין כל 30 חסידים** - כרטיס טיסה [בהגרלה מקסימום 30 כרטיסי טיסה].
- הזוכה בהגרלה, יקבל את סכום הזכיה בהתאם לדו"ח הלימוד, במידה וידווח על לימוד כל הקובץ, יקבל 3200 ₪. במידה וידווח על לימוד חצי קובץ, [אחד מכל נושא] יקבל - 1500 ₪.
- **אברך שבנוסף ללימוד הקובץ ידווח על הוספה במבצע תפילין:**
 - בסך 30 הנחות תפילין, באם יזכה בהגרלה יקבל תוספת של 150 ₪.
 - בסך 60 הנחות תפילין, באם יזכה בהגרלה יקבל תוספת של 350 ₪.
 - בסך 90 הנחות תפילין, באם יזכה בהגרלה יקבל תוספת של 550 ₪.
 - בסך 123 הנחות תפילין, באם יזכה בהגרלה יקבל תוספת של 800 ₪.
- ההגרלה: תתקיים אי"ה ביום שלישי כ"ו סיון.
- הזכיה בתוקף לשנה.
- הזוכה יקבל את הכסף כנגד רכישת כרטיס טיסה לרבי בלבד.
- הזכיה הינה אישית ולא ניתנת להעברה.

מבצע הכנה לג' תמוז

'למ"ד שנים'

מתקיים בשיתוף

- הן בתוכן הרוחני והן בתקציב הגשמי -

הנהלות ישיבות תומכי תמימים

והתלמידים השלוחים

בארצנו הק' ת"ו ע"י משיח צדקנו

יה"ד שמנהלי הישיבות יחד עם תלמידי התמימים

יזכו לגרום לדבי נחת רוח אמיתי תמיד כל הימים

מתוך בריאות איתנה

ויזכו לקבל פני משיח צדקנו מיד ממש

מבצע הכנה לג' תמוז
'למ"ד שנים'
מתקיים בתרומתם הנדיבה של
חסידים ואנשי מעשה
יהודים יקרים עם לב רחב
לעניני הרבי בכלל
ובפרט עם בניו 'תלמידי התמימים',
שפתחו את ליבם באופן של 'לכתחילה אריבער'
והוזילו מבספם למען הצלחת המבצע

יה"ר שיזכו לרוב נחת יהודי חסידי אמיתי מכל יוצאי חלציהם
מתוך בריאות איתנה ועשירות מופלגה
ויזכו לקבל פני משיח צדקנו מיד ממש

מבצע הכנה לג' תמוז לאנ"ש
'למ"ד שנים'
מתקיימת בסיוע "קרן מרומים"

לזכות הנדיב
ר' יצחק בן לאה

לעילוי נשמת
ר' משה ז"ל
בן ר' גבריאל רפאל ותמר ז"ל

יה"ר שיזכה לרוב נחת יהודי חסידי אמיתי מכל יוצאי חלציו
מתוך בריאות איתנה ועשירות מופלגה
ויזכה לקבל פני משיח צדקנו מיד ממש